

**EGE ÜNİVERSİTESİ ETNOGRAFYA MÜZESİNDEKİ OSMANLI
DÖNEMİNE AİT TAKILARIN İNCELENMESİ**

GÜLŞAH AYDIN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2016

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 2 (iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Gülşah
Soyadı : AYDIN
Bölümü : DEKORATİF ÜRÜNLER EĞİTİMİ
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ege ÜniversitesiEtnografya Müzesindeki Osmanlı Dönemine Ait Takıların İncelenmesi.

İngilizce Adı : Examination Of Ornaments Belonging To The Ottoman Period, Housed In The Ege University, Museum Of Ethnography

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gülşah AYDIN

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülşah AYDIN tarafından hazırlanan ‘‘Ege Üniversitesi Etnografya Müzesindeki Osmanlı Dönemine Ait Takıların İncelenmesi’’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Meral BÜYÜKYAZICI

Kuyumculuk ve Mücevher Tasarımı ABD, Gazi Üniversitesi

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU

Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım ABD, Ankara Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. H. Serpil ORTAÇ

El Sanatları ABD, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 05.12.2016

Bu tezin El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

TEŞEKKÜR

Çalışmam süresince her türlü desteğini esirgemeyen başta danışmanım Yrd. Doç. Dr. Meral BÜYÜKYAZICI'ya; araştırma yapma imkanı sağlayan, bilgilerini paylaşan Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Araştırmalarım sırasında bana yardımcı olan eşim Serkan AYDIN' a, hayatımın her aşamasında yanımda olan anneme ve kıymetli zamanından çaldığım oğluma teşekkür ederim.

Gülşah AYDIN

Aralık, 2016

**EGE ÜNİVERSİTESİ ETNOGRAFYA MÜZESİNDEKİ OSMANLI
DÖNEMİNE AİT TAKILARIN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Gülşah AYDIN

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Aralık, 2016

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan Osmanlı Dönemine ait takılarda kullanılan malzeme, teknik, motif, kompozisyon ve takıların çeşitleri açısından incelenmesidir. Bu çalışmada; İzmir ilinin coğrafi konumu ve tarihçesi, Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi, el sanatlarının tanımı ve sınıflandırılması, takı ve kuyumculuk sanatı, takı yapımında kullanılan madenler, teknikler ve dönem bilgileri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu araştırmanın amacı doğrultusunda Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde görev yapan sanat tarihçi ve görevlilerle görüşme yapılmış ve bu müzelerde bulunan 82 adet takının gözlem formu oluşturulmuş ve değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen takılarda ham madde olarak gümüşün kullanıldığı görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda gümüşün hammadde olarak geçmişte de önemli olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmada elde edilen bilgilere göre, incelenen takılarda en fazla kabartma tekniği kullanıldığı görülmektedir. Kabartma tekniğinin bilinen en eski tekniklerden biri olduğu hem kaynaklarda hem de incelenen takılarda görülmektedir. Araştırmada elde edilen bilgilere göre, incelenen 82 adet takının çoğunluğunda bitkisel motif kullanıldığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak, araştırmacı tarafından ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler :Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi, Osmanlı Dönemi takıları, El sanatları, Takı

Sayfa Adedi :144

Danışman :Yrd. Doç. Dr. Meral BÜYÜKYAZICI

**EXAMINATION OF ORNAMENTS BELONGING TO THE
OTTOMAN PERIOD, HOUSED IN THE EGE UNIVERSITY,
MUSEUM OF ETHNOGRAPHY
(M.S Thesis)**

**Gülşah AYDIN
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
December, 2016
ABSTRACT**

The aim of this research is to examine the materials, techniques, varieties, patterns and compositions used in the ornaments belonging to the Ottoman Period, preserved in the Ege University, Museum of Ethnography. In this research; the information about geographical location and history of the İzmir province, characteristics of Ege University, Museum of Ethnography, definition and history of handcrafts, jeweler art and ornament, the metals used in ornaments, the tools used in ornaments, the technics used in ornaments and epoch information of the metallic ornaments in Ege University, Museum of Ethnography is given. Inline with the aim of this research, the art historians and officials working in the Ege University, Museum of Ethnography have been met, and observation form of 82 pieces of ornaments preserved in the said museums have been prepared and evaluated. According to information obtained in the research, it is observed that silver metal had been used as a raw material for the ornaments examined. According to information obtained from the research, it is seen that the most of the investigated products are processed using embossing technique. It can be seen from both sources and investigated ornaments that the forging technique has been one of the oldest techniques. According to information obtained from the research, the investigated 82 products are mostly seen to be floral motifs used. According to evidence obtained from the research, the suggestions from the research are featured.

Key Words : Ege University, Museum of Ethnography, Ottoman Period ornaments, Handcrafts, Jewellery

Page Number :144

Supervisor : Yrd. Doç. Dr. Meral BÜYÜKYAZICI

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	7

BÖLÜM II.....	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. El Sanatlarının Tanımı ve Tarihi	9
2.2. İzmir İli Hakkında Genel Bilgi	11
2.2.1. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi.....	12
2.3. Kuyumculuk ve Takı Tarihi.....	15
2.3.1. Kuyumculukta Kullanılan Madenler ve Taşlar	21
2.3.1.1. Altın	22
2.3.1.2. Gümüş.....	22
2.3.1.3. Bakır	23
2.3.1.4. Platin.....	23
2.3.1.5. Elmas	23
2.3.1.6. Akik.....	24
2.3.1.7. Onx.....	24
2.3.1.8. Seylan Taşı	24
2.3.1.9. Kuvarts	24
2.3.1.10. Ametist.....	24
2.3.1.11. Lapis Lazuli(Lacivert Taşı)	24
2.3.2. Kuyumculukta Kullanılan Teknikler	25
2.3.2.1.Cevahircilik	25
2.3.2.2. Döküm Tekniği	25
2.3.2.3. Kabartma (Çekiçleme) Tekniği.....	26
2.3.2.4. Ajur(Kesme-Delik İşi) Tekniği.....	27
2.3.2.5. Telkâri Tekniği	28
2.3.2.6. Savat (Niello) Tekniği.....	29
2.3.2.7. Yaldızlama ve Kaplama Tekniği.....	30

2.3.2.8. Mıhlama (Değerli, Yarı Değerli Taşlarla Süsleme Tekniği).....	30
2.3.2.9. Damlatma (Granül) Tekniği.....	31
2.3.2.10. Kazıma- Çalma Tekniği.....	32
2.3.2.11. Kakma Tekniği	33
2.3.2.12. Kalem İş Tekniği	34
2.3.2.13. Minecilik Tekniği.....	35
2.3.3.Osmanlı Dönemi Takılarında Kullanılan Motifler	35
2.3.4.Takı ve Çeşitleri.....	36
2.3.4.1. Baş Takıları.....	37
2.3.4.2.Boyun ve Göğüs Takıları	39
2.3.4.3. El ve Kol Takıları	40
2.3.4.4. Ayak ve Beden Takıları.....	41
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	42
BÖLÜM III	45
YÖNTEM	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Evren ve Örneklem	45
3.3. Verilerin Toplanması.....	45
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	46
BÖLÜM IV	47
BULGULAR VE YORUMLAR	47
4.1. Bilgi Formları	47
4.2. Bilgi Formundan Elde Edilen Bilgiler.....	130

BÖLÜM V	135
SONUÇ VE ÖNERİLER	135
5.1. Sonuç	135
5.2. Öneriler	137
KAYNAKLAR.....	139
EKLER.....	143
Ek 1.Bilgi Formu	144

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Müzede Bulunan Takılarda Kullanılan Teknikleri Gösteren Dağılım	130
Tablo 2 Müzede Bulunan Takıların Yapımında ve Süslemesinde Kullanılan Ham Maddelerin Dağılımı.....	131
Tablo 3 Müzede Bulunan Takı Çeşitlerinin Dağılımı	132
Tablo 4 Müzede Bulunan Takılarda Kullanılan Motiflerin Dağılımı	133

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> İzmir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2016)	12
<i>Şekil 2.</i> Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi (www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr, 2016). ..	13
<i>Şekil 3.</i> Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Teşhir Salonu(www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr, 2016)	14
<i>Şekil 4.</i> Etnografya Müzesi Teşhir Salonu	15
<i>Şekil 5.</i> Döküm tekniği (Bingöl, 1999, s.82).....	26
<i>Şekil 6.</i> Kabartma tekniği (Bingöl, 1999, s.90).....	27
<i>Şekil 7.</i> Ajur tekniği(Bingöl, 1999, s.61).	28
<i>Şekil 8.</i> Telkâri tekniği (Bingöl, 1999, s.136).....	28
<i>Şekil 9.</i> Savat Tekniği(Sakaoğlu & Akbayer,2000,s.126).	29
<i>Şekil 10.</i> Mıhlama Tekniği (Türe, 1998, s.145).	31
<i>Şekil 11.</i> Kazıma Tekniği (Karagöz, 2013, s.104).	32
<i>Şekil 12.</i> Kakma Tekniği (Türe, 1998, s.118).....	33
<i>Şekil 13.</i> Kalem İşi Tekniği(Karagöz, 2013, s.101).	34
<i>Şekil 14.</i> Mine Tekniği(Türe, 2006, s.24).	35
<i>Şekil 15.</i> Küpe (Türe, 2005, s.30).	37
<i>Şekil 16.</i> Taç(Türe,2005, s.82).	38
<i>Şekil 17.</i> Saç Takısı(Bingöl,1999,s.33).....	39
<i>Şekil 18.</i> Gerdanlık(Türe, 2005, s.66).....	39
<i>Şekil 19.</i> Kolye(Türe, 2005).....	40
<i>Şekil 20.</i> Bilezik (Türe, 2005, s.83).	40

Şekil 21. Yüzük (Türe,2005, s.66).	41
Şekil 22. Tepelik.....	48
Şekil 23. Tepelik.....	49
Şekil 24. Tepelik.....	50
Şekil 25. Tepelik.....	51
Şekil 26. Tepelik.....	52
Şekil 27. Gıdıklık Takı	53
Şekil 28. Tepelik.....	54
Şekil 29. Tepelik.....	55
Şekil 30. Tepelik.....	56
Şekil 31. Tepelik.....	57
Şekil 32. Tepelik.....	58
Şekil 33. Tepelik.....	59
Şekil 34. Tepelik.....	60
Şekil 35. Tepelik.....	61
Şekil 36. Tepelik.....	62
Şekil 37. Tepelik.....	63
Şekil 38. Tepelik.....	64
Şekil 39. Tepelik.....	65
Şekil 40. Tepelik.....	66
Şekil 41. Tepelik.....	67
Şekil 42. Paralı Başlık	68
Şekil 43. Penezli Boncuklu Başlık	69
Şekil 44. Penezli Gümüş Alınlıklı Başlık	70
Şekil 45. Kemer Tokası	71
Şekil 46. Kemer Tokası	72

Şekil 47.Kemer Tokası	73
Şekil 48.Kemer Tokası	74
Şekil 49.Kemer Tokası	75
Şekil 50. Kemer Tokası	76
Şekil 51. Kemer Tokası	77
Şekil 52. Kemer Tokası	78
Şekil 53. Kemer Tokası	79
Şekil 54. Kemer Tokası	80
Şekil 55. Kemer Tokası	81
Şekil 56. Pehlivan Kemer.....	82
Şekil 57. Kemer Tokası	83
Şekil 58. Muskalık.....	84
Şekil 59. Köstek	85
Şekil 60. Gümüş Göğüslük.....	86
Şekil 61. Hamail	87
Şekil 62. Sallamalı Hamail.....	88
Şekil 63. Göğüslük Takı	89
Şekil 64. Göğüslük Takı	90
Şekil 65.Muskalık.....	91
Şekil 66. Hamail	92
Şekil 67. Hamail	93
Şekil 68. Muskalıklı Kolye.....	94
Şekil 69. Muskalık Kolye	95
Şekil 70. Muskalık.....	96
Şekil 71. Muskalık.....	97
Şekil 72. Muskalık.....	98

Şekil 73. Muskalık.....	99
Şekil 74. Muskalık.....	100
Şekil 75. Muskalık.....	101
Şekil 79. Gıdıklık	102
Şekil 80. Alınlık	103
Şekil 81. Gümüş Tomaka Takı	104
Şekil 82. Halhal	105
Şekil 83. Alınlık	106
Şekil 84. Bilezik	107
Şekil 85. Alınlık	108
Şekil 86. Alınlık	109
Şekil 87. Alınlık	110
Şekil 88. Bileklik.....	111
Şekil 89. Hasır Bilezik.....	112
Şekil 90. Bileklik.....	113
Şekil 91. Bileklik.....	114
Şekil 92. Bileklik.....	115
Şekil 93. Kemer.....	116
Şekil 94. Kemer.....	117
Şekil 95. Kemer.....	118
Şekil 96. Kemer.....	119
Şekil 97. Kemer.....	120
Şekil 98. Kemer.....	121
Şekil 99. Kemer.....	122
Şekil 100. Kemer.....	123
Şekil 101. Kemer.....	124

<i>Şekil 102.</i> Kemer.....	125
<i>Şekil 103.</i> Kemer.....	126
<i>Şekil 104.</i> Kemer.....	127
<i>Şekil 105.</i> Kemer.....	128
<i>Şekil 106.</i> Kemer.....	129

BÖLÜM I

GİRİŞ

İhtiyaçlarını kendi yaptığı basit araçları ile üretmeye başlayan insan yine , yaptığı araçları kullanarak günlük yaşamı ile ilgili tüm işleri gerçekleştirdiği gibi, sanatında oluşmasını sağlamıştır.

Süslemecilik; insanlığın varoluşuyla başlamış ve insanların en doğal tutkusu olmuştur.İnsanlar kendilerini, yaşadıkları ortamı ve kullandıkları eşyaları daha güzel görünecek biçimde hazırladıkları sanat eserleriyle ortaya koymuşlardır.Bunların içinde de en önemli olanları ise el sanatları ürünleridir(Özbaşı,Ülger, Kurt & Toktaş,2007,s.1).

İnsanoğlunun var olduğu tarihten bugüne kadar uygarlıklar el sanatlarıyla iç içe yaşamışlardır. İnsanlar beslenme, barınma, giyinme, süslenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılariken aynı zamanda el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır. Geçmiş kültürlerin özelliklerini gelecek kuşaklara aktarmada tarih boyunca yazılı kaynaklar kadar etkili olan el sanatları ürünleri her zaman iyi bir iletişim aracı görevi görmüştür. Geçmişten günümüze kadar kültürel unsurların saptanması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında el sanatlarının büyük bir payı vardır (Onuk, Akpınarlı,Ortaç & Alp,1998,s.2).

El sanatları içerisinde önemli bir yeri olan takı sanatı, geçmişten bugüne sayısız eserlerle ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla geleneksel bir yaşam unsuru olan takılar asırlardır var olmakta ve bu varlığını el sanatları içerisinde artırarak sürdürmektedir.

Gerek dinsel nedenlerin, gerekse beğendirme çabasının bir sonucu olarak insanın ilgisini sürekli çeken takıların ilk örnekleri taş, kemik, deniz kabukları ve fildişinden yapılırken, maden işçiliğinin başlamasıyla bunların yanı sıra tunç, gümüş ve özellikle altın takılar yoğunluk kazanmıştır. Takılar en çok kadınlar tarafından kullanılmalarına karşın

erkeklerinde, başlangıçta az olmak üzere, giderek artan bir şekilde takı kullandıklarını bilinmektedir. Hem dini, hem de dünyevi amaçlarıyla kullanılan takılarda bazen her iki amaç birbiriyle sıkı bağlantılıdır. İlk çağlardan bu yana din, tılsım, büyü, uğur sembolleri gibi temeli inanca dayalı takı takma ihtiyacı kimi zaman tanrılara sunu, ölü hediyesi ve güzel görünmek gibi amaçlarda kullanılmıştır. Takıların (Trolia II) bugüne kadar gelebildiklerinin nedeni, mezarlara ölü takısı ve ölü hediyesi olarak bırakılma geleneğidir. Anadolu ölü gömme adetlerinin bir gereği olarak mezara bırakılan hediyelerin yanında takılar da önemli bir yer tutmaktadır (Bingöl,1999,s.12).

Anadolu'da yaşamış uygarlıklara ait sanat eserleri arasında takıların ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Takı en ilkel giyim tarzının önemli bir parçasını oluşturmalarının yanında, süslenme ihtiyacının da başladığının göstergesi olarak kabul edilir.

Altın; doğada oldukça az ama neredeyse katışıksız olarak bulunan, hiçbir doğal koşulda etkilenmeyen, sıcak sarı ışıltısını koruyan ve kolay işlenebilen bir soy metaldir. Bu özellikleriyle insanlığın ortak tutkusu olmuştur. Tunç çağı başlarından itibaren altın, gücün ve servetin simgesi olmuş, kuyumculuk tarihi ile özdeşleşmiş ve takı yapımında her zaman öncelikli konumunu korumuştur. Bir soy metal olan gümüş de altın gibi ideal işlenebilme özelliklerine sahiptir. Gümüşün maden kayasından ayrıştırılması yöntemi M.Ö. 3000 yılı başlarında zengin gümüş yataklarına sahip olan Anadolu'da bulunmuş ve buradan yayılmıştır. Anadolu'da altın ve gümüşten yapılmış eserlerin yoğun olarak ortaya çıkması, M.Ö. 1800–1500 yılları arasına rastlamaktadır. Dolayısıyla en eski altın ve gümüş takıların Orta Tunç Çağına ait olduğu ve Alacahöyük mezarlarında ortaya çıkarıldığı bilinmektedir (Türe & Savaşçın 2000).

Anadolu'nun her yerinde kuyumculuk ve takı sanatı ile tarih içerisinde, bugünde olduğu gibi uğraşılmış, üstün kuyumculuk örnekleri ve yöresel özellik taşıyan takılar yapılmıştır (Büyükyazıcı, 2008, s.1-3).

Anadolu'da Bizans Hükümdarlığının egemen olduğu yüzyıllar içerisinde; Bizans İmparatoru Konstantinopolis'in imparatorluğun kuyumculuk merkezine dönüşmesi, kendine özgü form, desen ve tekniklerin geliştirebilmesi tam anlamıyla ancak 6.yüzyılda gerçekleşebilmektedir. Bu dönemde Bizans kuyumculuğunda antik sanatın etkilerinin azaldığı bunun yerine daha çok hristiyan inançla ilgili figürler, dini konular ve sembolik anlamları olan, bitki, hayvan ve geometrik şekillerin işlendiği görülmektedir. Halk için çalışan kuyumcu atölyeleri ve bunları satış yerleri Ayasofya'nın güneybatısındaki Milyon (Million)'dan başlayıp Çemberlitaş (Constantinous) ve Theodosius forumlarından geçip Altın kapıya doğru giden Mese Caddesi üzerinde toplanıyordu. İkonoklazma döneminden sonra Bizans kuyumculuğu dikkate değer bir gelişme göstererek, özellikle 10.-12.yüzyıllar arasında emay tekniğinde zirveye ulaşmıştır. Bu teknikle sadece takılar üretilmeyip ikona

kutsal kitap muhafazası ve liturjik eşyalar üzerine dini konuları işlenmesinde de tercih edilmiştir (Köroğlu, 2004, s. 38-43).

11.yüzyıl ortalarında kurularak kısa sürede Anadolu'yu hakimiyeti haline almış olan Selçuklu Hanedanı, daha önce edindikleri maden işleme geleneğini yeni biçim ve tarzlarda zenginleştirirken Bizans toprakları ve İslam milletlerinin sahip oldukları gelenekleri bir tarafa bırakmamışlardır.Selçuklu döneminde gerek altın ve gümüş madenlerinin pahalı ve nadir olması ve gerekse dini faktörler nedeniyle bu hammaddelerin kullanımını en aza indirmiştir. Asıl madenlerin Selçuklu döneminde az işlenmiş olması maden sanatındaki bütün mesleki faaliyetlerin diğer maden üzerinde yoğunlaşmasına yol açmıştır. Bu açıdan bakıldığında Selçuklu döneminde bakır, bronz ve tunçtan yaratılan şahaserlerin Osmanlı döneminde nispeten azalarak sürdüğünü, buna karşılık altın, gümüş ve kıymetli taşlarla yapılmış eserlerin büyük bir sanatsal erdemliğe ve kaliteye yükseldiği görülmektedir (Özel, 1995, s.14-15).

İçerisinde pek çok kültürü barındıran Osmanlı Devleti'nde ise kuyumculuk İstanbul merkezliydi. En üst düzeydeki usta ve imalatıyla doğrudan saraya bağlantılıydı.Osmanlı Devleti'nin bir dünya imparatorluğuna dönüşmesiyle birlikte mücevherin giderek yaşam kültürüne girmeye başladığı, özellikle törenlerde mücevher eşya kullanımının vazgeçilmez bir geleneğe dönüştüğü, mücevher takıların da zaman içinde başta padişah olmak üzere giyimin doğal ve önemli bir parçası konumuna geldiği görülür (İrepoğlu, 2012,s.305).

Osmanlı Sarayı'ndaki mücevher kullanımı Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra artmıştır.Osmanlı saray takıları arasında sorguç, hotoz, zülüflük, saç bağı, gerdanlık, iğne, çelenk, küpe, bilezik, yüzük, mühür, zehgir, halhal, pazubend, düğme, kemer, zincir, saat, köstek, kemer ve kemer tokası sayılabilir Osmanlı mücevherlerinde çok renklilik hakimdir. Zümrüt, yakut, safir, firuze, elmas, inci , mercan, yeşim, sedef ve akik en sevilen taşlardır.Bunlar İmparatorluğun dört bir yanından getirilerek padişah ve ailesi için ustaların elinde şekillendirilmiştir (Köroğlu, 2004, s.54).

Sarayda kadı efendiler haremde yaşayan bütün kadınlar gibi saç örgülerinin arasına değerli taşlardan yapılmış iğneler ve başlarına son derece güzel renklerden tepesi sivri hotozlar takmışlardır.Hotozlar kışın elmaslarla işlenmiş kadifeden, yazın ince ve bol kırmalı kumaştan yapılmış, üzerine değerli taşlar, çiçekler veya altın bir iğne yerleştirilmiştir; bazen ön tarafına değerli taşlardan yapılmış çiçek veya sorguç konmuştur. Boyunlarına elmas veya altından yapılmış gerdanlıklar ve kordonlar takmışlar. Mevsimlere göre kumaşı

değişen entarilerinin yakası elmas düğmeler kullanmışlardır. Entarinin üzerine bağlanan kemerler değerli taşlarla süslenir, önden elmaslı tokayla bağlanmıştır (Gürtuna, 1999,s.41).

17.yüzyılın İstanbul esnafıyla ilgili ayrıntılı betimlemeler yapan Evliya Çelebi kuyumcular hakkında da geniş bilgi verir. Babası sarayın kuyumcu başı olan Evliya Çelebi, kuyumculuk mesleğinin Osmanlı kültüründeki saygın konumunu bir öyküyle vurgular: Kanuni sultan Süleyman henüz şehzadeyken kuyumculuk eğitimi aldığı ustası Rum Kostantin bir gün öğrencisine kızınca cezalandırmak için ona bin değnek vuracağını söyler. Bunun üzerine şehzadenin annesi Kostantin' e bin altın verip oğlunun affedilmesini diler, ancak usta bunu kabul etmez, altınları alıp öğrencisine bunlardan beşyüz çubuk tel çektirir ve bu çubuklarla Süleyman'ın ayağına iki kez vurarak hem onu eğitmiş hem de sözünden geri dönmemiş olur. Zaman zaman abartılı ifadeleriyle bilinen Evliya Çelebi, ayrıca o yakışıklı kuyumcu usta Kostantin'i birkaç kere gördüğünü onun pek çok padişah görmüş ve tüm vergilerden muaf tutulmuş olan bir “Değri ve diri koca kefer” olduğunu yazmıştır (İrepoğlu, 2012, s.42).

Osmanlı Dönemi’ndeki takıların büyük bir kısmı çeşitli sebeplerden dolayı günümüze ulaşamamıştır.Günümüze ulaşan değerli takıların büyük bir kısmı ise müzelerde sergilenmektedir.Zaten müzelerin ortaya çıkış nedenlerinden biriside, insanlığın değerli ve nadir objeleri toplamak, biriktirmek, saklama gayreti ve tutkusudur.

İnsanlar, insanlık tarihi boyunca, unutmaya ve unutulmaya sürekli bir direniş ve savaş içerisindeyler. Buluşlar, her türlü gelişme ve ilerleme insanlar içindir.İnsan devamlı bir gelişim içerisindeydir.Uygarlıkları meydana getiren insandır. İnsan eğer sadece konuştuklarıyla kalsa ve konuşulanları hatırlasaydı, geçmişin bilinmesi ve hatırlanması olanaksız hale gelirdi. İnsanlar, her türlü belge, bilgi ve objeyi kendinden sonra gelen kuşaklara iletebilme yeteneğine ve özelliğine sahiptir.İşte unutulmaya karşı verilen bu savaş her türlü tarih yazıcılığını kütüphaneleri, arşivleri ve müzeleri ortaya çıkarmıştır.Bu savaşın başarıya ulaşmasında en büyük paylardan biri, şüphesiz ki müzelerdir.Çünkü müzeler tarihin laboratuvarlarıdır (Gerçek, 1999, s.2).

1.1Problem Durumu

Milletlerin kültürel miraslarının koruma altına alınması, yaşatılması ve bugüne kadar bu eserlerin değerlendirilip esin kaynağı haline gelmesi özellikle ulusal benliğin

yaşatılmasında önemli bir husustur. Anadolu'da yüzyıllar içerisinde hüküm sürmüş medeniyetlerin kültürlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi gelecekte bu alanlarda yapılacak çalışmalara ışık tutulabilmesi açısından çok önemlidir.

Anadolu, geçmiş binlerce yıl öncesine dayanan bir medeniyetler harmanıdır. Anadolu'da kurulan bu medeniyetlerin hüküm sürdüğü dönemler içerisinde kuşkusuz en önemlilerinden biri de Osmanlı Dönemi'dir.

Bu araştırma kapsamında, Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde bu konuda hiç çalışma yapılmamış, bu nedenle araştırma konusu olarak seçilmiştir. Araştırmanın problemine müzede bulunan Osmanlı döneminden günümüze kadar gelebilmiş olan takıların; teknik, hammadde, gereç, motif ve kompozisyon ve kullanım alanları ile ilgili özellikleri incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacını Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan Osmanlı Dönemine ait takıların incelenmesi (kullanım alanları, teknik, hammadde, gereç, motif ve kompozisyon) ve belgelenerek gelecek kuşaklara aktarılması oluşturmaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda Türk kuyumculuk sanatının eserleri olan takıların kuyumculuk sanatındaki yerini ve günümüzdeki önemini belirlemek için aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan takıların kullanım alanları nedir?
2. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan takılarda kullanılan ham maddeyi, gereçleri belirlemek ve özellikleri nelerdir?
3. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan takıların teknik özellikleri nedir?
4. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan takı örneklerinin motif ve kompozisyon özellikleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Takı; her yönüyle vazgeçilmez bir aksesuar olmakla beraber aynı zamanda tarihin izlerini günümüze getiren önemli bir araçtır. Günümüzde karşımıza çıkan takı tasarımları geçmiş ile bugün arasındaki kültürel geçişi en iyi şekilde yansıtmalıdır. Yapılan takı tasarımlarının

bir tema içermesi ve esin kaynağının nereden olduğu bilgisi günümüz takı tasarımında da önemli husustur.

Bu çalışma geleneksel Türk el sanatları içerisinde diğer sanatlar kadar önemli bir yeri olan Türk kuyumculuk sanatının ve kuyumculuk sanatı ürünlerinden takı ve aksesuarların maddi ve manevi değerlerin ortaya konularak belgelenmesiyle gelecek kuşaklara aktarılacak olması açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırma, Osmanlı Dönemi'nde geleneksel Türk el sanatları içerisinde önemli bir yeri olan Türk kuyumculuk sanatının ürünlerinden takı ve aksesuarların maddi ve manevi değerlerini ortaya koyarak belgelenmesi ve o dönemdeki teknik, motif kompozisyon özelliklerinin takılara yansıtılarak günümüze değin ulaşmasını sağlaması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bu araştırma, tarihe ışık tutan takıların tanıtılarak, günümüzde yapılan kuyumculuğa tasarım olarak örnek olması ve diğer araştırmalara kaynak teşkil etmesi açısından da önemlidir.

1.4. Varsayımlar

1. Literatür taraması ile elde edilen bilgiler geçerli ve güvenilirlerdir.
2. Bilgi formu içeriğinin araştırmaya hizmet eder nitelikte olduğu varsayılmıştır.
3. Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının, ölçülmek istenilen özellikleri doğru olarak ölçtüğü varsayılmıştır.
4. Bu çalışma, takı tasarımcılarının esinlenerek yeni eserler oluşturmaya yardımcı özelliktedir.
5. Müzelerde yapılan bu araştırmadan elde edilen takıların, araştırmanın amacını açıklayıcı niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma İzmir ilinde Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan Osmanlı Dönemine ait takılarla sınırlıdır.
2. Araştırma, kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır
3. Araştırma ile ilgili bu müzede ulaşılabilen 82 ürünle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Akarsu: Pilatin üzerinde bir dizi pırlantadan oluşan bir tür gerdanlık (Sözen& Tanyeli,2003,s.15).

Çapla: Kalemkarların kullandıkları ucu (v) biçimde çelik kalem. Kalemkarların en önemli kalemidir (Kuşoğlu,2006,s.54).

Çift: Cımbıza benzeyen çok küçük ve değerli taş ve benzeri nesneleri zedelemekten tutmaya yarayan bir alet. Değerli taşlarla uğraşan ve telkari çalışanlarının en önemli aletidir (Kuşoğlu, 2006, s.57).

Çökertme:Gümüş kakmacılıkta zemine dizilmiş desenin çevresindeki boşlukları çelik kalemler aracılığıyla indirmeye çökertme denir (Kuşoğlu, 2006, s.58).

Değerli Taşlar. Tabiatta bulunan diğer minerallere göre daha güzel görünümlü olan, az bulunan ve daha kıymetli kabul edildikleri için mücevher olarak kullanılan mineraller ve kristallere verilen addır.

Döküm: Bir çok süs eşyasının hazırlanmasında çok eskiden beri uygulanan bir üretim yöntemidir (Kaplan, 2003, s.84).

Kabaşon: Yarı küre ya da yarı oval formda işlenmiş süs taşı (Türe, 2005, s.153).

Lup: Kuyumcunun küçük el büyütecisi (Finlay, 2006, s.384).

Masif: İçi boş olmayan, yani iç ve dış yüzeyler arası başka bir madenle doldurulmuş olan (Kaplan, 2003,s.94).

Mine: Mine değişik maden oksitlerinin cam tozları ile karıştırılmasından ortaya çıkan bileşimdir. Mine toz durumunda hazırlanıp eser üzerinden istenilen yerlere doldurulur ve fırınlanır. Fırında mine eriyip açılmış maden boşluklarına dolar ve soğumaya başlayınca saydamlaşır (Kuşoğlu, 2006,s.111).

Montür.Takılarda süs taşlarının yerleştirilerek sabitlendiği yuva (kafes), tırnak gibi bölümler.Taşlı takının bir bölümü (Türe,2005,s.154).

Mücevherat: Elmaslı ve başka türlü kıymetli taşlı takımlar hakkında kullanılan bir tabirdir. Mücevherat mücevherin cem'idir. Mücevher; elmas gibi kıymetli taşların adı olduğu gibi elmaslı takılar hakkında da kullanılır (Pakalın, 1951, s.38).

Murassa: Çeşitli madenlerden ve malzemelerden yapılmış eserlerin üzerlerine kıymetli ve yarı kıymetli taşlarla çoğunlukla alaturka mıhlama tekniği ile yapılmış süslemelerdir (Kuşoğlu, 2006,s.159).

Pavilion: Değerli bir taşın kuşak altında kalan alt kısmı(Finlay,2006,s.384).

Pırlanta: Elli ya da elli sekiz fasetalı taş kesimi. Kesilmiş elmas da denir (Finlay, 2006, s.384).

Sorguç: Kavuk ve fes gibi Osmanlı Dönemi başlıklarının alınlarına takılan içine güzel tüylerin sokulabileceği biçimde yapılmış, üzerleri değerli taşlarla bezenmiş takılardır (Kuşoğlu, 2006,s. 204).

Yaprak: Parıltıyı ya da rengi artırmak için değerli bir taşın altına konan çok ince metal tabaka (Finlay, 2006, s.384).

Zümrüt.Yeşil rengini birleşimindeki krom oksitten alan saydam, camsı parlaklıkta, doğal alüminyum-berilyum silikat kristali (Türe,2005,s.155).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. El Sanatlarının Tanımı ve Tarihi

El sanatları ürünlerinin yapılması, yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kazandırılmasında en önemli faktör insandır.

El sanatları, bir ulusun kültürel yapısının en canlı ve anlamlı belgeleridir. El sanatları en eski bir sanat ve faaliyet koludur. Bunlar eskiden ferdin ve ailenin çeşitli ihtiyaçlarını içine almıştır(Özbel, 1956, s.3).

Anadolu'ya gelen topluluklar kendilerine özgü gelenek, görenek ve el sanatlarını da birlikte getirmişlerdir. Anadolu Türk El Sanatları Asya'dan İran ile Irak'a göç eden Büyük Selçuklular (İran Selçukluları) ve onlara etki eden Hun, Göktürk, Uygur, Gazne, Karahanlı gibi Türk devletlerinin sanatlarından kaynaklanmış; Hitit, Frig, Yunan, Roma, Bizans sanatları gibi Anadolu uygarlıklarından beslenmiştir (Barışta,1998,s.40).

El sanatlarına her dönemde olduğu gibi Osmanlı Döneminde de çok önem verilmiştir. Osmanlı imparatorluğunda el sanatları, sadece ihtiyaç için değil, imparatorluğun güç ve görkemini yansıtmaya açısından da kullanılmıştır.

Osmanlı kültürünün bir parçası olan el sanatları, sultanlarca sosyal, ticari ve ekonomik ilişkilerle geliştirilmiştir. Sultanlar her çıktıkları sefere bilim ve sanat adamlarını da götürmüşler, gittikleri ülkelere bilim adamı ve sanatçıyı İstanbul'a getirmişlerdi. Bu durum imparatorluğun el sanatları açısından çok zengin bir merkez olmasına sebep olmuştur. Fatih Sultan Mehmet'in ölümünden sonra, Sultanların giyim kuşamlarını bohçalayarak saklama adeti yanı sıra, ata-akraba yadigarlarını ve çeyizin sandıklarda saklanmasıyla elde edilen parçalar, 15.yüzyıldan başlayarak Osmanlı el sanatlarının

incelenmesine imkan vermektedir. Hatıralar, seyahatnameler, ticari akitler, envanterler v.b gibi çeşitli yazılı kaynaklarbu bilgileri doğrular niteliktedir (Barışta,1998,s.50).

Geleneksel Türk el sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir mozaik oluşturmuştur.El sanatlarını sınıflandırabiliriz:

El sanatları ürünlerinin elde edildikleri hammaddelerine göre sınıflandırılması şu şekildedir: Ham maddesi lif olan el sanatları (dokuma, örgü, keçe);hammaddesi ağaç olan el sanatları (orak, saban, müzik aletleri); hammaddesi toprak olan(çanak, çömlek, seramik); hammaddesi taş olan (mermer, lüle taşı, oltu taşı); hammaddesi maden olan (demirden, altın, gümüşten yapılmış eşyalar); hammaddesi cam olan (göz boncuğu, vitray); hammaddesi deri ve hayvansal artık olan el sanatları (saraç işleri, cilt işleri); hammaddesi saz, kabuk, ince dal ve ağaç şeritleri olan el sanatları (sepet, mobilya yapımı) (Arlı, 1987, s.17).

El sanatlarımızı yapım tekniğine göre de gruplandırmak mümkündür.Dokumacılık (kirkitli, mekikli, çarpara, mekiksiz dokumaları), Örucülük (İğne, şiş, tığ, fırkete mekik, bitkisel örücülük), İşlemecilik (Türk işi, hesap işi, dival işi, vb.), Oymacılık, Kakmacılık (Taş, ağaç, maden), Çömlekçilik (Çömlek, seramik vb), Dericilik, Minyatür,Hat gibi örneklendirilebilir (Onuk & Akpınarlı, 2002).

El sanatları günümüzde geleneklerin bir parçası olarak; düğünlerde, doğumlarda, özel günlerde gerek süslenmek gerek yatırım amacı olarak altın madeninde olduğu üzere karşımıza çıkmaktadır. Günlük yaşamda şıklığın vazgeçilmezliği olan takı daha çok kadınların kullandığı aksesuarlar olarak kalmamakta erkeklerinde kullanım alanlarına hizmet etmektedir. Dolayısı ile geleneksel bir yaşam unsuru olan el sanatları asırlardır var olmakta ve bu varlığını sürdürmeye devam etmekte olup bilhassa kuyumculuk sektörünün büyüme hızı özellikle 1990'lı yıllarda artmıştır. Sektörde işletmelerin gittikçe büyümesi ve ihracata yönelik üretimin artması ile el emeği ağırlıklı üretimden, teknoloji ağırlıklı üretime doğru bir yönelim olmuş ve el emeği ile çalışanların sayısında azalma görülmüştür.Yurt içi ve yurt dışı pazarlarında söz sahibi olabilmek için takı dizaynına önem verilerek bu alanda eğitim kurumları açılmıştır (Kaplan, 2003, s.32- 37).

Aynı zamanda el sanatları çoğunlukla usta-çırak ilişkisiyle yürüyen bir geleneğin neticesinde ilerlemektedir.Son yıllarda gençlerden yeterli miktarda çırak olma talebi

gelmemesi el sanatlarının da gelecek kuşaklara aktarılmasını olumsuz etkileyen sebeplerden birini oluşturmaktadır.

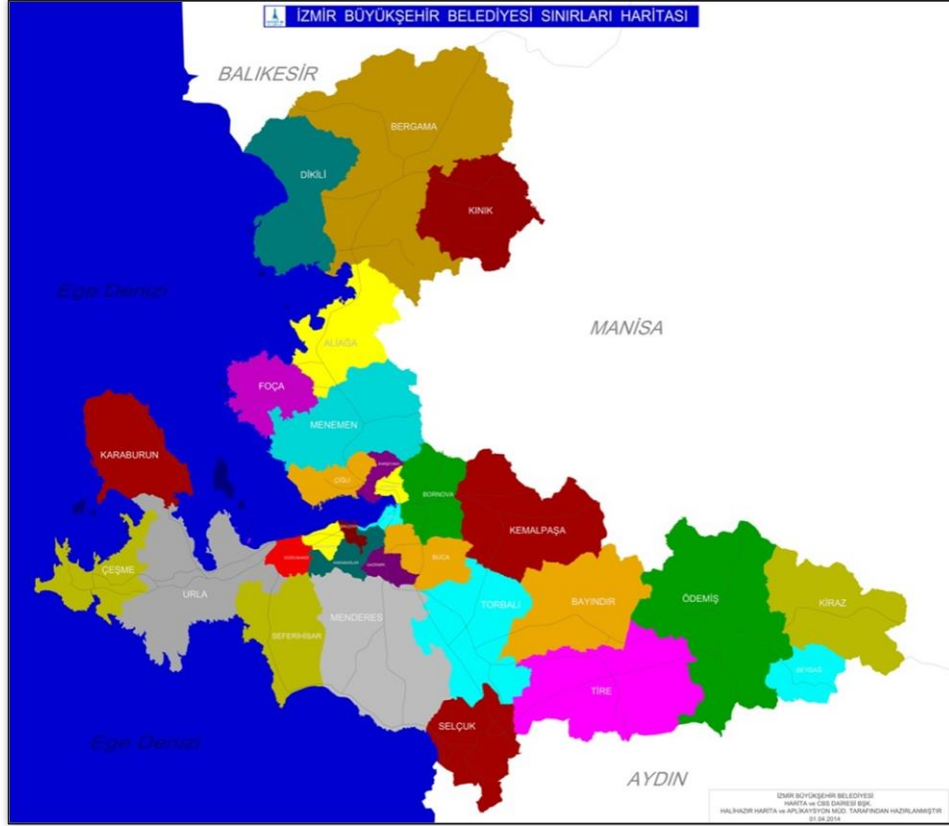
2.2. İzmir İli Hakkında Genel Bilgi

İzmir tarihsel yapılar açısından Türkiye'nin en zengin illerindendir. Kalıntıları günümüze ulaşmış başlıca tarihsel yerleşmeler Bayraklı Höyüğü , Bergama (Pergamon), Foça (Phokaia), Erthrai Teos ve Ephesos' tur. İzmir kentinin kökenini oluşturan Bayraklı Höyüğü, eskiden kıyıdaki küçük bir yarım ada olan Tepekule'de kurulmuştu. Türk Tarih Kurumu tarafından kazı çalışmaları yapılmış, höyüğün en alt katında ele geçirilen çanak-çömlek kalıntıları yerleşmelerin ilk Tunç Çağı'nda kurulduğunu göstermektedir. Daha üst katlardaki yerleşmenin VI. Troya ve Hitit uygarlıklarıyla çağdaş olduklarını gösteren buluntulara rastlanmıştır. İlin en kuzeyinde Marda Dağı'yla (1344m) onun güneybatı uzantısı olan Kozak Dağı'ndan (1051m) oluşan engebeli kesim yer almaktadır. Marda Dağı'nın yapısında kristalli şistler, Kozak kütesinin yapısında ise granitler egemendir. Bu dağlık alanın güneyinde ilin doğu-batı doğrultusunda Bakırçay Ovası uzanır. Bakırçay Ovası ile daha güneydeki Gediz Ovası arasında Yunt Dağı vardır. İlin en güneyindeki çukur alanı olan Küçük Menderes Ovası da Bozdağlar ile daha güneydeki Aydın Dağları arasında uzanır. Bu ovanın daha kuzeydeki aynı doğrultulu ovalardan farkı, tümünün İzmir il sınırları içinde bulunmasıdır. Doğuda ova dar bir vadi biçiminde uzanırken, Ödemiş ve Bayındır önlerinde genişler; Torbalı'nın batısında ise İzmir Körfezi'ne açılan Cuma Ovasına geçilir. Güneybatıya kıvrılan Küçük Menderes karşına çıkan Alaman Dağı eski kütesiyle Aydın Dağları'nın batı kenarı arasındaki bir boğazda sıkışır ve Selçuk önlerinde bir delta ovasına açılır. Kuşadası Körfezinin kuzey kıyıları il sınırları içindedir. Çok girintili çıkıntılı olan il kıyılarında Dikili, Çandarlı ve İzmir Körfezleri vardır. İzmir ilinin bu denli girinti ve çıkıntıya sahip olması, ile 629 kilometrelik sahil uzunluğunu kazandırmıştır. (Şekil 1) (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2016).

İzmir ilinde 4 tane devlet üniversitesi bulunmaktadır. Bu üniversiteler içinde yer alan Ege Üniversitesinin bünyesinde Ege Üniversitesi Tabiat Tarihi Müzesi, Ege Üniversitesi Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi, Ege Üniversitesi Arkeoloji Müzesi ve Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi vardır.

İzmir ilindeki müzelerin büyük çoğunluğu İzmir şehir merkezi sınırları içinde kalır. İlde çeşitli kurumlarca işletilen 26 müze bulunmaktadır. Bu müzelerin 18 tanesi şehir merkezi

sınırları içerisinde, 3 tanesi Selçuk, 1 tanesi Bergama, 1 tanesi Çeşme, 2 tanesi Ödemiş ve 1 tanesinde Tire'de bulunmaktadır.

Şekil 1. İzmir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2016)

2.2.1. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi

Türklerde müzeciliğin tarihi Selçuklulara kadar uzanmaktadır. Konya'nın ortasında höyüğün etrafını bir sur duvarı ile çevirerek Türk tarihinde müzeciliğin ilk denemesini Yapan Selçuklular, buldukları her döneme ait, her çeşit işlenmiş taşı bu sur duvarlarının görünür yerlerine yapıştırarak sergilemişlerdir. Anadolu'da bir çok Türk mimari eserlerinde, karşılaşılan daha önceki medeniyetlere ait işlenmiş parçalar da bu eserlerin yok olmalarını önleyen bir davranış kısaca bir çeşit müzecilik olarak değerlendirilebilir. Türk müzeciliğinin başlangıcını, Sultan Abdülmecid zamanına, 1846 yılına götürmek gerekir. Bu tarihte Aya İrini Kilisesi, Tophane Müşiri Fethi Ahmet Paşa tarafından eski silahların ve eski değerlerin toplandığı bir müze haline getirilmiştir. 1875'e kadar Aya İrini'de işlevini sürdüren müze, bu tarihten itibaren Çinili Köşke taşınmıştır (Önder, 1997).

Türk müzeciliğindeki en büyük atılım ise 1881'de Osman Hamdi Bey'in ilk Türk müdür olarak İmparatorluk müzesinin başına getirilmesidir. Osman Hamdi Bey ile temeli atılan

Türk müzeciliği, Ulu önderimiz Atatürk'ün kültüre ve eski değere verdiği önem sayesinde gelişmiştir (Önder, 1997).

İzmir'de 'Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi' olarak faaliyet gösteren müze Bornova ilçesinde bulunmaktadır (Şekil 2).“Anadolu ve Balkanlar'da Halk Çalgıları, Halk Oyunları, Geleneksel Giyim Kuşam ve Halk Müziği, Müze ve Arşivi Oluşturulması Projesi”, etnografik özellikler taşıyan halk giysilerinin ve çalgılarının evrimini, geçmişten günümüze kadar gelebilen örnekleriyle müzeleştirmek, maddi ve manevi kültürel değeri korumak, kayıt altına alarak arşivlemek amacıyla 2004 yılında başlatılmıştır.

Şekil 2.Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi (www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr, 2016).

Türk dünyasına ait özgün giysi ve çalgıların sergilendiği müzede binlerce obje envantere kayıt edilerek ilgililerin kullanımına sunulmaktadır. Müzede, 2181 parça geleneksel giyim eşyası, 84 adet geleneksel halk çalgısı, 259 adet takı ve aksesuar, 24 adet silah ve sandık, dolaplardan oluşan toplam 2560 obje sergilenmektedir.

1990 yılında Türkiye Cumhuriyeti Maliye Hazinesi'nden Ege Üniversitesi'ne trampa yolu ile geçen Sirkehane 1990 'lı yıllara kadar konut olarak hizmet vermiştir. Son 20 yıllık süreç içinde büyük bir bölümü yıkılmış ola bina 2010 yılında restorasyonu tamamlanmış olup 22.06.2010 tarihinde 'E.Ü.Balkanlar ve Anadolu Giysileri Müzesi ' olarak faaliyete geçmiştir. Kültür Bakanlığına başvurulmuş ve Bakanlık denetiminde özel müze olarak açılmasına karar verilmiş, 02.11.2010 tarihinde onaylanarak özel “Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi” adını almıştır. Restore edilen müze binası İzmir Büyükşehir

Belediyesi Tarihe Saygı/Yerel Koruma Ödülleri-2010 kapsamında Seçici Kurul'un yaptığı değerlendirme sonucu, 'Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülü' verilmiştir. İki ayrı binadan oluşan müzenin, taş ve ahşaptan inşa edilen bölümü iki katlı geniş galeri kısmı ve ona bağlı alt katta üç oda bir hol ve bir depodan oluşmaktadır. Ayrıca 5 odalı yönetim, atölye, arge, güvenlik, denetim katı mevcuttur. Yeni binada ise 2 salon ve 1 yönetici odası bulunmaktadır. Müzenin teşhir salonunun alt katında Anadolu ve Trakya yöresinin geleneksel giyim kuşamı çeşitli aksesuarlarla birlikte sergilenmiştir (www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr, 2016), (Şekil 3).

Şekil 3. Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Teşhir Salonu(www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr, 2016)

Müzedede Anadolu ve Balkan ülkelerinden antik (el emeği göz nuru geleneksel) halk giysisi 100 mankene giydirilmiş şekilde sergilenmektedir. Ayrıca depo dönüşümlü sergilenmek üzere birçok giyim kuşam objesi koruma altına alınmıştır. Teşhir Salonlarında oyunda kullanılan silahlar, farklı zamanlarda moda olan gümüş kemerler, kemer tokaları (Şekil 4), alınlıklar, bileklikler, köstekler, muskalıklar, hamayıllar, kadın tepelikleri, kadın-erkek başlıkları sergilenmektedir.

Şekil 4.Etnografya Müzesi Teşhir Salonu

2.3. Kuyumculuk ve Takı Tarihi

Kuyumculuk, kıymetli soy madenler ile birlikte değerli taşlardan süs eşyası,takı ve mücevher gibi eşyaları yapma sanatıdır. Yapılan bu süs eşyalarına da Kuyum adı verilir. Kuyumculuk sanatının ilk örneklerine tarihin ilk çağlarında rastlanır. MÖ 4000-3500 yıllarında Sümerlerin Mezopotamya'daki Ur kentinde altın ve gümüşü işledikleri bilinmektedir.Yapılan kazılarda pek çok süs eşyası, küpe,kolye, gerdanlık ve saç tokası gibi örnekler bulunmuştur.Eski Mısırda MÖ 1600-1400 yıllarında Kral Tutankamon zamanında kuyumculuk en parlak dönemini yaşamıştır. Tutankamon'un mezarından çıkan değerli taşlarla süslü altın gerdanlık ve bilezikler kuyumculuk alanında dünyanın en değerli hazinesi olmuştur. Roma ve Bizans'ta Savat tekniği gelişme göstererek Osmanlı dönemine kadar ulaşmıştır (Ayter, 1996, s.1).

Anadolu'nun Arkaik Dönem takıları eski yerleşim bölgesi olan Diyarbakır yöresinde Çayönü Tepesi, Orta Anadolu 'da Çatalhöyük, Aşıklar Höyük ve Köşk Höyük kazılarında çıkartılmıştır.Takıların üretimi ve kuyumculuğun başlangıç tarihi bakır, gümüş ve altın madenlerinin bulunmasıyla başlamıştır denilebilir (Meriçboyu, 2001,s.14).

Ortaya çıkan tarihsel takılarda gözlemlenen eşsiz işçilik bu eserlerin üstün bir teknik bilgi ve ehil aletler ile yapıldığını ispatlamaktadır. Aletlerdeki bu teknik gelişim insanın yaratıcı gücü ile malzeme ile savaşını göstermektedir. Kültürün en eski çağlarından itibaren insan ve teknik iç içe olmuştur. Hatta insanlık tarihinin sosyal devrimleri, her zaman teknolojik devrimler sonrası gerçekleşebilmişlerdir. Fakat fiziksel ve mekanik güçlerin yardımı ile dikey bir gelişim gösteren günümüz tekniği, ilk çağların teknik gelişim sürecinden çok farklı olmaktadır. İlk çağlardaki yaratıcı sanatçılar,egemen güçlerin desteğinde,insanlığın

binlerce yıllık bilgi ve tecrübe birikimini, basit aletleri yaratıcılıkları ve pratik çözümleri sayesinde işlemiş, derinlemesine bir teknik gelişim yaratmışlardır. Onların çok geniş olan bilgi sınırlarını bugün tam olarak belirlememiz şüphesizki mümkün değildir (Türe ve Savaşçın, 2000, s.26).

Selçuklu Döneminde de takılar altın, gümüş ve bronzdan yapılmıştır. Altın statü simgesi olarak daha çok Selçuklu sultanları ve diğer soylular tarafından kullanılmıştır. Halk arasında yaygın olarak bronzdan yapılmış takılar tercih edilmiş olmalıdır. Selçuklu takılarında fruze, yakut ve inci en çok kullanılan süs taşlarıdır. Takılar değişik isimlerle anılmıştır. Burgulu bileziklere dilmiş, savatlılara kabara ve tel şeklindeki bileziklere seve, boncuk dizisi şeklindekilere tor, manşet şeklinde olan geniş bileklilere ise kolçak denilmiştir. But adı verilen büyük firuzeler nazardan korunma amacıyla aile büyükleri tarafından kız ve erkek çocuklarının alınlarına ve saçlarına takılmıştır. Halka ve hilal formu gösterişli küpeler Selçuklu hanımlarının kulaklarını süslemiştir. Selçuklu takıları arasından gerdanlıklar önemli bir yer tutmuştur. Selçuklu Döneminden günümüze ulaşan takı sayısı oldukça azdır (Köroğlu, 2004, s.50).

Osmanlı kuyumculuğu başlangıçta, Bizans ve Safevi üsluplarından etkilenmiştir. 16. yüzyıl diğer sanatların olduğu gibi Osmanlı kuyumculuğunun da en parlak dönemi olmuştur (Köroğlu, 2004, s.53).

Altın işçiliği yapanlara zengeran, yarı değerli taşlar üzerine altın kakmacılığı yapanlara zernişani, işlemeci ve taş yontucularına hakkakan, ve taş parlatalara foyagen denilmektedir. Takılar ve altından yapılmış eşyalar üzerindeki yuvalara, renkli taşların kabaşon adı verilen yalın ve doğala yakın formlarda yerleştirildiği görülür (Köroğlu, 2004, s.55).

Osmanlı Dönemi kuyumculuğunda altın kullanımı, halkın gereksiniminden çok saray ve yüksek zümreye dönük olabilmıştır. Hatta bu tabakalar için de özellikle büyük çaplı objelerin tamamen altından imal edilmesinin yüksek maliyetli olmasından ‘tombak’ denilen gümüş veya bakır üzerine cıvalı altın kaplama tekniğine başvurulmuştur. Osmanlılar zamanında gümüşçülüğün ve altın işlemeciliğinin merkezleri payitaht İstanbul’du ve altın işleri yanında mücevherciliğinde icra edildiği çarşı ve arastalar, ortak bir güvenlik sitesi konumundaki kapalı çarşı, bedestenler ve çevre hanlarda odaklanmıştır. Topkapı sarayını kuşatan surların iç tarafındaki Darphane-i Amire’de de sikke darbından ayrıca, altın ve gümüş işlerinin hemen hepsinin yapıldığı atölyeler ve iş

tezgâhları bulunuyor; Burada görevli üstat kuyumcular, padişah ile ailesi için altından ve gümüşten eşya ve takılar yaptıkları gibi, yabancı ülkelere hediye olarak gönderilecek değerli eserleri de imal ediyorlardı. Gümüşçülüğün ve altıncılığın gerek İstanbul'da gerekse taşralarda işleme tekniklerinin en başlıcaları, kalemkarlık, telkarıcılık, kakmacılık, mihlamacılık; gümüşçülüğe mahsus ayrı bir dal olarak da savatçılıktı (Sakaoğlu & Akbayan,2000,s.116).

Cumhuriyetin ilanı ile beraber müzelerde bulunan eserlerin tespit edilip kayda alınması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Öncelikli olarak içerisinde bir çok değerli eserin bulunduğu Topkapı Sarayı Atatürk'ün verdiği direktifle müze haline getirilerek, içerisinde bulunan eserler sınıflandırılmıştır. Günümüzde ise kuyumculuk sektörünün büyüme hızı özellikle 1990'lı yıllarda artmıştır.

Türkiye'de 6500 kuyumcu atölyesi, 20 büyük mücevher üretim kompleksi, 100 toptan mücevher satış mağazası, 30 binin üzerinde kuyumcu dükkânı bulunmakta ve 250 bin aktif çalışanın bu sektöre emek verdiği bilinmektedir. İşletmelerin gittikçe büyümesi ve ihracata yönelik üretimin artması ile el emeği ağırlıklı üretimden, teknoloji ağırlıklı üretime doğru bir yönelim söz konusu olmuştur. Kuyumculuk sektörünün son yıllarda daha çok tanıtıma önem vermesi ile beraber geniş ölçüde reklamlara ağırlık verilmektedir. Yurtiçinde çeşitli fuarlar düzenlenmektedir. Diğer yandan yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda söz sahibi olabilmek için takı tasarımına önem verilmiş, bu alanda eğitim kurumları açılmıştır (Kaplan, 2003, s.25-44).

Arkeolojik veriler takı tarihinin insanlık kültür tarihinin başlarına kadar uzandığını gösterir. Güney Afrika'da Cape Town kentine 150 km uzaklıktaki Blombos Mağarası'nda yapılan kazılarda çıkarılıp 75.bin yıl öncelerine tarihlenen bir tür su salyangozu kabuklarının delinip dizilmesiyle yapılmış kolye bilinen en eski takıdır.Üst Paleolitik Çağ kültürlerinde takı malzemelerini etçil hayvanların dişleri, deve kuşu yumurtası kabukları, deniz ve kara yumuşakçalarının kavkaları ile renkli kireç taşları oluşturur. En eski kültür ürünlerinde olan takı yapımı metalürji ve ekonomik yapıdaki bu gelişmelerle birlikte yeni bir aşamaya girip uzmanlaşılın bir sanat dalı olmuştur. Erken bronz çağı ustaları binlerce yıllık bilgi ve tecrübe birikimini basit ama işlevsel aletleri, deneysel pratikleri, beceri ve yaratıcılık ile birleştirdiler soy metaller olan altın ve gümüşün yarattığı ideal işleme olanaklarıyla kuyumculuk teknikleri ile bugünde kullanılan zincir modellerinin çoğu bu dönemde bulunup kullanılmıştır. Süs taşı işlemeciğinin yanı sıra fayans ve camdan süs taşları ile çocuk yapımı gibi yeni uzmanlık alanlarında gelişimi kuyumculuğu

desteklenmiştir. Altının ölümsüz ışıltısını süs taşlarının renkleriyle canlandırılan kuyumculuk daha başlangıcında mükemmelliğe ulaşp tanrıların ve soyluların hizmetine girmiştir (Gürsoy, 2014, s.14).

Bulgaristan, Varna yakınlarındaki Kalkolitik Çağ nekropolinden çıkarılan nabit bakırdan ve altından dövme tekniği ile işlenmiş süs objeleri, Balkanlar'daki zengin tarım topluluklarının yörelerinde bulunun madenleri M.Ö. 4. binyılda işlemeye başladıklarını gösterir. M.Ö. 2. binyılın ortalarında, Akdeniz kültürünün etkisiyle bronz kullanılmaya başlanmış ve döküm teknikleri öğrenilmiştir. Buna rağmen, dövme yoluyla elde edilmiş altın ve bronz levhalardan kesilmiş ince şeritlerin silindir formunda kıvrılmasıyla yapılan takı boncukları uzun süre kullanılmıştır (Türe,2005,s.63).

Zengin maden yataklarına sahip Anadolu, neolitik maden işlemeciliğinin de beşiğidir. Güneydoğu Anadolu'da Diyarbakır yakınların bulunan Çayönü neolitik yerleşimin sakinleri, 7 km uzaklıktaki Ergani kesmeden getirdikleri doğal, saf bakırı bu yöntemle işleyip şekillendirerek tarihin en eski alet ve takılarını yaratmışlardır. Çatalhöyük evlerinin zemininde yer alan gömülere ait buluntular, dönemin süslenme ve takı modasını yansıtır. Kadın mezarlarında kadınların güzelliklerini makyaj ve takıyla bütünlediğini belgeler (Türe, 2005, s.18).

Alacahöyük kral mezarlarında yapılan kazılarda bulunan, döküm tekniğiyle yapılmış boğa, geyik figürleriyle güneş kursları, gelişmiş kuyumculuğun göstergeleri olarak karşımıza çıkıyor. Zincir, bilezik, başları değerli taşlarla süslü iğnelerde, saç tokalarıyla taçlarda; kalıba basma, delik işi,tel örme, burma ve som döküm teknikleri kullanılmaktaydı.Bu dönemde Anadolu uygarlıkları her alanda gelişme gösterdi; şehirçilik, heykeltraşlık ve çömlekçilik de zamanın önde gelen merkezlerinden biri oldu. Osmanlı kültüründe, kadınlar kadar olmasa da, erkeklerde takı takıyordu. Osmanlı'da sanat ve kuyumculuk önem taşır, saray teşkilatı tarafından yönlendirilirdi. Genel olarak Osmanlı takılarında, Anadolu uygarlıklarının, islam sanatının ve imparatorluğun yayıldığı geniş sınırlardaki kültürlerin etkileri görünür (Sardağ,2005,s.71).

Osmanlıya gelinceye kadar her türlü maden ve süsleme teknikleri kullanılmıştır. Çeşitli formlar geliştirilmiş, Osmanlıya oturmuş bir maden sanatı miras kalmıştır. Büyük Selçuklu Devletinin yıkılması ve İslam maden sanatının gerilemesinden sonra, Anadolu ve balkanlarda Osmanlı İmparatorluğu yayılmaya başlamıştı. Osmanlı Devleti'nin kurulmasıyla Anadolu ve Balkanlar'daki madenlerde yoğun bir faaliyet başlamıştır.

Osmanlı sanatkârı, kendisine bırakılan mirası en iyi şekilde değerlendirmiş, o müthiş zevkine, inceliğine ve hayal gücünü ortaya koyarak işlenmesi zor madeni bir nakış inceliğinde dantel gibi işleyerek Osmanlı Dönemi örnekleri oluşturulmuştur (Bodur,1987,s.36).

Osmanlıda Döneminde bilezik altın veya mücevher bilezikler, pazubend ve halhallarda bu dönem kadınının çekiciliğine katkıda bulunan takılardandır. Minyatür ve tablolarla yansıtılan Osmanlı kadınına bileziksiz görmek nerdeyse olanaksızdır. Aralıksız yan yana dizilmiş tek sıra elmasdan oluşan bilezik ve kolyelere, bıraktıkları izlenime dayanarak akarsu adı verilir.Osmanlı'da yüzük ise hatem ya da yüzük, gerek kadınların gerekse erkeklerin sıklıkla kullandıkları bir takıdır. Osmanlı beğenisinde birçok farklı yüzük elin değişik parmaklarına aynı zamanda takıla bilir. Tek başına yüzüğü bezeleyecek irilikteki taşın yer aldığı 'tektaş' yüzükler ya da bir elmasın çevresinde çiçek biçiminde yerleştirilen elmalardan oluşan 'gülyüzük' ile 'divanhane çivisi' denilen çok sayıda elmasın yanyana yuvarlak bir form oluşturacak şekilde mihlanmasıyla oluşan model sıkça karşımıza çıkar, aynı yerleştirme, baklava ve mekik biçimlerine de uygulanmıştır(İrepoğlu,2012,s.298).

Osmanlı Devleti'nin bir dünya imparatorluğuna dönüşmesiyle birlikte mücevherin giderek yaşam kültürüne girmeye başladığı, özellikle törenlerde mücevher eşya kullanımının vazgeçilmez bir geleneğe dönüştüğü, mücevher takıların da zaman içinde başta padişah olmak üzere giyimin doğal ve önemli bir parçası konumuna geldiği görülür.Envayi çeşitteki saray mücevherlerinin hepsi ayrı birer simgedir. Mücevherlerin yüzyıllar içindeki gelişim ve değişimi imparatorluğun tarih sahnesindeki yerini de yansıtır. Osmanlı zamanında küpelerde boynun, gerdanın güzelliğini vurgulamak üzere avizeli, zengin görümlü küpeler, Osmanlı saray kadını imgesindeki değişmezlerdendir; yüzyıllar boyunca kadın görünümdeki önemini koruyan küpeyle hemen her görsel betimlemede karşılaşılabilir. Küpeler, ayak olarak adlandırılan avizelerin sayısıyla da tanımlanmakta, bu sayı ona kadar çıkmaktadır(İrepoğlu,2012,s.298).

Sultan 1.Selim (1512-1520) ve oğlu Süleyman'ın (Kanuni-Muhteşem, 1520-1566) şehzadeliğinde Trabzon'da kuyumculuk öğrendiğini, bu yüzden padişah olunca İstanbul'da kuyumcular için işyerleri yaptığı bilinmektedir. Sarayda diğer sanatkârlar gibi kuyumcularda Ehl-i Hiref teşkilatına bağlıydılar bunlardan altın işçiliğini yapanlara 'zergeran' altın kakma yapanlara 'zernişani' ve kıymetli taş yonculuğu ile diğer kuyumculuk işleriyle uğraşanlara ise 'hakkakan' deniliyordu. Bu ustaların yarattığı ürünler genellikle

ortak özellikler gösterirler. Sayıları zamanla değişen saray kuyumcuları özellikle 16.yy'da bir ekol yaratarak üstün nitelikli eserler meydana getirmişlerdir(Özel,1995,s.19).

Yabancı gezginlerin gözlemleri ve betinlemeler, şık giyinmek ve değerli taşlar kullanmak merakının 17. yüzyılda iyice yaygınlaştığını gösterir bu durum sarayı tedirgin etmiştir. Osmanlı yaşamı ve olayları hakkında yerli yazılı kaynaklarda Şem'dani-zade tarihi nin 1764-65 yılları olayları arasında geçen libas nizamında,kadınların eşlerinin rütbelerine göre giyinmeleri istenir,yabancı ülkelerden gelen şal, kumaş, telli, hatayi, diba, ziba, kürk ve çuhanın zor bulunduğu belirtilir. Lüks ürünlere düşkünlük yüzünden Osmanlı Devleti'nde altın ve gümüşün azaldığını, Osmanlı'nın parasının başka ülkelere gitmediği vurgulanarak, kadınların gösteriş uğruna kocaların zor durumda bırakmamaları gerektiği hatırlatılır(Gürtuna,1999,s.41).

Sultan II.Mustafa'dan (1695-1704) dul kalan Havsa Sultan'ın, Lady Montagu'yı ağırladığı akşam yemeğini anlatan mektup, 10 Mart 1718 tarihini taşır. Bu davette, 50 çeşit yemeğin ikram edildiğini yazan Montagu, ayrıca sultanın giysisini ve mücevherlerini de ayrıntılarla anlatmıştır. "Dualma" diye adlandırılan bir giysi giymişti; bunun kaftandan farkı, kollarının daha uzun ve kol ağızlarının kıvrılmış, sıvanmış olmasıdır. Bu dolama erguvan renginde bir kumaştandı ve ayaklarına kadar iniyordu. Kollarının çevresi ve yakasından eteğine kadar iki kenar, nohut büyüklüğünde elmaslardan süslenmişti. İç gömleğinin yakasında düğme yerinde baklava biçiminde yontulmuş gayet iri bir elmas vardı. Çok geniş olan kimeri de elmaslarla doluydu. Boynunda dizlerine kadar inen üç dizi vardı. Biri incilerden yapılmıştı, ucunda hindi yumurtası büyüklüğünde muhteşem bir zümrüt vardı. Diğer dizi yan yana konmuş yeşili güzel renkleri bir birine uygun iki yüz zümrütten oluşmuştu. Üçüncü dizi, yusuvarlak küçük zümrütlerden yapılmıştı. Fakat bütün bu mücevherler, küpelerin görkemi yanında sönük kalıyorlardı: bu küpeler, amudi yontulmuş, fındık büyüklüğünde iki elmastı(Gürtuna,1999,s.41-42).

II. Mahmut devrinde İstanbul çarşısında cevahir-i sadekari ile uğraşanların sayısı 71 ve mihlayıcı kuyumcu esnafı ise takriben 84 kadardı.Vaktin usulve nizamlarına göre müsteciri ölen bir kuyumcu dükkânının mahlül kalan dükkânı koltukçu ve ayak tellalı kimselerle yabancılara asla verilmezdi. Ancak kethüdaları ve ihtiyarları marifetiyle evladına, evladı yoksa ustalardan birkaç mutemed şahıs kefaletiyle mezkûr sanata mahir, pir ve herkesçe itimadı hais layık bir kalfaya verilirdi. Aşağıda aynen neşrettiğimiz yayınlanmamış bir vesika bunu bize açıkça göstermektedir:

...İstanbul kadınsına hüküm ki, İstanbul'da cevahir-i sadekari ve mihlayıcı kuyumcu esnafı Divan-ı hümayûnuma arzıhal edüp esnaf-ı mesküre nin kethüdaları Ali ve esnaf-ı merküme mütevellisi Saraçoğlu Karabetros ve ihtiyarlarından muhtelifülesami ustalar meclis-i şer-i mühirde İstanbul'da çarşu derununda elyevm mevcut yetmiş bir nefer cevairci sedakarın ve seksen dört nefer mihlayıcı kuyumcu ustası olup öteden beri hırfetmizin taht-ı icerelerimizde olan kuyumcu dükkânlarının müstecirlerinden biri fevt olup dükkânı mahlûl oldukta koltukçu ve ayak dellalı mağkûlesine ve ecanibden kimescelere kat'a verilmeyüp kethüda ve ihtiyarlarımız marifetleriyle evladıvar ise evladına verilüp yogise ustalarımızdan Birkaç nefer itimadı hais kimeneler kefaletleriyle sanatımızda mahir ve pir cümlemizin mutemedi kalfalardan bir mustahıkına verilüp...(Erdoğan,1995,s.212).

1935-1945 arasında süren II. Büyük savaş Avrupada'ki takı sektörünün hemen hemen durmasına sebep oldu. II. Dünya Savaşı takılarının bir bölümü ulusal sloganların ifade aracıydı. Bunu en güzel örneği önemi günümüzde de koruyan bayraklı takılardır. Alman işgali altındaki Paris'de çalışmalarını sürdürmeye devam eden Cartier firmasının tutsaklığı ifade eden 'Kafesteki Suskun Kuş' pendantsı diğer bir örnektir. Savaşın bitiminde aynı takı bu kez kafesin açık kapısından çıkıp özgürlük şarkısını söyleyen kuş kompozisyonuyla sunuldu(Türe,2011,s.151).

Takı tasarımında, 1960'lardan başlayarak takıda yeni ölçüler, değerler ve olanaklarda ortaya çıkmıştır. Çağın biçimleriyle zenginleşen arayışlar her dönemde takıda yeni yorumlar, yeni kavramların oluşmasını sürdürecektir (Meriçboyu, 2001, s.71).

Takılar günümüzde; başta kutlama günlerinde kemer, evlilikte bağlılık unsuru olan yüzük, yatırım aracı olan altın ve giyimin tamamlayıcısı olan aksesuar olarak kullanılmaya devam etmektedir.

2.3.1. Kuyumculukta Kullanılan Madenler ve Taşlar

Takı yapımında madenden taşlara, toprak ürünlerinden deniz ürünlerine ve deriye kadar birçok malzeme takı yapımında kullanılmıştır.

Aşağıda kuyumculukta en çok kullanılan Altın, Gümüş, Bakır ve Platin gibi madenlerin yanında Elmas, Akik, Onx Zümrüt, Safir, Seylan taşı, Kuvartz, Lapis Lazuli ve Ametist gibi kıymetli ve yarı kıymetli taşlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

2.3.1.1. Altın

Altın pas tutmayan bir cevher olması nedeniyle parlaklığı ile göze çarpar. Altın doğada dağ ırmaklarının yataklarında, alüvyal birikintileri arasında, ufak külçe ve kırıklar halinde ve dere yatakları dışında kuvars kayaların içinde, damar halinde de bulunur (Erginsoy, 1978, s.8).

Altın işlenen metal olup, en eski uygarlıklarda güç, zenginlik simgesi olarak değerli sayılmıştır. Tabiatta saf halinde bulunan doğal altın, İsa'dan önce 3000 yılından önce süs eşyası yapımında kullanılmıştır. Altının işlenmesi, kuyumculuk, heykelticilik, madencilikle birlikte gelişmeler göstermiştir. Altın doğada çok nadiren saf olarak bulunur. Daima gümüş ve diğer metalleri ihtiva eder (Aras, 1996, s.11).

Anadolu'da ise altın M.Ö. 3. binyıl başlarında Güney Doğu Anadolu'da İskenderun yakınındaki Asi ırmağının alüvyon yataklarında elde ediliyordu. M.S 1. yüzyılda da Trabzon'un Güneydoğusunda altın madenleri bulunuyordu. Bunun yanında Bergama yakınındaki Troya'da ikinci bir altın madeni bulunmaktaydı. Ülkemizde üretilen altın rezervleri Osmanlı dönemi boyunca işletilen altın-gümüş madenleri hazine için zenginlik kaynağı olmuştur (Gürsoy, 2013, s.30).

2.3.1.2. Gümüş

Gümüş altın gibi mücevhercilikte kullanılan kıymetli bir madendir. Genellikle doğada galena cevheri denilen kurşun ve gümüş karışımı halindedir. Saflaştırma metodu yine ilk kez İÖ3000 yıllarında Anadolu'da uygulanmıştır. Cevher önce basınçla ezilmiş sonra yıkanmış ve elenmiştir. Tabi ki altının rafinerisi sırasındada bir miktar gümüş elde edilmiştir; daha sonra altından olduğu gibi kalıplanarak ingot haline getirilmiştir (Bingöl,1999,s.19).

Kurşun mineralleriyle birlikte bulunan gümüşü ayırtırmada üç yöntem kullanılır. Patinson adı verilen ilk yöntemde mineral eritilip soğumaya bırakılarak kurşunu kristalleşmesi sağlanır. Kristaller buradan süzgeçli kaşıkla alınır. Kalan gümüş-kurşun alışımlı parkes yöntemi ile gümüşün çinkoda çözülmesinden yararlanarak ayrılır. Patinson'dan kalan karışım çinko eklenerek eritilir. Gümüş çözünür ve karıştırma işlemi durdurulur. Çinko-gümüş alışımlı yüzeyde toplanır ve katılaşılan parça alınır, damıtılarak çinkonun uçması sağlanır. Böylece az miktarda kurşun içeren gümüş elde edilir. Üçüncü yöntem olan

Kupellet yöntemi ile gümüşün daha saflaşması sağlanır. Bir önceki yöntemde elde edilen kurşunlu gümüş, kemik külünden yapılmış sığ kapta eritilir üzerine hava üflenerek kurşun oksitlenir ve dışarı atılır; gümüş ise değişmeden kalır (Gürsoy, 2013,s.50).

2.3.1.3. Bakır

Bakır doğada hem doğal maden hem de cevher olarak mevcuttur. Doğal bakır parçalarına dere yataklarında veya bakır cevherlerinin aşınmış üst tabakalarında rastlanır. Doğal bakır az miktarlarda bulunur; bakır cevherleri ise hem bol, hem de daha yaygındır. Bakır cevherlerinden tasfiye yoluyla bol miktarda metalik bakır elde edilebilir. Bakır çok sıcakken (akkor haldeyken) de çekişlenemez. Bu sebeple yumuşaması için ısıtılan bakır, hemen soğuk suya daldırılarak ılık hale getirilir. Erime noktası düşük olan kurşun, İslam-öncesi devirlerde olduğu gibi, İslamlık devrinde de daha çok lehim alaşımlarında ve kolay okside olması nedeniyle soy madenlerin saflaştırılması işlemlerinde kullanılmıştır. Bazende bir miktar kurşun, döküm yapılacak olan bakır alaşımlarına, akıcılık vermesi için karıştırılmıştır (Erginsoy, 1978, s.11-12).

2.3.1.4. Platin

Doğada saf olarak bulunan platin, mücevher yapımında kullanıldığı gibi sanayide de kullanılmaktadır. Okside olmaz ve kolay işlenebilir yapıya sahiptir (Doğar, 1999, s.25). Rusya, Finlandiya, İrlanda, Yeni Zelanda ve Güney Afrika gibi ülkelerde cevher yatakları mevcuttur (Ayter, 1996, s.66).

2.3.1.5. Elmas

Sertliği en fazla olan en değerli taştır. Sarı, yeşil, mavi ve beyaz gibi çeşitli renkleri vardır. Sağlam, tek parça ve renksiz olanı tercih edilir. Elmas 16. yüzyıldan sonra tıraşlanarak işlenmeye başlanmıştır (Köroğlu, 2004, s.5). Kaşıkçı Elması dünyanın sayılı büyük elmaslarından ve Topkapı Sarayında muhafaza edilmektedir.

2.3.1.6. Akik

Değişik renklerde ve merkezleri bir olan kürelerden oluşan kalseduvan topraklarına akik denir. Bu tabakalar, silisli suların bıraktıkları silis çökelmeleriyle oluşmaktadır. Bu tabakalar kenardan merkeze doğru kalınlaşmaktadır. Tabakalar arasındaki silis çökmesi sırasındaki oluşumlar birbirinden farklıdır (Meriçboyu, 2001, s.19-20).

2.3.1.7. Onx

Akik taşının renkli bantları birbirinden keskin ve düz çizgiler halinde ayrılmış olan cinsine onx denir. Yarı saydam, beyazımsı açık renktedir. İçinde lekeler bulunmaktadır (Meriçboyu, 2001, s.21)

2.3.1.8. Seylan Taşı

Adını çıktığı yöreden almaktadır. Şarap kırmızısı, kahverengi ve eflatun renklerinde bulunmaktadır. Diğer adı almalındır. Daha çok yüzük taşı olarak kullanılmaktadır (Kuşoğlu, 2006, s.201).

2.3.1.9. Kuvarts

Kuvartz ailesine ait taşlar antikçağ kuyumculuğunda en çok kullanılan taş cinsleridir. Genelde sertlik derecesi 7'dir. Kimyasal yapısı en basitinden silikondioksittir. Çeşitli renkte saydam ya da opak görünümündedirler.

2.3.1.10. Ametist

Kuvartz ailesinden. Koyu eflatundan açık leylak rengine değişir. Rengini manganez oksitten alır yüzük taşı ve boncuk yapımında kullanılmıştır.

2.3.1.11. Lapis Lazuli(Lacivert Taşı)

Altın parıltılı lacivert renkte bir taştır. Çeşitli mineraller içerir ve opaktır. Kaynağı Rusya ve Afganistan'dadır. Ticaret yoluyla Batı Asya'dan gelmiştir. Mezopotamya ve Mısır'da çok kullanılmıştır.

2.3.2. Kuyumculukta Kullanılan Teknikler

Kuyumculukta kullanılan yapım ve süsleme teknikleri İlk Tunç Çağı'ndan beri bilinmekte ve uygulanmaktadır. (Meriçboyu, 2001, s.28-35). Kuyumculukta en çok kullanılan yapım ve süsleme tekniklerinden bazıları şunlardır.

2.3.2.1.Cevahircilik

Cevahir sözcüğü Arapça kıymetli taş anlamındaki 'cevher' in çoğuludur. Cevahir yerine 'mücevherat' da denilir. Pırlanta, elma, zümrüt, yakut, inci, mercan gibi çok kıymetli taşların hepsi üzerinde bu taşlar bulunan takılar, cevahir, mücevherat kapsamındadır. Cevahircilik dalında çalışan ustalarda birer kuyumcu olmakla birlikte bunlar fazladan olarak altın ve gümüş objeler üzerine söz konusu mücevherlerde bezeklerde yaparak takının ya da evaninin, silahın değerine değer katıyorlardı (Sakaoğlu & Akbayer, 2000, s.131).

2.3.2.2. Döküm Tekniği

Potada eritilen madenlerin istenilen biçimde hazırlanmış kalıplara dökülerek dondurulmasına döküm denir. Dövme tekniğine göre daha kolay ve fazlaca ürün çıkarılan bir tekniktir. Çok eski çağlardan beri bilinen bu teknik dövme tekniğiyle beraber kullanılmış yine bu teknikle havan, mangal, ayna ve şamdan gibi ürünler yapılmıştır (Erginsoy, 1978, s.25). Eritilen metal katılaşırken içinde bulunduğu kabın şeklini alır. Bu fiziksel gerçek metalurjinin ilk dönemlerinde kolayca fark edilmiş ve döküm tekniği kullanılmıştır (Türe & Savaşçın, 2000, s.35). Dolu döküm ve içi boş döküm olarak iki şekilde yapılmaktadır. Farklı dönemlere ait takıların yapımında kullanılmış açık taş kalıplarda vardır (Köroğlu, 2004, s.9).

Şekil 5. Döküm tekniği (Bingöl, 1999, s.82).

2.3.2.3. Kabartma (Çekiçleme) Tekniği

Kabartma aletleri ve çekiç kullanılarak madeni eserler üzerine yapılan süsleme tekniğidir. Kabartmalar maden tabakasını dıştan veya içten ve ya hem dıştan hem de dıştan çekiçlemek suretiyle elde edilebilir. Gerçek kabartma tekniği içten çekiçleyerek yapılma usulüdür (Erginsoy, 1978,s.34).

Madenî eserlerin üzerine yapılacak kabartma desenlerin alçak kabartma olarak işlenmesi isteniyorsa, "dıştan çekiçleme" usulü uygulanır. Daha çok tepsi ve tabak 'gibi sığ eserlerin süslemesinde kullanılan dıştan, yani eserin yüz tarafından çekiçleme usulünde, zemin çökertilerek desenlerin rölyef halinde kalması sağlanır (Erginsoy,1978,s.36).

Madenî eserlerin üzerine yapılacak kabartma desenlerin yüksek kabartma olması isteniyorsa, "içten çekiçleme" usulü uygulanır, içten, yani eserin ters tarafından çekiçleme usulünde, zemine hiç el sürülmez; bu usulde yalnızca desenler istenen yüksekliğe gelinceye kadar kabartılır (Erginsoy,1978, s.34).

Repousse işlemi için kurşun, tahta, kum torbası gibi çok sert olmayan bir destek veya zift - çamsakızı - kum - kül ve yağ karışımından hazırlanmış bir yatak kullanılır. Sıcakken sıvı halinde olan bu karışım, soğudukça donar ve sertleşir. Rölyefler en kolay, zift - yatak ılık haldeyken işlenebilir (Erginsoy, 1978, s.35).

Şekil 6. Kabartma tekniği (Bingöl, 1999, s.90).

2.3.2.4. Ajur(Kesme-Delik İşi) Tekniği

Metal üzerine delici ve kesici aletler kullanılarak delikli süslemelerin yapıldığı işleme, delik işi, kesme veya ajur tekniği adı verilmektedir (Erginsoy, 1978,s. 32).

Başka bir deyişle, delgiyle açılan küçük delikten geçirilen testere kılıyla desen üzerinden istenilen biçimin verilmesidir (Kuşoğlu, 1994,s.4).

Erken Etrüsk Dönemi'nde görülür. Roma Dönemi'nde sevilen bir işçiliktir. En gelişmiş örnekleri Bizans Dönemi'nde görülmektedir (Bingöl, 1999,s.28)

Şekil 7. Ajur tekniği(Bingöl, 1999, s.61).

2.3.2.5. *Telkâri Tekniği*

Telkâriye aynı zamanda ‘Vav’ işi de denmektedir. Buda uygulamada sıkça kullanılan (Vav) biçimindeki harften dolayıdır. Ayrıca bu sanatın bir adı daha vardır ki, oda işin yapımında parçalar teker teker çift denilen, ucu cımbızdan daha da sivri olan bir alet ile bir araya getirildiğinden ‘Çift işi’ de denilmektedir. Telkâri işinde usta, telleri kendi atölyesinde, kendisi hazırlardı. Ocakta pota içersinde eritilen maden çubuk haline getirilmek için kalıba dökülür. Böylece gümüş çubuklar elde edilir yapılacak işin mahiyetine göre gümüş çubuklar haddeden geçirilir (Kuşoğlu,2014,s.64).

Şekil 8. Telkâri tekniği (Bingöl, 1999, s.136).

Zor bir teknik olmamasına rağmen birçok parçanın uyumlu bir kompozisyon yaratacak şekilde bükülüp kıvrılması ve çok ince bir kaynakla birleştirilmesi sabır ve ustalık isteyen bir çalışmadır. Telkâri M.Ö. 3. bin yıllarına kadar dayanmaktadır. Telkâri sanatı Anadolu’da ki en eski ve önemli merkezleri Trabzon ve Gaziantep Diyarbakır'dır. Telkari işçiliğinde kuyumculukta çift adı verilen pensler çok kullanıldığından bu teknik Anadolu’ nun bazı bölgelerinde çift işi olarak da bilinmektedir (Türe & Savaşçın,2000, s.38).

2.3.2.6. Savat (Niello) Tekniği

Birkaç metal sülfürün meydana getirdiği bir alışımdır. Parlak lacivert-siyah renktedir. İlk defa M.Ö. lerde görülmüş bu teknik Romalılar tarafından bir kuyumculuk sanatı haline getirilmiş ve Bizans ile Osmanlı Dönemlerinde gümüşün üzerine uygulanmıştır. Savat tekniğinde kullanılacak gümüş düşük ayar olduğunda kısa sürede oksitlenip süslemeyi güzel göstermeyeceği için çalışmalarda ayarı yüksek olan gümüş tercih edilir. Savat lacivert-siyah renginin istenilen tonuna göre farklı çeşitlerde hazırlanır. Savat bezemelerde önce istenilen desen metal üzerine çelik kalemle oyulur bu oyuklara toz savat serpilir ve fırınlanır. Erime ısısı düşük olduğu için sıvılaşp boşluklara yayılır.Soğuyan metal tesviye edilip cilalanır (Gürsoy,2014,s.81).

Şekil 9. Savat Tekniği(Sakaoğlu & Akbayar,2000,s.126).

Madeni eserlerin İslam maden sanatında kullanılan savatlamının birleşiminde, genellikle dört ölçü kükürt bir ölçü bakır ve bir ölçü kurşun bulunur. Bu karışıma bazen bir ölçüde gümüş ilave edilir. Potada eritilen bu siyah renkteki karışım, soğuduktan sonra havanda dövülerek toz haline getirilir. Bu toz, madeni eserlerin üzerine açılmış yivlere ve yuvalara doldurularak, eser alçak ısıda fırınlanır. Çok sağlam olan dolgu soğuduktan sonra eser bir deri parçasıyla 'Trablus toprağı' denen silisyonlu kil ve zeytinyağı karışımı ile cilalanarak parlatılır (Erginsoy, 1978, s.43).

2.3.2.7. Yaldızlama ve Kaplama Tekniğı

Bakır, tunç ve gümüş eserler, mekanik ve kimyasal yöntemler uygulanarak altınla kaplanmasıdır. Altın kaplama, eserin bazen tüm yüzeyine, bazen de yalnızca belli kısımlara uygulanır. Madeni eserler, mekanik usullerle çok ince altın levhalar çekiçlenerek veya yapıştırıcıyla yapıştırılarak kaplanır (Erginsoy, 1978, s. 47).

Madeni eserlerin kimyasal usullerle cıva-altın alaşımı olan malgama ve ısının kullanılmasıyla yapılan kaplamaya yaldız denir (Erginsoy, 1978, s. 48).

Kaplanacak objenin dışı, hafif darbelerle pürüzlendirilir. İncecik dövülen altın levha bu yüzeye yerleştirilir. Dövülerek veya sürtme yöntemi ile takıya kaplanır (Bingöl, 1999, s. 28).

Bu tekniğin Osmanlı dünyasına girişi çok sonraları batıdan olmuştur. Avrupa'da altın görünümü verme amacıyla bakır üzerine sıvama yapıldığı bilinmektedir. 16 ve 17. yüzyıllarda para darlığı çeken Osmanlılarda bu teknik çok revaçta olmuştur (Sakaoğlu & Akbayar, 2000, s.129).

2.3.2.8. Mıhlama (Değerli, Yarı Değerli Taşlarla Süsleme Tekniğı)

Bilinen en eski Türk sanatlarından biridir. En güzel örneklerini 16 ve 17. yüzyıllarda vermiş olan bu sanat en seçkin örneklerini Topkapı Sarayı Müzesi'nde barındırmaktadır. Kıymetli madenler ile kıymetli taşların bütünleştiğı bu sanat, özellikle kemer tokaları, kılıç kama kınları, tepelik, muska, hamaylı küpe, fincan zarfı vb. eşyalarda uygulanmıştır. Yapılış şekli ise önce biçimlendirilmiş eşyanın üzerine taşlar ne şekilde yerleştirilecek ise onun tasarımı yapıldı. Bu taşlar kişinin gelir düzeyine göre elmas, zümrüt, zebercet, yakut orta halliler için, akik, mercan, turkuaz olurdu. Taşlarında biçimlendirilmesinden sonra taş

için astar madenden yuva yapılır. Ardından taş hazırlanan bu yuvaya yerleştirilir.Bu teknikte taşın büyükçe bir kısmı yuvanın dışında bırakılır. Bu durum taşın ışık alması ile yansımalar yapması ve güzel görünmesi içindir. Yuvaya yerleştirilen taşın düşmemesi için de astarın üst kısımlar küçük üçgenler şeklinde (VVVV) kesilir ve taşa temas ettirilir. Böylece eserin istenilen yerine taşlar mıhlanmış olur (Kuşoğlu,2006,s.20), (şekil 10).

şekil 10. Mıhlama Tekniği (Türe, 1998, s.145).

2.3.2.9. Damlatma (Granül) Tekniği

Madenlerden çeşitli şekillerde hazırlanmış taneciklerin yan yana veya metal üzerine lehimlenmesi ile elde edilen süslemeye damlatma (granül) tekniği denir (Bingöl, 1999, s.26). Metal işlemeciliğindeki gelişme takıları k  ltm ş ve detay önemli olmuştur. alışmalar inceldikçe, çok zaman alan kakma tekniğinden vazgeçilmiştir. Bunun yerine, içi dolu küçük küreciklerin metal yüzeyi bezemesiyle takı yüzeyinde kompozisyonlar oluşturmak şeklinde tanımlanan g verse tekniği kullanılmaya başlanmıştır (Savaşçın & Türe, 1986, s.26).

2.3.2.10. Kazıma- Çalma Tekniği

Altın, gümüş, bakır, tunç ve pirinç eserlerin üzerine, derin çizgilerle (yivlerle) süslemeler yapılmasıdır. Bu çizgiler, iki ayrı usul uygulanarak açılabilir. Çalma denilen usulde, ucu küt çalma - kalemleri ve çekiç; kazıma denilen usulde ise, ucu keskin kalemler ve çekiç veya keski (burun) denilen, tahta saplı, keskin ve sivri uçlu kazıma aleti kullanılır (Erginsoy, 1978, s.32). Yani kazıma tekniğinde motifler yüzeye çizildikten sonra, çelik kalemlerle oyma işi yapılır. Çalma, ucu-küt çelik kalemlere hafif bir çekiçle vurularak yapılır. İşlenen maden altın veya gümüşse, tunç kalemler de kullanılabilir. 3 mm. ile 12 mm. arasında değişen çalma kalemlerinin uç kısımları, madeni kesmemesi için hafifçe yuvarlatılmıştır. Çalma usulü ile yivler açılırken, yivin içindeki maden yerinden kesilip çıkarılmaz; yalnızca yivin iki tarafına itilir. Kazıma usulü ile açılan yivlerin içindeki maden, çalma usulünde olduğu 'gibi yanlara itilmez; kesilerek dışarı çıkarılır. Madenî eserleri derin çizgilerle süsleme, Tunç Çağı'nın başlarından itibaren (M.Ö. dördüncü bin sonu) kullanılan bir usuldür. İslâm maden sanatında tek basma veya diğer süsleme teknikleriyle birlikte kullanılan çalma ve kazıma teknikleri; her devirde ve bölgede, her çeşit maden üzerinde büyük ustalıkla uygulanmıştır (Erginsoy, 1978, s.32-33).

Şekil 11. Kazıma Tekniği (Karagöz, 2013, s.104).

2.3.2.11. Kakma Tekniği

Madeni eserlerin üzerine açılan yivlerin veya çeşitli biçimlerdeki çukurların içine başka cins ve renk de madenler kakılarak elde edilen süslemeye ‘Kakma Tekniği’ denir. Dolgu olarak yivlerin içine tel, çukurlarına da ince varaklardan istenen şekillerde kesilmiş parçalar kakılır. Kakma tekniğinde esas olan eserin madeni ile kontrast yapacak, eseri renklendirecek diğer malzemenin kullanılmasıdır (Enginsoy,1978,s.39).

Tel kakmada açılan yuvalara güvercin kuyruğu tabir edilen içe doğru genişleyen yivler açılır veya yiv zemine derin tıklar yapılmaktadır. Kakma yapılacak tel tavlanylıp bu yivler içine yerleştirilerek ekilenir, böylece yuvaya sıkıştırılması sağlanmaktadır. Varak kakmada ise altın gümüş veya bakır varaklarda desene göre kesilen parçaların madeni eşya yüzeyini kakma yapılması için gereken yuvaların açılmasında kullanılmaktadır (Türe &Savaşın,2000, s.4).

şekil 12. Kakma Tekniği (Türe, 1998, s.118).

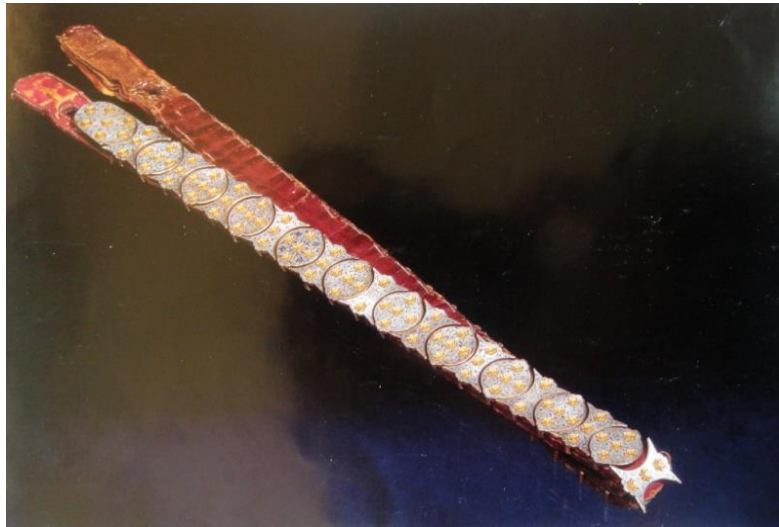
Osmanlı Dönemi gümüş kakmacılığında desenlerin çukur veya kabarık olmasına göre kabartma ve krtme olarak iki tarz söz konusuydu.Kakmacı ustalar üzeri işlenecek parçayı içinde zift olan bir kalıba yerleştirerek döverler bu sayede yüzeyde istenmeyen ezilip bzlmeler olmazdı.Tavlama, soğutma, za yağında temizleme, tahirleme, parlatma

gibi aşamaları olan kakmacılık da zor ama zevkli zanaatlerdendir (Sakoğlu & Akbayer, 1999,s.254).

Kökeni mısır olan Arap dünyasından Osmanlı zanaatleri arasına katılan marketöri (kakmacılık,gömmecilik) öylesine becerikli gelişme olanağı bulmuştu ki mermerden fildişine, bağaya, sedefe, sığır kemiğine, mahun, limon ağacı, pelesenk, gül ve armut ağacına kadar her malzeme üzerine bu teknik deneniyordu. Fakat Osmanlı ustaları kakmacılığa ve gömmeciliği daha çok abanozla buluşturmışlardır (Sakaoğlu & Akbayer, 2000,s.209).

2.3.2.12. Kalem İşi Tekniği

Kalemkari de denilen bu yöntem kuyumculuğa özgü gümüş ve altın dışında, başka maden sanatlarında da bakıra ve kimi alaşımlara uygulanmıştır.Kalem işi, üzerine kalemkar denen ustaları tarafından çelik uçlu kazıma aleti ile özenli desenler ve burada yazılar işlenmiş gümüş ve altın eşyalara deniyordu. Gümüşün çok yumuşak olması, kalemkar ustaların, en karmaşık kalem işlerini dahi kolaylıkla uygulamalarına olanak vermekteydi. Asıl kuyumcu ustaları tarafından arzu edilen biçim ve üslup da fakat düz olarak imal edilen gümüş eşya üzerine kalemker elindeki desen şablonlarındanuygun düşenine kopya ettikten sonra inceli kalınlı, yivli, tırtıllı uçları olan çelik kalemlerini kullanarak dikkatli hesaplara dayanan derin, sığ ve yalama çizgilerle desen işlemeyi tamamlardı (Sakaoğlu & Akbayer,2000,s.118).

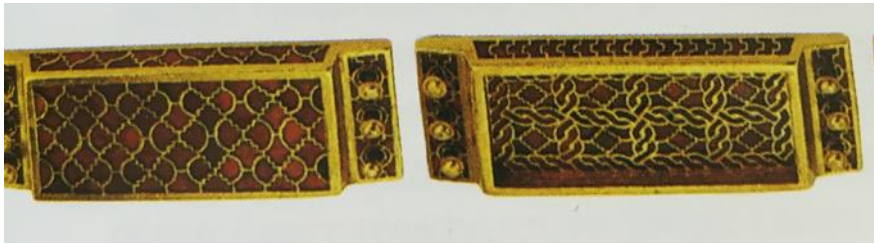
Şekil 13. Kalem İşi Tekniği(Karagöz, 2013, s.101).

2.3.2.13. Minecilik Tekniği

İnce altın ve gümüş telleri kıvrılarak, sarılarak ya da örülerek çeşitli desnler oluşturacak şekilde hazırlanmış kasnak (ana iskeletin) içine tutturulması işlemidir. Bu tekniğin latince adı filigram, filum (iplik) ve granum (buğday) sözcüklerinden oluşmuştur (Gerdan, 2007, s.29).

Bir süs taşını takı yüzeyine yerleştirmenin en pratik yolu onu ölçülerine uygun bir yuvanın içerisine oturtmaktır. Bu çalışma için, ince bir metal şerit taşın şekline uygun biçimde büküldükten sonra uçları kaynakla birleştirilir. Taş hazırlanan bu yuva içine uygun bir yapıştırıcı ile sabitlenip oturulduktan sonra hafif çekiç darbeleri ile yuva kenarları taşın üzerine sıvanarak işlem tamamlanır. Mine çalışmalarında değişik metallerin veya metal oksitlerin cam hamuruna karıştırılması ile elde edilen renkli camlar dövülerek çok ince bir toz elde edilmektedir. Bu toz su ile karıştırılıp macun kıvamına gelince yuvarla doldurulur ve fırınlanır (Türe & Savaşçın,2000, s.55).

Mineler genellikle metal nesnelerin parlak kırmızı bir sıcaklık da camsı yüzey olacak şekilde kaplanmasıdır. Yüksek ısılarda çeşitli madenlerin eritilerek birleştirilmesiyle yapılır. Kuyumcu mineleri parça yada toz şeklinde satılır. Parça halinde olanlar sınırsız bir zamanda saklanabilir buna karşılık toz haşinde olanlar belli zaman içinde kullanılmalıdır. Gümüş eserin yüzeyine yapılması istenilen desen ince gümüş tel malzemesi ile bölümler oluşturacak şekilde kaynaklanır. Diğer bir deyişle boşluklar oluşturulur. Bu oluşturulan boşluklara mine doldurulur. Gümüş metal yüzey desene uygun oyulur ve çukurlar oluşturulur boşluklar, daha sonra mine malzemesiyle doldurulur (Gürsoy,2014,s.85).

Şekil 14. Mine Tekniği(Türe, 2006, s.24).

2.3.3.Osmanlı Dönemi Takılarında Kullanılan Motifler

Motifler, ait olduğu toplumun gelenek, görenek ve inançlarının simgesi olmuştur. (Keskiner, 1988).Türkler, yaptıkları eserlerin çoğunda bitkisel motifleri süsleme amacıyla kullanmıştır.Takılarda, çiçekler, yapraklar, dal ve ağaçlar sıkça kullanılmıştır. Türkler

bitkisel motiflerin yanında uzak doğu uluslarına aitefsanevi ve mitolojik hayvan biçimlerinden de esinlenmiş ve eserlerinde bu öğelere yer vermişlerdir (Kılıçkan, 2004, s.29). Bazı Türk takılarında özellikle Selçuklu Dönemi'nde geometrik ve simetrik motifli bezeme çalışmalarının yanı sıra üçgen, kare, daire, eşkenar veya baklava, yıldız motifleri yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Hz. Süleyman'ın mührü olan altı köşeli yıldız şekli ve Hz. Fatma'nın Elimotifleritakılarda çok sık kullanılmıştır(Özbağı, 1989, s.38-43). Bunların yanında Türk süsleme sanatında da kullanılan ay, güneş ve yıldız gibi motifler ile yazılı motifler (tuğralar, fantezi yazılar, İslam yazıları) gibi motifler takılarda sıkça kullanılmıştır (Kılıçkan, 2004, s.31).

2.3.4.Takı ve Çeşitleri

Takı sözcüğü takma, takınmak kelimesinden gelmektedir. Takı insanların, daha çok kadınların doğasında bulunan güzel görünme ihtiyacı ile taktıkları objelerdir. Takılarda; taş, maden, doğa ürünleri v.b. çok çeşitli malzemeler kullanılmaktadır (Gerdan, 2007, s.5).

Takı, insanların ayak bileği, bel, bilek, burun, boyun, kulak, parmak vb. vücudun birçok yerine çıplak ya da giyecek üzerine taktıkları değerli maden ve taşlardan yapılmış süs eşyalarıdır (Kuşoğlu, 1994, s.144).

Takılar, takanı kötülüklerden koruyan, onlara iyilik getiren birer uğur niteliği taşıdığı inancını doğurmuştur. Süslenmek, nazardan korunma ve benzeri inanışlarla kullanılan bu takılar, topraklarımızda yaşamış insanların birikimi ile bütünleşerek günümüze kadar ulaşmıştır (Yavral, 2010).

Korku, sevinç, aidiyet gibi birçok duygu takı aracılığıyla bir anlatım ve ifade tarzı olarak kullanılmıştır. Kolye, taç, bilezik, iğne, kemer, yüzük, küpe, halhal gibi takılar Mezopotamya, Mısır, Etrüsk ve Helen krallarının ve toplumda hâkim olan sınıfların kendilerini gösterebilmek amacıyla taktıkları birer simge olmuştur. Aynı zamanda takılar din ve devlet gücünün bir göstergesidir (Acer, 2010).

Takılar farklı biçimde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar; tarih, dönem, maden, cinsiyet, kullanım alanı şeklinde olmuştur.En çok kullanım yerine göre yapılan sınıflandırma kullanılmaktadır..Buna göre takılar vücutta kullanıldıkları yere göre baş takıları, boyun ve göğüs takıları, el ve kol takıları, ayak ve beden takıları olarak çeşitlendirmek mümkündür.

2.3.4.1. Baş Takıları

Alınlık: Fesin ön kısmından yanlara doğru sarkıtılarak kullanılan; çeşitle metal, boncuk ve taşlar süslü, bolca zincirli takı türüdür (Sardağ,2005,s.134).

Dulukçak:Başlıktan yanaklar üzerine inen boncuklu gümüş paralı süsleme (Tansuğ, 1986, s.64).

İstifan:Çok önceleri sadece gaplak ile birlikte kullanılırdı. Fes kadın başlığı olunca, tepelikle birlikte kullanılmaya başlanmıştır.İstifan ortalama 3-4 cm genişlikte ve alnı kuşatacak uzunluktadır. Dantel gibi incilerle işlenmiştir. İncilerle işlenmiş bu şeridin alt tarafına kısa aralıklarla 5,10 luk altınlar dizilmiştir.Küçük altınlar istifanı daha zarif gösterir (Çulcuoğlu,2007,s.237).

Küpe: Kulağı süsleme güdüsünün evrensel simgesi olan küpelerin ilk örnekler kulağa takılan sade halka süslerdi ve kadına özgü bir takı sayılırdı. Daha sonraları özelli altından, çok ince işçili gösteren, dönemlerin özelliklerini ve süsleme tekniklerini yansıtan küpeler yapılmıştır. Anadolu kadınının en çok kullandığı takılardan biri olan küpeler biçim olarak fazla çeşitlilik göstermemektedir. Dikkati çeken özellik, çok derece yalın olmalarına karşın, etkileyici görünümleridir (Bingöl,1999,s.33).

Şekil 15. Küpe (Türe, 2005, s.30).

Sıra: Sıra, Her yaştaki kadının alnını süsleyen bir ziynet eşyasıdır. Daha önceleri gaplakla ve daha sonra tepelikle birlikte kullanılan sıra, bugün her ikisi olmaksızın da kullanılabilmektedir (Çulcuoğlu,2007,s.238).

Taçlar:İlk örneklerini ince altın, gümüş veya çok azda olsa tunç levhalarda oval veya kısa kenarları yuvarlak, ortası rozet motifli olarak görmekteyiz.Tanrı ve insanlar için odak, sunu veya otorite göstergesi veya süs takısı anlamında kullanılmıştır özel hayatta,doğumda,sevgi belirtisi olarak şölenlerde, hastalıkta,ölümde ve cenazede kullanılırdı (Bingöl,1999,s.33).

Şekil 16. Taç(Türe,2005, s.82).

Tepelik:Genellikle ortası bombeli yuvarlak bir tacı olan göbeğinde bir taş yerleştirilmiş Anadolu kadınlarının başlarına giydiği süslü başlıktır. Genellikle savat tekniği kullanılıp çevresinden sıra zincirle sarmaktadır.(Önder,1998,s.248).

Tepelikler genellikle katmak tekniklerinde olup, gümüş paraların zincirsiz olarak doğrudan doğruya fesin üzerinde dikilmesiyle desen gümüş paralarla kaplanmasıdır (Kuşoğlu, 1998, s.32).

Toka: Altın saç halkaları Anadolu'da tunç çağından beri görülmektedir. Alacahöyük mezarlarında iskeletin başının yanında bulunmuş olan hakların,saçları toplamak yada saçlara süs olarak takıldıkları var sayılmaktadır (Bingöl,1999,s.33).

Şekil 17. Saç Takısı(Bingöl,1999,s.33).

Zülüflük-Yanak Döven: Tepeliğin yanlarından sarkıtılarak kullanılan dairesel üçgen ve sembolik şekillerde zincir ve boncuklarla süslü askıdır. Genellikle telkâri işçilikle yapılır. Baş hareket ettikçe yanaklara vuruş yapar (Sardağ,2005,s.134).

2.3.4.2.Boyun ve Göğüs Takıları

Gerdanlık: Kadın süs takılarının başında gelen gerdanlık, çok öğeli, boynu saran takılara verilen isimdir. İlk örnekleri kemikten, deniz kabuklarından, daha sonra altın,gümüş, tunç ve taşlardan yapılmıştır(Bingöl,1999,s.33).

Şekil 18. Gerdanlık(Türe, 2005, s.66).

Kolye:Kolye en eski takılardan olup, tarihi yüzük den daha eski tarihlere dayanmaktadır ve muska olarak taşınmaktadır. Günümüzde üç tür kolye bulunmaktadır.Bir yada birden çok inci yada mercan sırasından oluşan kolyelerde, kuyumcunun işçiliği sadece kilitte sınırlıdır.İki ucu birleştiren, yay şeklindeki kısma mandal denmektedir (Vitello, 1995, s.453).

Şekil 19. Kolye(Türe, 2005).

2.3.4.3. El ve Kol Takıları

Bilezik: Kadınların kollarına taktıkları halka şeklindeki süs takısıdır. İlk insanın, hayvan derisinden bileklik yapmasından sonra madenlerin ve camın keşfiyle bileziği madenden madeni kullanarak da ağaçtan ve de camdan, akik taşından yaptığı görülmektedir(Kuşoğlu,1998,s.81).

Şekil 20. Bilezik (Türe, 2005, s.83).

Yüzük: İsmi Latince kökenli olup ‘yuvarlak nesne’ denmektedir. Eskiden vücudun her hangi bir kısmına takılırken daha sonraları elin parmaklarına geçmiştir. Yüzyıllar boyunca, her toplumda, yüzüklerin tarihsel, sanatsal, sosyal, dinsel görevleri ve önemi olmuştur. Zengin toplumlarda yüzük gösterişli,ağır, som altındandır. Bir kriz durumunda, tekrar küçülür ve bronz, demir, kurşundan imal edilirler. Bazı toplumlarda, kullanılan metal,

mevki işaretidir. Bazı kişiler için altın, diğerleri için altından farklı bir metaldir (Vitello,1995,s.445).

Şekil 21. Yüzük (Türe,2005, s.66).

2.3.4.4. Ayak ve Beden Takıları

Halhal: Küçük küreciklerini içine maden parçası, güverse veya sert kum gibi malzemeler konulan; takıldığı zaman ses çıkaran takıdır. Sütün, top, zincir, burmalı akarsu veya akıtmalı dilimli, dilmeç, baklalı, savatlı, kabara, telkari, kalınca telden şeva, tor, yedek, adana, Antep ve bademli gibi çeşitleri vardır (Kuşoğlu,1998,s.80).

Kemer ve Kemer Tokaları: Örgü ve kumaş kemerin ön tarafında iki ucu bir tokayla bağlanan altın, gümüş, pirinç ve bakır gibi madenlerden yapılan takıdır.

Saat Kösteği: 12 katlı ince gümüş zincirdir. Ucunda saat vardır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye’de önemli müzelerden bir tanesi olan Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi’nde yapılan bu çalışma takı sanatına bilgi ve tasarım açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Konu ile ilgili ulaşılabilen kaynakların özetleri şu şekildedir.

Yılmaz (1994), “Beypazarı’nda Maden Sanatı” adlı yüksek lisans tezinde Beypazarı’nda görünen ve yaşanan gelenek yapısı üretilen sanat ürünleri, bunların kullanım alanları, yöre halkının hayatındaki ve ilişkilerindeki rolü, yetişen ustalar ve bu ustaların sürdürdüğü usta-çırak ilişkisini ele alıp incelemiştir. Ayrıca Beypazarı yöresinde bu sanatın geçmişteki ve günümüzdeki durumu, altın, gümüş, bakır ve demir madenlerinin işlemeciliği dikkate alınarak tasvir edilmeye çalışılmıştır.

Ülger (1997), “Ankara İli Beypazarı İlçesi Kuyumculuğunda Günümüzde Üretilen Gümüş Bilezik Örnekleri ve Yeni Tasarımlar” adlı sanatta yüksek lisans tezinde; bölgenin tarihi, coğrafi, kültürel yapısı ve takılar hakkında genel bilgiler verilmiş, takı yapımında kullanılan araç – gereçler ve uygulanan teknikler açıklanmıştır. Bileziğin tanımı, çeşitleri, yapımında uygulanan teknikler, konular ve kompozisyon özellikleri anlatılmıştır. Ayrıca üretilen bileziklerden faydalanarak yeni tasarımlar yapılmıştır.

Bulat (2000), “Erzurum Yöresinde Oltu Taşı İle Üretilen Kolyeler Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Kolye Tasarımları” isimli çalışmasında takılar ile ilgili genel bilgi vererek Erzurum’da Oltu taşından üretilen mamulleri incelemiştir. Yörede Oltu taşından üretilen kolyeleri tespit ederek fotoğraflamış ve bir katalog oluşturmuştur. Kullanılan araç – gereçleri, uygulanan teknikleri, desen ve form özellikleri bakımından incelemiş, katalogda yer alan örneklerden esinlenerek yeni tasarımlar hazırlamıştır.

Menteşeli (2007), “Doğu Anadolu Bölgesi Erzurum ili Oltu Taşı işlemeciliği ve Kullanım Alanlarının El Sanatları Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde kuyumculuğun tarihi, teknikleri, takı çeşitleri, Erzurum da ki Oltu taşı ile takı yapımı, tarihsel gelişimi kullanılan araç gereçler, kullanılan yapım tekniklerini, renk ve desen özelliklerini, kompozisyon özelliklerini, kullanım alanlarını, yapıldıkları yerleri, yapılan 63 ürünleri ve üreticilerinin içinde bulundukları koşulları el sanatları açısından araştırmak gibi çeşitli konular ele almıştır.

Büyük Yazıcı (2008), “Trabzon İlinde Altın ve Gümüş İşlemeciliği” adlı doktora tezinde Trabzon ili altın ve gümüş işlemeciliği içerisinde yer alan hasır örgü, telkari ve kazazlık tekniği ile üretilen

takılar, takıların üretim tekniklerinin geçmişteki ve günümüzdeki durumu araştırılmıştır. Takı yapımında kullanılan araçlar her bir üretim tekniğinin yapım aşamaları, üretilen ürünlerin özellikleri, takı üretimi yapan ustaların özellikleri belirlenmiştir. Hasır örgü, telkâri ve kazazlık teknikleri ayrı veya birlikte kullanılarak yeni takı tasarımları oluşturulmuştur. Tekniklerin tüm yapım aşamaları fotoğraflarla desteklenerek tespit edilmiştir. Takı üretimi yapan altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalara uygulanan yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve ustaların demografik özellikleri, çalışma koşulları, sağlık sorunları belirlenmiştir.

Aslan (2009), “Kars, Ardahan ve Iğdır illerinde Bulunan Geleneksel Kadın Takılarının Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde kuyumculuğun tarihi, teknikleri, takı çeşitleri, o bölgeye özel takı yapımı, tarihsel gelişimi kullanılan araç gereçler gibi çeşitli konular ele almıştır.

Yukarıkozan (2009), “Beypazarı Gümüş Kolyeleri” adlı yüksek lisans Tezinde Ankara’nın Beypazarı yöresinde halen devam ettirilen geleneksel Türk el sanatı ve gümüş işleme yöntemlerinden biri olan telkari tekniği ile yapılmış gümüş kolyelerin incelenmiştir.

Doğan (2010), “Ankara İli Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Eski Tunç Çağı Kadın Takıları” adlı yüksek lisans tezinde; bölgenin tarihi ve coğrafi konumu, müze hakkında bilgi, takı hakkında genel bilgiler, takı yapımında kullanılan araç ve gereçler hakkında bilgi, müzede bulunan Tunç Dönemi takıları hakkında çeşitli bilgileri içermektedir. Konuları kapsamlı bir şekilde ele almış ve yorumlar getirmiştir.

Karagöz (2013) çalışmasında Topkapı Sarayı Müzesi ve Türk ve İslam Eserleri Müzesinde bulunan Osmanlı Dönemine ait takıları incelemiştir. Araştırmada; İstanbul ve araştırma yapılan müzeler hakkında bilgiler verilmiş, el sanatları kuyumculuk sanatları ve kuyumculukta kullanılan malzeme ve tekniklerle ilgili bilgilere değinilmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi ve Türk ve İslam Eserleri Müzesinde görev yapan sanat tarihçi ve görevlilerle görüşme yapılmış ve bu müzelerde bulunan 70 adet takının bilgi formu oluşturulmuş ve değerlendirilmiştir.

Er (2012), “Van ilinde üretilen takıların bazı özellikleri” adlı doktora tezinde Van ili gümüş işlemeciliğinde kullanılan savat tekniği ile üretilen takılar, Van müzesinde bulunan gümüş ürünler, ürünlerin yapım teknikleri geçmişteki ve günümüzdeki durumu araştırılmış, gümüş işlemeciliğinde kullanılan araçlar Van’da yapılan savat tekniğinin yapım aşamaları üretilen ürünlerin özellikleri belirtilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma var olan durumu araştırmaya yönelik olması nedeniyle betimsel bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde bulunan Osmanlı Dönemine ait takılar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde ulaşılabilen toplam 82 adet takıdan oluşmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada yararlanılmak üzere Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi hakkında ve takılarla ilgili gerekli literatür araştırması yapılmıştır. Müzede bulunan eserlerin yer aldığı kütüphanede çeşitli dökümanlar incelenmiştir. Bu müzelerde araştırma izin verildiği ölçüde görsel olarak kaydedilmiştir. Fotoğraf çekimine bazı eserler için izin verilmemiş, müzenin arşivinden gerekli görsel desteklere ilişkin bilgiler ve envanter numaraları sağlanmıştır. Takıların özelliklerinin ayrıntılı olarak incelendiği gözlem formları oluşturulmuş ve süsleme tekniği, yapım tekniği, kullanılan taşlar, desen ve kompozisyon özelliklerine ilişkin bilgiler incelenerek kaydedilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Literatür taramasında, kuyumculuk sanatı hakkında elde edilen bilgiler belirli başlıklar altında toplanarak, araştırmanın kavramsal çerçevesi belirlenmiştir. Çalışmada hazırlanan bilgi formlarında 82 adet Osmanlı takısında kullanılan malzeme ve teknikler ile takıların kompozisyon ve motifleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın alt amaçlarını oluşturan sorulara cevap bulmak için örneklem grubundaki takılar incelenerek bilgi formu oluşturulmuştur. Bilgi formlarından elde edilen bilgiler tablo haline getirilerek yüzde (%) ve frekansları (*f*) hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

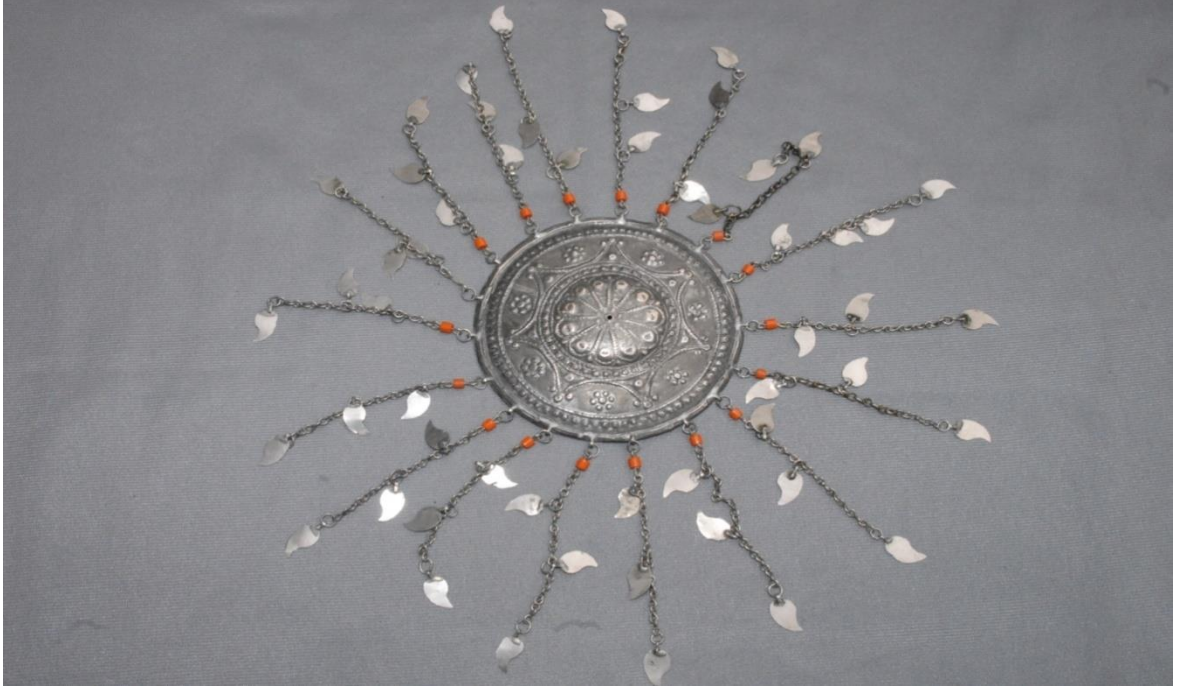
BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde bulunan Osmanlı Dönemine ait takılara ait bilgi formları ve bilgi formlarından elde edilen veriler tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

4.1. Bilgi Formları

Araştırma kapsamında incelenen 82 adet takının yer aldığı bilgi formları aşağıda verilmiştir.

BİLGİ FORMU-1

Şekil 22. Tepelik

Envanter No	:72-13a
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu: Çap: Derinlik	: 5 cm / Çevre: 32 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş (Düşük Ayar), Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup merkezden uçlara doğru yayılan kabartma süsler bulunmaktadır. Tepeliğin etrafı zincirlerle çevrili olup zincirin üzerinde yaprak formunda penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-2

Şekil 23. Tepelik

Envanter No	: 82-3,9
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 6 cm / Çevre: 42 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş, taş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Yazılı Bezeme,

Kompozisyon :Daire şeklinde yapılmış olan tepeliğin ortasında yer alan üçgen içerisine kırmızı renkli taş yerleştirilmiştir. Bitkisel, üçgen ve yuvarlak formda kabartma tekniği uygulanmıştır. Ayrıca tepeliğin otyasında yer alan üçgenin bir kenarını ortasına gelecek şekilde arap harfleri ile “Allah” yazılı bezeme bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-3

Şekil 24. Tepelik

Envanter No	: 82-3,6
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 6 cm / Çevre: 38 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel Geometrik

Kompozisyon: Daire şeklindeki tepelik kubbemsi şekilde olup merkezine yeşil renkli boncuk yerleştirilmiştir. Tepeliğin üzerinde kabartma tekniği ile bitkisel motifler yerleştirilmiştir.

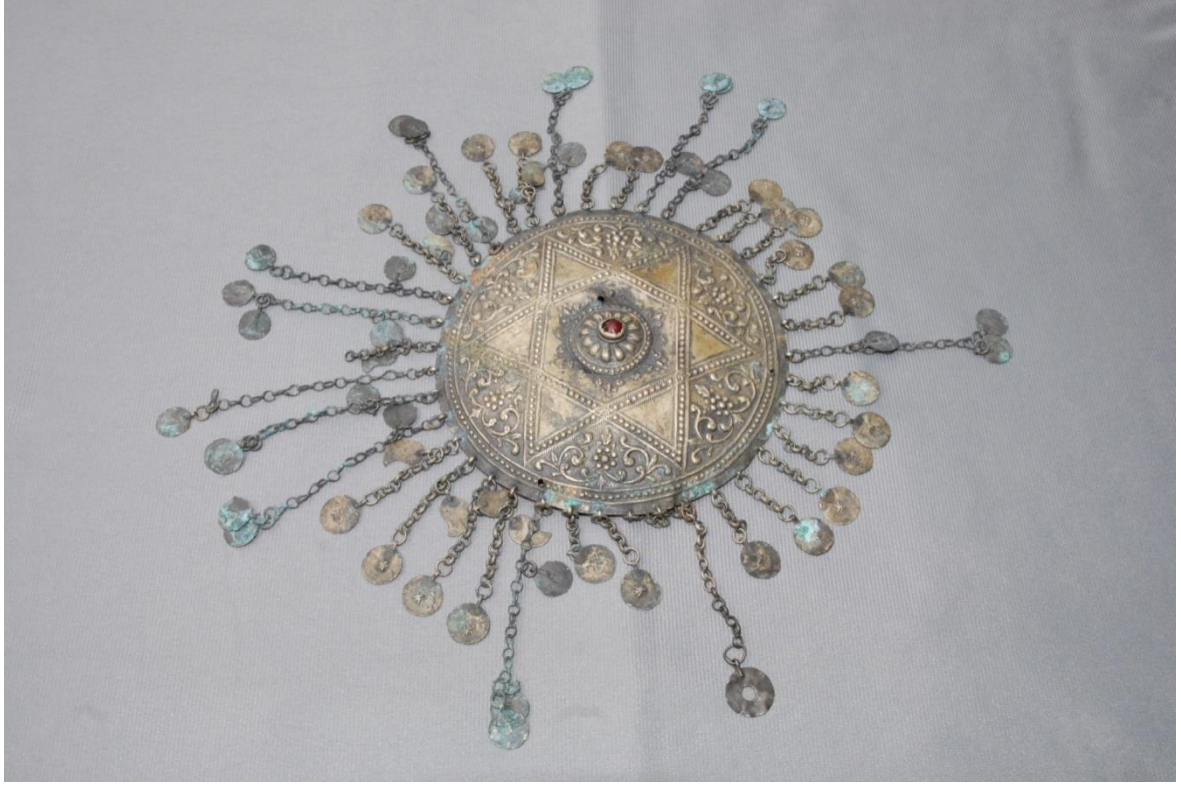
BİLGİ FORMU-4

Şekil 25. Tepelik

Envanter No	: 84-6,1
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Tepelik Telkâri
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: 6 cm / Çevre: 35 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş, taş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	: - Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi olup telkari tekniği uygulanarak yapılmış olan tepelikte kırmızı ve yeşil renkte taşlar kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU-5

Şekil 26. Tepelik

Envanter No : 84-6,3

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Bafün

Ürünün İsmi : Tepelik Kakma Zincirli büyük

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu : Çap: 7 cm / Çevre: 44 cm

Kullanılan Malzeme : Bafün

Kullanılan Süsleme Tekniği: Kabartma, Mıhlama, Zincir

Desen Konuları : Bitkisel, Sembolik

Kompozisyon : Daire şeklindeki tepelik kubbemsi şekilde olup Mühr-ü Süleyman motifinin ortasına kırmızı renkli taş yerleştirilmiştir. Kabartma tekniği uygulanmış olup tepeliğin etrafına uzunlu kısıklı zincirler ve zincirlerin uçlarına yuvarlak formda penesler yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-6

Şekil 27. Gıdıklık Takı

Envanter No	: 159-1
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş -Boncuk
Ürünün İsmi	: Gümüş Mercanlı Gıdıklık Takı
Ait Olduğu Dönem	:Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 26 cm / En: 9 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş –Boncuk, Kumaş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Döküm, Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Sembolik
Kompozisyon	: Sağda ve solda 16 adet madeni parçanın şerit şeklinde kumaş üzerinde birleştirilmiş, ortaya ve iki yana çiçek formu yerleştirilmiştir. Her parçadan sarkan zincirlerin ucunda yaprak formu penesler, ortada ise ay ve çiçek şeklinde penes bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-7

Şekil 28. Tepelik

Envanter No	: 179-4b
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Tepelik Radop
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu: Çap: Derinlik	: 7 cm / Çevre: 40 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup merkezden uçlara doğru yayılan kabartma süsler bulunmaktadır. Tepeliğin etrafına yan yana iki delik, artı şeklinde karşılıklı gelecek şekilde sekiz delik açılmıştır.

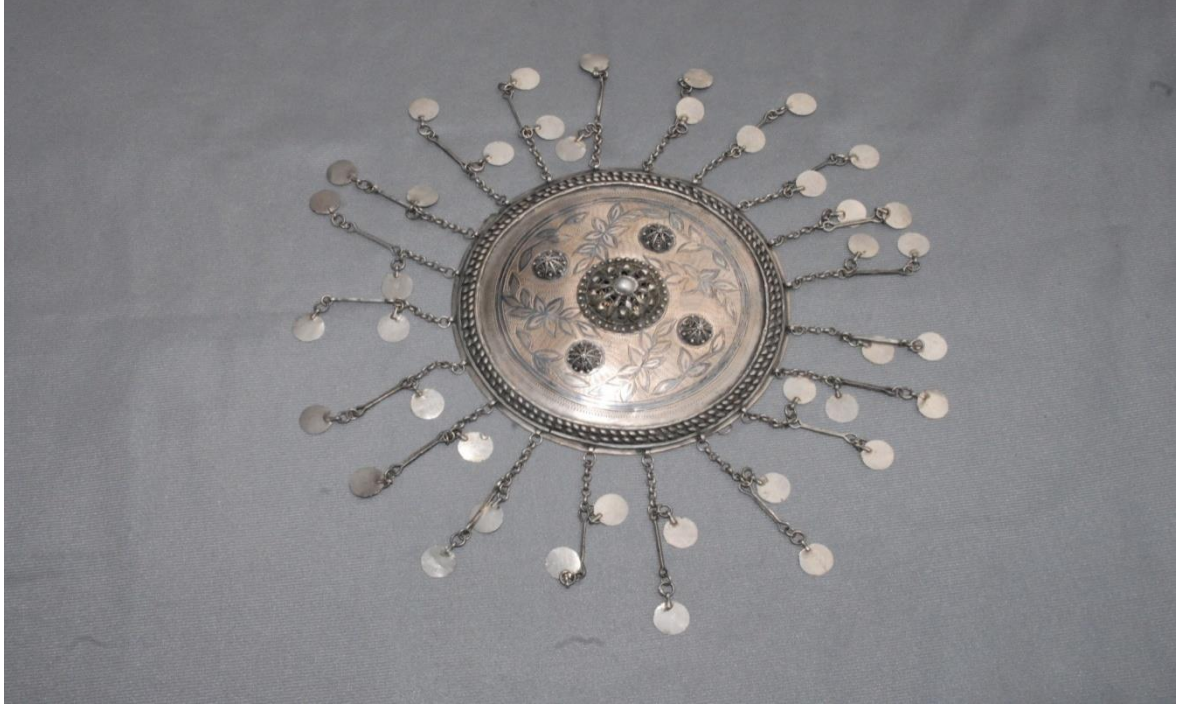
BİLGİ FORMU-8

Şekil 29. Tepelik

Envanter No	: 179-4c
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Tepelik (Orhaneli)
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 9 cm / Çevre: 54 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş, Bakır, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Delik İşi
Desen Konuları	: Bitkisel Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup delik işinden çiçek yapılarak ortasına mavi boncuk yerleştirilmiş parça bakır bir daire şeklindeki plaka üzerine merkeze oturtulmuştur. (Tahminen tamir görmüş) Aşağıya doğru kabartma tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin etrafına delikler açılıp metal halkalar takılmıştır.

BİLGİ FORMU-9

Şekil 30. Tepelik

Envanter No	: 185-8
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 8 cm / Çevre: 50 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Zincir, Telkari
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortasında telkari kubbemsi çiçek şeklindedir. büyük rozet etrafında dört adet küçük rozet bulunmaktadır. Tepelikte bitkisel motifli savat tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin etrafı zincirlerle çevrili olup, zincirlerin ucunda yuvarlak formda penesler bulunmaktadır.

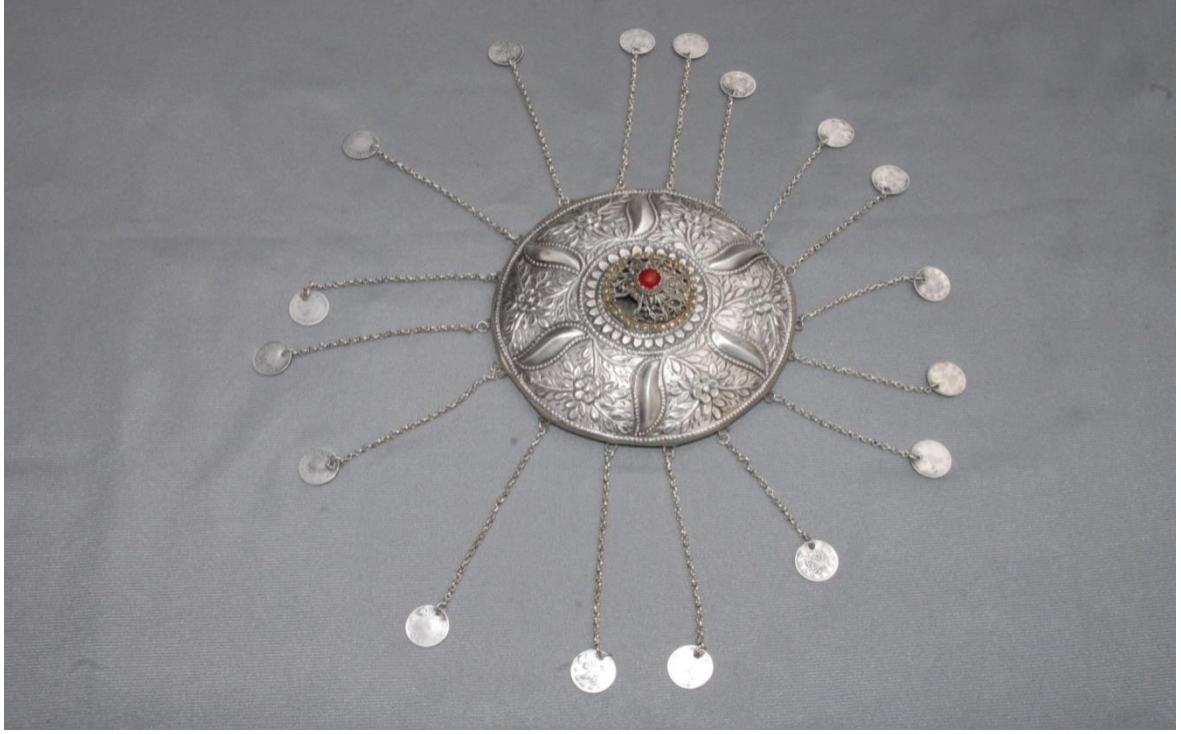
BİLGİ FORMU-10

Şekil 31. Tepelik

Envanter No	: 202-3
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Telkâri Gümüş Paralı Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu: Çap: Derinlik	: 6 cm / Çevre: 40 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Telkari, Kabartma, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortasında telkari kubbemsi çiçek şeklinde büyük rozet etrafında 6 adet küçük rozet bulunmaktadır. Tepeliğin etrafı zincirlerle çevrili olup zincirlerin ucunda yuvarlak formda penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-11

Şekil 32. Tepelik

Envanter No	: 202-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Savatlı Paralı Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 8 cm / Çevre: 45 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Telkari
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Zincir, Telkari
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortasında telkari kubbemsi çiçek şeklinde rozet yapılmıştır. Tepelikte bulunan bitkisel motiflere kabartma tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin etrafı zincirlerle olup zincirlerin ucunda yuvarlak formda penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-12

Şekil 33. Tepelik

Envanter No	: 215-12
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Savatlı Paralı Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 7 cm / Çevre: 44 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para, Taş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup kırmızı renkte taş yerleştirilmiştir. Tepelikte ay ve yıldız ve bitkisel motifleri kullanılarak savat tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin etrafı zincirlerle çevrili olup, zincirlerin ucunda yuvarlak formda penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-13

Şekil 34.Tepelik

Envanter No	: 228-9
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün (Alpaka)
Ürünün İsmi	: Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 7 cm / Çevre: 40 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün-Taş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik, Yazılı Bezeme, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup ortasında kırmızı renkli taş yerleştirilmiştir.Tepelikte kabartma tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin bir kenarına arap harfleri ile yazılı bezeme kabartma tekniğinde oluşturulmuştur. Tepeliğin etrafı zincirlerle çevrili olup zincirlerin ucunda yuvarlak formda penesler bulunmaktadır.

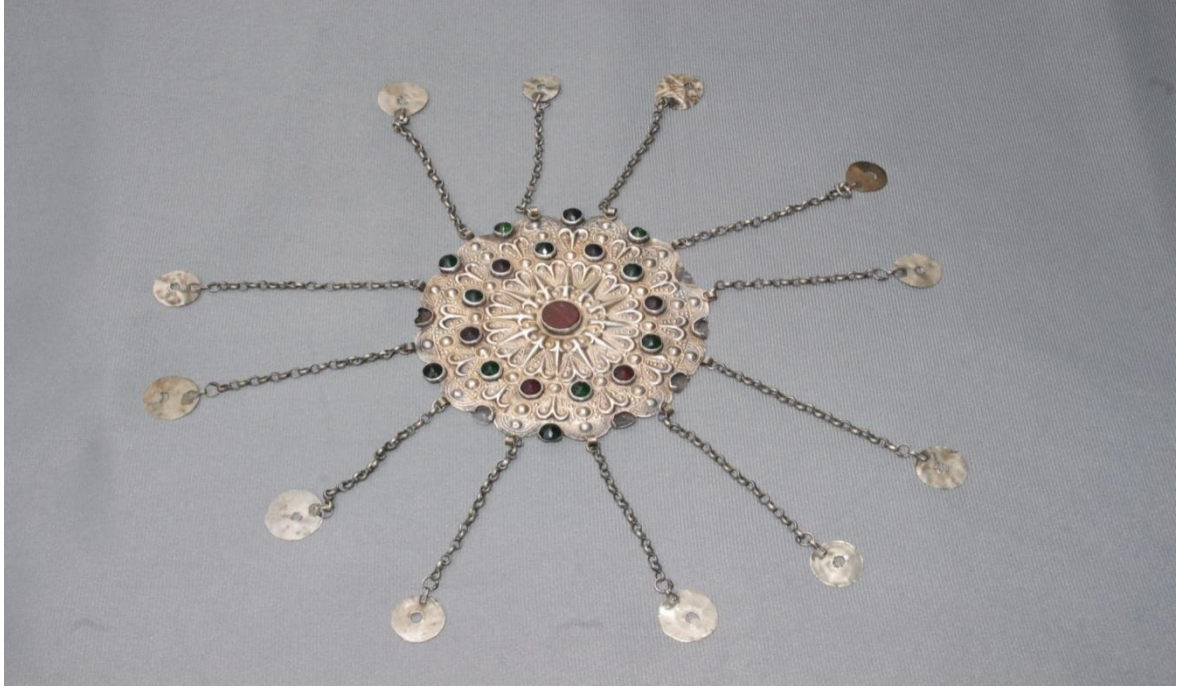
BİLGİ FORMU-14

Şekil 35. Tepelik

Envanter No	: 228-11
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Taş İşlemeli, Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 5 cm / Çevre: 34 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş, Taş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama
Desen Konuları	: Sembolik, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepelikte mavi, yeşil, turuncu, siyah renkte taşlar mıhlama yapılarak yerleştirilmiştir. Tepelikte taşların aralarında kabartma tekniği ile çapa şekli uygulanmış, tepeliğin kenarına geniş halkalar yapılmıştır.

BİLGİ FORMU-15

Şekil 36. Tepelik

Envanter No : 228-12

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Gümüş

Ürünün İsmi : Taş İşlemeli Gümüş Bayan Tepelik (Zincirli)

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu: Çap: Derinlik : 6 cm / Çevre: 37 cm

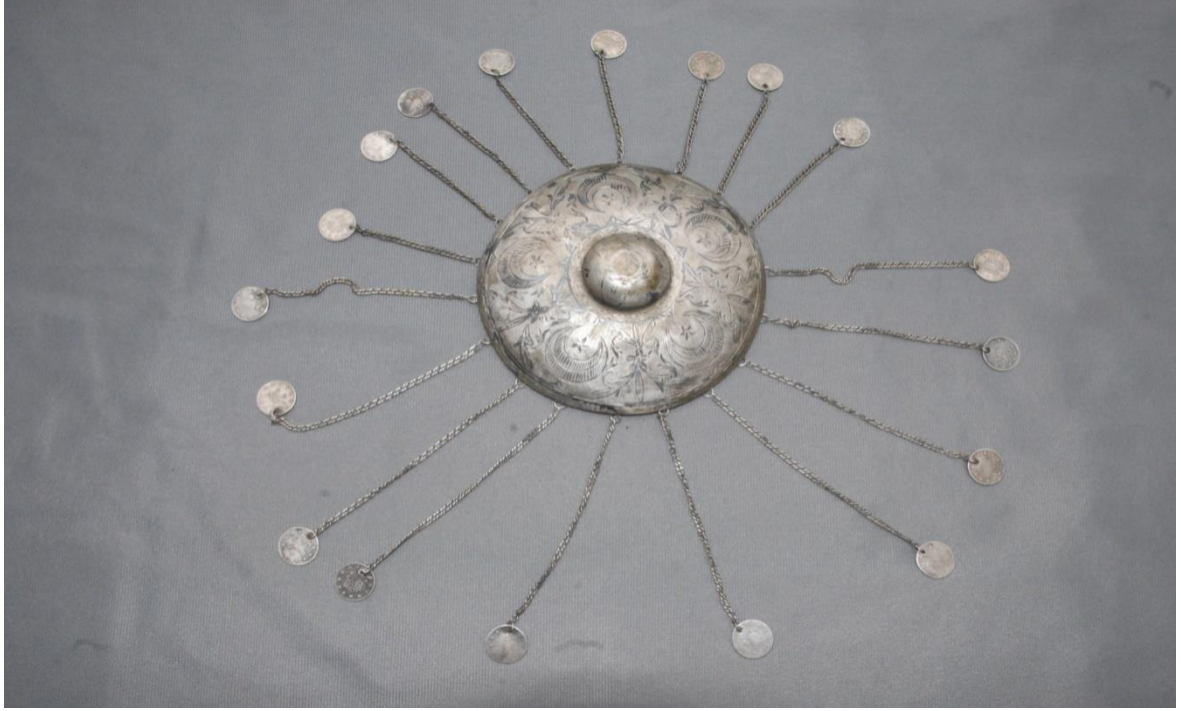
Kullanılan Malzeme : Gümüş-Taş

Kullanılan Süsleme Tekniği: Kabartma, Mıhlama, Zincir

Desen Konuları : Sembolik, Geometrik

Kompozisyon : Daire şeklindeki tepelikte yeşil, kırmızı, siyah renkte taşlar mıhlama yapılarak yerleştirilmiştir. Tepelikte taşların aralarına kabartma tekniği ile çapa şekli uygulanmıştır. Tepeliğin kenarına zincirler takılıp uçlarına yuvarlak formda penesler konulmuştur.

BİLGİ FORMU-16

Şekil 37. Tepelik

Envanter No	: 228-13
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Savatlı Paralı Bayan Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 5 cm / Çevre: 44 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Kabartma, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik, Bitkisel
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup, tepeliğin üzeri ay ve yıldız, bitkisel motifler savat tekniği ile uygulanmıştır. Tepeliğin etrafı zincirlerle çevrili olup zincirlerin ucunda yuvarlak formda penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-17

Şekil 38. Tepelik

Envanter No	: 228-14
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Taş Gümüş Savatlı Paralı Bayan Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Derinlik: 3 cm / Çevre: 31 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup tepeliğin üzerinde bitkisel motifler kullanılarak savat tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin etrafına küçük halkalar takılmıştır.

BİLGİ FORMU-18

Şekil 39. Tepelik

Envanter No	: 287-2a
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş-Pirinç
Ürünün İsmi	: Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Derinlik: 10 cm / Çevre: 47 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş- Pirinç
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Ajur, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup ajur tekniği uygulanmış, kabartmanın merkezine mıhlama yapılmış ama taş yuvasında yoktur. Merkezden uçlara doğru yayılan kabartma tekniği uygulanmıştır. Tepeliğin ön kısmına küçük halkalar konulmuştur.

BİLGİ FORMU-19

Şekil 40. Tepelik

Envanter No	: 312-12
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Telkâri Tepelik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Derinlik: 4 cm / Çevre: 20 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Taş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin ortası kubbemsi şekilde olup kırmızı renkte taş yerleştirilmiştir. Telkari tekniği uygulanarak iç içe geçmiş çiçek formu verilmiştir.

BİLGİ FORMU-20

Şekil 41. Tepelik

Envanter No	: 215-9
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Madeni Para
Ürünün İsmi	: Paralı Tepelik Fes
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Derinlik: 12 cm / Çevre: 60 cm
Kullanılan Malzeme	: Kumaş-Madeni Para
Kullanılan Süsleme Tekniği:	-
Desen Konuları	: Sembolik, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklindeki tepeliğin alt kısmı keçe olup, tepeliğin üstü madeni paralarla dikilerek kaplanmıştır. Tepeliğin etrafı siyah kumaş parçasıyla çevrelenmiştir.

BİLGİ FORMU-21

Şekil 42. Paralı Başlık

Envanter No	: 237-1
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş-Boncuk-Kumaş
Ürünün İsmi	: Diyarbakır Gümüş Paralı Başlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 9 cm / Çevre: 48 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para-Kumaş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari
Desen Konuları	: Bitkisel

Kompozisyon : Daire şeklindeki tepeliğin alt kısmı keçeden olup, tepeliğin ortasına telkari tekniğiyle küçük çiçekler yapılmıştır. Madeni paralar keçenin üzerine dikilmiştir. Kabartma tekniği ile madeni paraların arası kırmızı ve mavi renk boncukla yuvarlak form verilerek ayrılmıştır. Tepeliğin etrafı desenli kumaşla çevrelenmiştir.

BİLGİ FORMU-22

Şekil 43. Penezli Boncuklu Başlık

Envanter No	: 310-6
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün-Boncuk-Madeni Para
Ürünün İsmi	: Penezli Boncuklu Başlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 9 cm / Çevre: 31 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün-Boncuk-Madeni Para-İp, Kumaş
Kullanılan Süsleme Tekniği	:Telkari, Boncuk Örmek
Desen Konuları	: Sembollik

Kompozisyon :Başlığın ortasına telkariden bir rozet konulmuş, çevresi madeni paralarla kaplanmıştır. Yeşil, kırmızı, sarı, mavi lacivert beyaz vb. renkte boncuklardan oluşturulan parça madeni paralarla, iplerle arkaya gelecek şekilde birleştirilmiştir. Ön kısmına kırmızı renkli kumaş geçirilmiştir.

BİLGİ FORMU-23

Şekil 44. Penezli Gümüş Alınlıklı Başlık

Envanter No	: 310-8
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş -Para-Kumaş
Ürünün İsmi	: Penezli Gümüş Alınlıklı Başlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Derinlik: 9 cm / Çevre: 36 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş -Madeni Para-Kumaş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Mıhlama, Ajur
Desen Konuları	: Sembolik
Kompozisyon	: Başlığın ortasına ajurdan bir rozet konulmuş, çevresi madeni paralarla kaplanmıştır. Renkli kumaş parçaları, başlığın arka kısmına gelecek yere halkalar birleştirilerek iplerle birlikte takılmıştır.

BİLGİ FORMU-24

Şekil 45. Kemer Tokası

Envanter No	: 82-1b
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Boynuzlu Dövmeli Kemer Tokası
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 23 cm / En: 8 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Telkari
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Sembolik
Kompozisyon	:Yaprak şeklindeki tokenın üzeri bitkisel, geometrik ve sembolik motifler bezemeli, kabartma, taşla süslü; orta da telkari işlemeli çiçek formundaki rozet tokenın üzerine lehimlenmiştir. Tokenın alt kenarında zincir dizelerinin asıldığı halkalar mevcuttur.

BİLGİ FORMU-25

Şekil 46. Kemer Tokası

Envanter No	: 64-6a
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Anadolu Tokası (Yörük kemer tokası)
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 24 cm / En: 11 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Taş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Döküm
Desen Konuları	: Bitkisel

Kompozisyon : Yuvarlak formda iki parçadan oluşan kemer tokasının her bir parçasının merkezine kırmızı bir taş yerleştirilmiştir. Ortada küçük yuvarlak parçanın ortasında da yeşil taş kullanılmıştır. Büyük toka parçaların dışa bakan kısımlarına dökümden yapılmış kenarları dilimli parçalar yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-26

Şekil 47.Kemer Tokası

Envanter No	: 202-6
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Kemer Tokası
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 28 cm / En: 11 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Geometrik, Bitkisel, Sembolik

Kompozisyon : Kemer tokası 2 yaprak formulu parçanın; damla formundaki kilit sistemi ile birleşmesiyle oluşmaktadır. İki parçadan sarkan zincirlerin ucunda daire formunda ve ortasında el motifi şeklinde kabartma penesler bulunmaktadır. Zincirler kopuk ve eksik durumdadır. Toka parçalarının ortasında yer alan mühr-ü Süleyman merkezinde kırmızı daire şeklinde formun ortasında mavi taş bulunmaktadır.

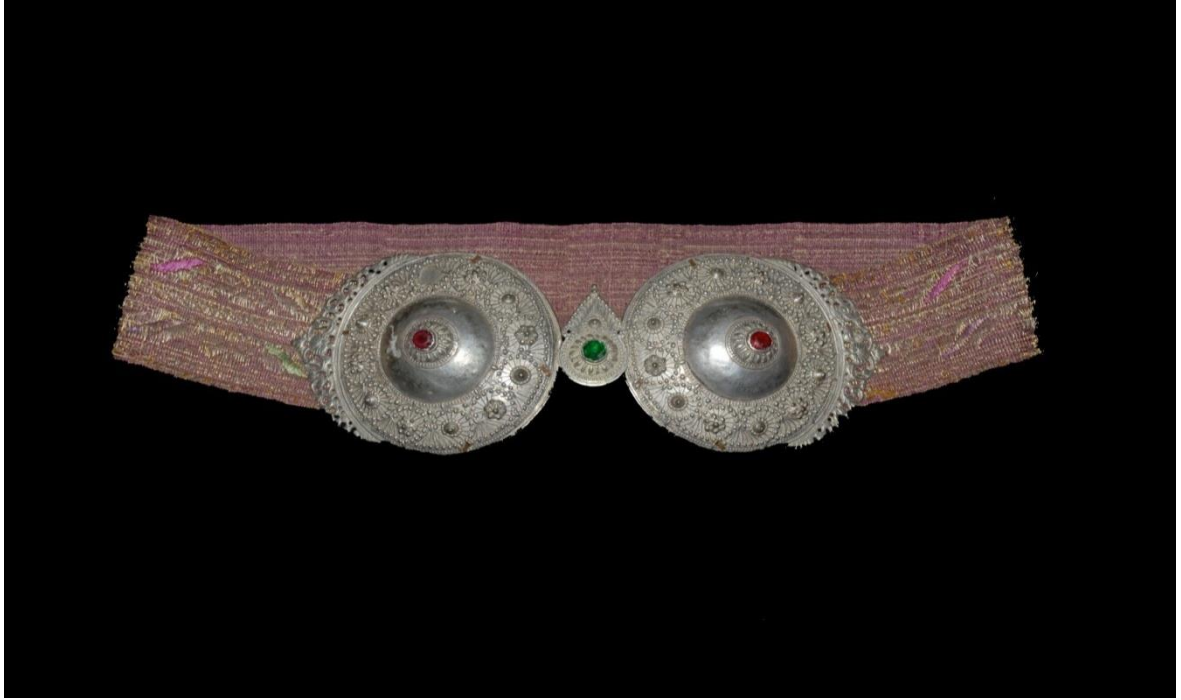
BİLGİ FORMU -27

Şekil 48.Kemer Tokası

Envanter No	: 79-4
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Mihraplı Kemer Tokası
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 23 cm / En: 14 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Sembolik
Kompozisyon	: Üzerinde taşları olan çok işlemeli bir tokadır. Yıldız şeklinde (mührü Süleyman) desenlerin ortasına kırmızı renkli taş yerleştirilmiştir.Toka 3 ana parçadan oluşmaktadır. İki yan parçayı birbirine bağlayan zincir ve bu zincirlere yerleştirilmiş penesler bulunmaktadır. Kilit merkezde olup yan parçanın ayrılabilmesiyle açıp-kapatma gerçekleşmektedir.

BİLGİ FORMU -28

Şekil 49.Kemer Tokası

Envanter No : 80-4

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Gümüş

Ürünün İsmi : Gümüş Kemer Tokası

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu : Çap:Boy: 74 cm / En: 9 cm

Kullanılan Malzeme : Gümüş-Kumaş

Kullanılan Süsleme Tekniği: Kabartma, Mıhlama, Döküm

Desen Konuları : Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Yuvarlak ve dışa gelen kısmı dantelli formda tokalar dökümden yapılmış olup tokenin ortası kabartma tekniği ile oluşturulmuştur. Bu iki toka parçasının birleşmesinin sağlayan damla şeklinde parçanın ortasında yeşil taş bulunan göbek lehimlenmiştir. Kemer kısmı simle karışık pembe dokumadan oluşmuştur.

BİLGİ FORMU -29

Şekil 50. Kemer Tokası

Envanter No	: 82-1a
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Boynuzlu Dövmeli Kemer Tokası
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 23 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Sembolik, Geometrik
Kompozisyon	:Ucu kıvrık yaprak motifi şeklinde, ortalarında taş yuvaları açılmış ama taşları bulunmamaktadır. Kilit yeşil taşlı bir aplike ile örtülmekte tokaların altlarında uçları yuvarlak, ortalarında yaprak şeklinde pullar takılı saçakları bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU -30

Şekil 51. Kemer Tokası

Envanter No	: 82-2
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Telkâri Kemer Tokası
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 12 cm / En: 8 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	:Mıhlama, Telkari, Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:İki ana parçadan oluşan kemer tokası ortada ters damla formu bir kilit sistemiyle birleşmektedir. Parçalarda zeminler telkari daire formunda çiçek düzenlenmiştir. Her parçanın ortasında kabartma, bombeli dairelere yerleştirilmiş onun da ortasına taş yuvası ve taş yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU -31

Şekil 52. Kemer Tokası

Envanter No	: 82-4
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Kemer Toka (Tek Parça)
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 13 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:Kemer tokası dikdörtgen formda olup kabartma tekniği uygulanmıştır. Kemer tokasının ortasına mavi renkte boncuk konulmuştur. Tokanın üzerinde bitkisel motifler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU -32

Şekil 53. Kemer Tokası

Envanter No	: 82-6
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Kemer Toka (Tek Parça)
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 9 cm / En: 5 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Savat Tekniği
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Sembolik
Kompozisyon	:Kemer tokası dikdörtgen formda olup kenarlarına dalga şekli verilmiştir. Geometrik ve sembolik motif kullanılarak savat tekniği uygulanmıştır.

BİLGİ FORMU -33

Şekil 54. Kemer Tokası

Envanter No	: 146
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Deri- Gümüş
Ürünün İsmi	: Büyük Kabaralı Kemer Toka
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 82 cm / En: 15 cm
Kullanılan Malzeme	: Deri- Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Ajur
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	:Kemer tokası dikdörtgen formda bombeleşerek ve üzerinde kırmızı ve yeşil taşlar kullanılarak oluşturulmuştur. Tokanın üzerinde bitkisel motifli kabartmalar vardır.Tokayı kemere bağlayan iki kenara delik işi yapılmıştır.

BİLGİ FORMU -34

Şekil 55. Kemer Tokası

Envanter No	: 154
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Deri- Gümüş
Ürünün İsmi	: Kabaralı Büyük Kemer Toka
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 90 cm / En: 15 cm
Kullanılan Malzeme	: Deri- Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:Kemer tokasının üzerinde kubbemsi düğmeler vardır. Ortalarındaki taşlar kırmızı ve yeşil olarak kullanılmıştır. Toka üzerinde ortadaki taşların altından küçük bir zincir sarmaktadır. Toka üzerine bitkisel motifli kabartmalar vardır.

BİLGİ FORMU -35

Şekil 56. Pehlivan Kemer

Envanter No	: 120-22
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Deri-Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Pehlivan Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 120 cm / En: 22 cm
Kullanılan Malzeme	: Deri-Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Kazıma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon:Kemerin kenarları dalgalı olarak yapılmıştır. Tokanın üstüne kabartma tekniği uygulanmıştır. Bitkisel süslemeli, ortası yuvarlak, kubbemsi şekilde yanlara doğru genişleyen bir formda yapılmıştır.

BİLGİ FORMU -36

Şekil 57. Kemer Tokası

Envanter No	: 215-11
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş-Para
Ürünün İsmi	: Telkâri Gümüş Paralı Kemer Tokası
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 19 cm / En: 11 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:Eserin tokası iki parçanın kilit sistemiyle birleşmesiyle oluşmaktadır. Parçalarda zeminler telkari daire formunda çiçek şeklinde düzenlenip ortalarına birer yarım küre yerleştirilmiştir. İki yan parçayı birbirine bağlayan zincir ve bu zincire yerleştirilmiş daire şeklinde penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU -37

Şekil 58. Muskalık

Envanter No	: 72-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Muskalık Üçgenli
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 80 cm / En: 11 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Savat, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Sembolik

Kompozisyon :Muskalıklı kolye 2 parçadan oluşmaktadır. Üstte üçgen parçanın üzerinde bitkisel motifler kullanılarak kabartma tekniği uygulanmıştır. Muskalık üçgen parçanın alt kısmına bağlanmış olup muskalığın alt kısmına daire formunda penesler konulmuştur.

BİLGİ FORMU -38

Şekil 59. Köstek

Envanter No	: 77-2d
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Geleneksel Giyim Kuşam Kösteği
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 112 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Döküm, Zincir İşi
Desen Konuları	: Geometrik
Kompozisyon	: Kösteğin alt kısmı dokuz sıra zincirlerden meydana gelmiştir. Zincirlerin uçları kilit kısmına bağlanmıştır. Zincirlerin uç kısımlarına küçük topar yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU -39

Şekil 60. Gümüş Göğüslük

Envanter No	: 80-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Göğüslük
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 90 cm / En: 30 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Telkari, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Yuvarlak hafif bombeli görünümlü ortasında kırmızı ve yeşil taşları olan göbekleri bulunmaktadır. Bunlar birbirine zincirlerle bağlanmış, zincirlerde daire biçimli penesler takılmıştır. Ortada dörtlü halkaların üstten yuvarlak bir pulla oluşturulan motifin yan yana halkalarla birbirine birleştirilmesiyle bir sıra ile dört yuvarlak parça birbirine bağlanmıştır.

BİLGİ FORMU-40

Şekil 61. Hamail

Envanter No	: 185-6c
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Hamail
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 31 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik
Kompozisyon	:Gümüş malzeme kullanılarak hazırlanmıştır. Dikdörtgen formda olup, hamaylının üzerinde savatlama tekniği kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU-41

Şekil 62. Sallamalı Hamail

Envanter No	: 82-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Hamaylı
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 7 cm / En: 5 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	:Üçgen formda hazırlanmıştır. Üzerine bitkisel motifler kullanılarak savatlama tekniği uygulanmıştır. Uç kısmına 3 adet (altıgen şeklinde) metaller yapılarak onların üzerine de desen çalışılmıştır.

BİLGİ FORMU-42

Şekil 63. Göğüslük Takı

Envanter No	: 160-1
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Göğüslük Takı
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 44 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Yuvarlak hafif bombeli görünümlü olarak 2 parçadan oluşmaktadır. Üzerlerinde kabartma tekniği uygulanmıştır, alttaki büyük yuvarlağın göbeğinde kırmızı renkte taş yerleştirilmiştir. Üstteki küçük yuvarlağın göbeğine yeşil renkte taş yerleştirilmiştir. Bu 2 parça birbirine bağlanmıştır. Küçük yuvarlağın etrafına daire şeklinde penesler takılmıştır. Büyük yuvarlağın alt kısmına zincir, zincirin üstüne ve uç kısmına daire şeklinde penesler takılmıştır.

BİLGİ FORMU-43

Şekil 64. Göğüslük Takı

Envanter No	: 160-2
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Göğüslük Takı
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 44 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Yuvarlak hafif bombeli görünümlü olarak 2 parçadan oluşmaktadır. Üzerlerinde kabartma tekniği uygulanmıştır, alttaki büyük yuvarlağın göbeğinde kırmızı renkte taş yerleştirilmiştir. Üstteki küçük yuvarlağın göbeğine yeşil renkte taş yerleştirilmiştir. Bu 2 parça birbirine bağlanmıştır. Küçük yuvarlağın etrafına daire şeklinde penesler takılmıştır. Büyük yuvarlağın alt kısmına zincir, zincirin üstüne ve uç kısmına daire şeklinde penesler takılmıştır.

BİLGİ FORMU-44

Şekil 65.Muskalık

Envanter No	: 183-1
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Muskalık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 30 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	: Muskalık kolye üçgen şeklindedir. Üzerinde bitkisel motif kullanılarak kabartma tekniği uygulanmıştır. Üçgenin ortasına mavi renkte taş yerleştirilmiştir. Kolyenin zincirine 2 adet yaprak formunda penes yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-45

Şekil 66. Hamail

Envanter No	: 185-6a
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Hamaylı
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 6 cm / En: 8 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik, Geometrik, Bitkisel, Mimari Motif
Kompozisyon	:Gümüş malzeme kullanılarak hazırlanmıştır. Dikdörtgen formda olup hamaylının üzerinde mimari motif savatlama tekniği kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU-46

Şekil 67. Hamail

Envanter No	: 185-6b
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Hamaylı
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 31 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik, Geometrik, Bitkisel, Manzara
Kompozisyon	: Gümüş malzeme kullanılarak hazırlanmıştır. Dikdörtgen formda olup hamaylının üzerinde manzara savat tekniği uygulanmıştır.

BİLGİ FORMU-47

Şekil 68. Muskalıklı Kolye

Envanter No	: 208-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün (Alpaka)
Ürünün İsmi	: Muskalıklı Kolye
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 40 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama ve Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	:Muskalıklı kolye silindir şeklindedir. Üzerinde bitkisel motifler kullanılmıştır. Muskallığın alt kısmına 8 adet zincir takılmış olup, zincirlerin üzerine ve uçlarına yuvarlak formda penesler takılmıştır.

BİLGİ FORMU-48

Şekil 69. Muskalık Kolye

Envanter No	: 208-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün (Alpaka)
Ürünün İsmi	: Alpaka Muskalıklı Kolye
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 40 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	: Muskalıklı kolye 2 parçadan oluşmaktadır. Üstte üçgen bir parça üzerinde bitkisel bir motif kullanılarak kabartma tekniği uygulanmıştır. Muskalık üçgen parçanın alt kısmına bağlanmış olup muskalığın alt kısmına daire formunda penesler konulmuştur.

BİLGİ FORMU-49

Şekil 70. Muskalık

Envanter No	: 273-3
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Savatlı Gümüş Muskalık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 30 cm / En: 6 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Savat, Zincir
Desen Konuları	: Sembolik
Kompozisyon	: Yarım ay şeklinde yapılan muskalığın üzerine savat tekniği uygulanmış olup üzerine ay ve yıldız yerleştirilmiştir. Alt kısmına 3 adet yuvarlak penes yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-50

Şekil 71. Muskalık

Envanter No	: 273-8
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	:Bafün
Ürünün İsmi	: Yuvarlak Muska
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 26 cm / En: 11 cm
Kullanılan Malzeme	:Bafün, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:Muskalıklı kolye 2 parçadan oluşmaktadır. Üstte üçgen bir parçanın üzerinde bitkisel bir motif kullanılarak kabartma tekniği uygulanmıştır. Muskalık üçgen parçanın alt tarafına bağlanmış olup muskalığın alt kısmına da daire formunda penesler konulmuştur.

BİLGİ FORMU-51

Şekil 72. Muskalık

Envanter No : 273-9

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Bafün

Ürünün İsmi : Yuvarlak Muska

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu : Çap: Boy: 30 cm / En: 10 cm

Kullanılan Malzeme : Bafün, Taş

Kullanılan Süsleme Tekniği: Kabartma, Mıhlama, Zinciri, Kazıma

Desen Konuları : Bitkisel

Kompozisyon : Muskallıklı kolye 2 parçadan oluşmaktadır. Üstte üçgen bir parça ve ortasında mavi renkli taş kullanılmıştır. Muskalık üçgen parçanın alt tarafına bağlanmış olup, muskalığın alt kısmına zincir takılmış uçlarına da yaprak ve daire formunda penesler kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU-52

Şekil 73. Muskalık

Envanter No	: 273-10
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Üçken Muskalık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 30 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	:Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:Muskalıklı kolye üçgen şeklindedir. Üzerinde çiçek motifi kullanılıp, çiçeğin ortasına mavi renkli taş yerleştirilmiştir. Üçgenin köşelerine daire formunda penesler yerleştirilmiştir.

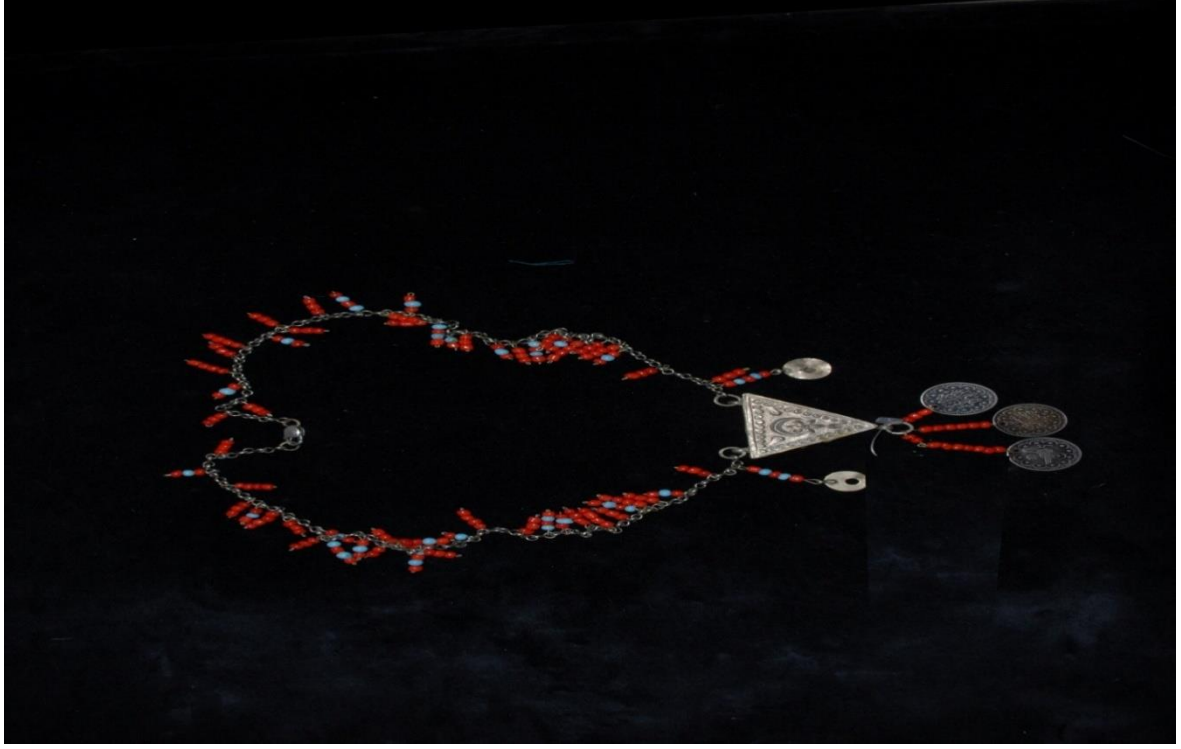
BİLGİ FORMU-53

Şekil 74. Muskalık

Envanter No	: 273-11
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Üçgen Muskalık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 33 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:Muskalıklı kolye üçgen şeklindedir. Üzerinde bitkisel motifler kullanılmış olup, ortasına kırmızı renkli taş yerleştirilmiştir. Üçgenin 2 kenarına kısa zincirler takılıp uçlarına da değişik şekillerde penesler takılmıştır.

BİLGİ FORMU-54

Şekil 75. Muskalık

Envanter No : 273-12

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Gümüş

Ürünün İsmi : Gümüş Üçken Muskalık

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu : Çap: Boy: 40 cm / En: 5 cm

Kullanılan Malzeme : Gümüş-Boncuk

Kullanılan Süsleme Tekniği : Kabartma, Zincir

Desen Konuları : Sembolik

Kompozisyon : Muskalıklı kolye üçgen şekildedir. Kabartma tekniği uygulanmıştır. Üçgenin uç kısmına kırmızı boncuklarla üç parça oluşturulup, daire formunda penesler takılmıştır. Boyuna takılan zincirin üzerine de belirli aralıklarla kırmızı boncuklar yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-55

Şekil 76. Gıdıklık

Envanter No	: 159-2
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün-Boncuk
Ürünün İsmi	: Gıdıklık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 20 cm / En: 9 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Döküm
Desen Konuları	: Geometrik
Kompozisyon	: Gıdıklık 34 adet çubuğun yan yana birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Çubukların altına kırmızı renkte boncuk, balık şeklinde metal ve yuvarlak formda penesler yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-56

Şekil 77. Alınlık

Envanter No	: 208-7
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün
Ürünün İsmi	: Alpaka Alınlık (Çıngıl)
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Çevre: 33 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, Taş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Geometrik, Bitkisel
Kompozisyon	: Üstleri kabartma ve bitkisel bezeneli, yanlarındaki kırmızı taşlı ve ortadaki yeşil taşlı eşkenar üçgen plakalar ikişer adet zincirle ortadakine bağlanmıştır. Üçgenlerin altından beşer zincir sarmakta olup bunların uçlarında penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-57

Şekil 78. Gümüş Tomaka Takı

Envanter No	: 215-2
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş-Kumaş
Ürünün İsmi	: Gümüş Tomaka Takı
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Çevre: 36 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Kumaş, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Ajur, Zincir
Desen Konuları	: Geometrik, Bitkisel
Kompozisyon	: Bir bez üzerine madeni parçaların dikilmesiyle oluşturulmuştur. Her parçadan sarkan zincir ucunda daire formu penesler bulunmaktadır. Ayrıca yaprak motifli penesler zincirler üzerinde yer almaktadır.

BİLGİ FORMU-58

Şekil 79. Halhal

Envanter No	: 215-3a
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Halhal
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Çevre: 6 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Döküm
Desen Konuları	: Geometrik
Kompozisyon	: Uçları açık gümüş halhal üzerinde 10 adet içi boş küre sarkaçlar belirli aralıklarla yerleştirilerek oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU-59

Şekil 80. Alınlık

Envanter No	: 215-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Küçük Alınlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 28 cm / En: 7 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Mıhlama, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Daire şeklinde yapılmış olup kabartma tekniği uygulanmıştır. Ortalarına kırmızı ve mavi taş yerleştirilmiştir. Yanlarda damla şeklinde ortasında kırmızı taş bulunan plakalar, ortadaki formla 3 adet zincirle bağlanmıştır. Alınlığın alt kısmında yaprak ve daire şeklinde penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-60

Şekil 81. Bilezik

Envanter No	: 215-7
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş-Boncuk
Ürünün İsmi	: Gümüş Boncuklu Bilezik
Ait Olduğu Dönem	:Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 16 cm / En: 6 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Boncuk İşi
Desen Konuları	: Sembolik
Kompozisyon	: Bilezik 12 sıra boncuktan meydana gelmiştir. Gümüş renkli boncukların arasına mavi renkte boncuklar yerleştirilmiştir. Bileziğin 2 başına kilit yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-61

Şekil 82. Alınlık

Envanter No	: 228-1
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün (Alpaka)
Ürünün İsmi	: Bayan Alınlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 52 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Ajur, Telkari, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Alınlıkta ajur tekniği uygulanmış olup, alt kısmına zincir, zincirlerin uçlarına da çiçek şeklinde penesler takılmıştır. Ortada metal parçanın üzerinde yeşil renkte taş , iki yanda ise kırmızı renkte taş kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU-62

Şekil 83. Alınlık

Envanter No	: 228-3
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün (Alpaka)
Ürünün İsmi	: Bayan Alınlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 52 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Ajur, Kabartma, Mıhlama, Zincir, Telkari
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: Alınlıkta ajur tekniği uygulanmış olup, alt kısmına zincir, zincirlerin uçlarına da çiçek şeklinde penesler takılmıştır. Ortada metal parçanın üzerinde kırmızı renkte taş , iki yanda ise yeşil renkte taş kullanılmıştır.

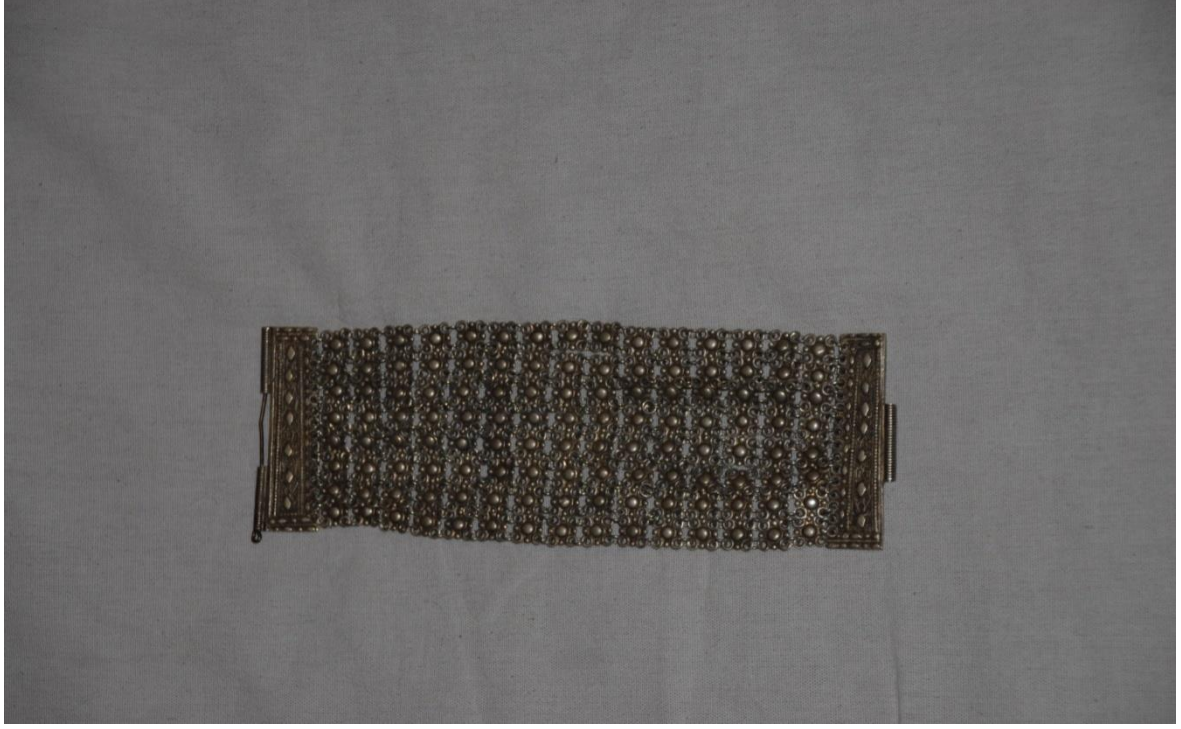
BİLGİ FORMU-63

Şekil 84. Alınlık

Envanter No	: 228-6
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Uzun Alpaka Bayan Alınlık
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 52 cm / En: 10 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Kabartma, Mıhlama, Zincir, Telkari
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	: Alınlıkta kabartma tekniği uygulanmış olup, alt kısmına zincir, zincirlerin uçlarına da çiçek şeklinde penesler takılmıştır. Ortada metal parçanın üzerinde mavi renkte taş , iki yanda ise kırmızı renkte taş kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU-64

Şekil 85.Bileklik

Envanter No : 228-15

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Bafün

Ürünün İsmi : Alpaka Bayan Bileklik

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu :Çap: Boy: 19 cm / En: 7 cm

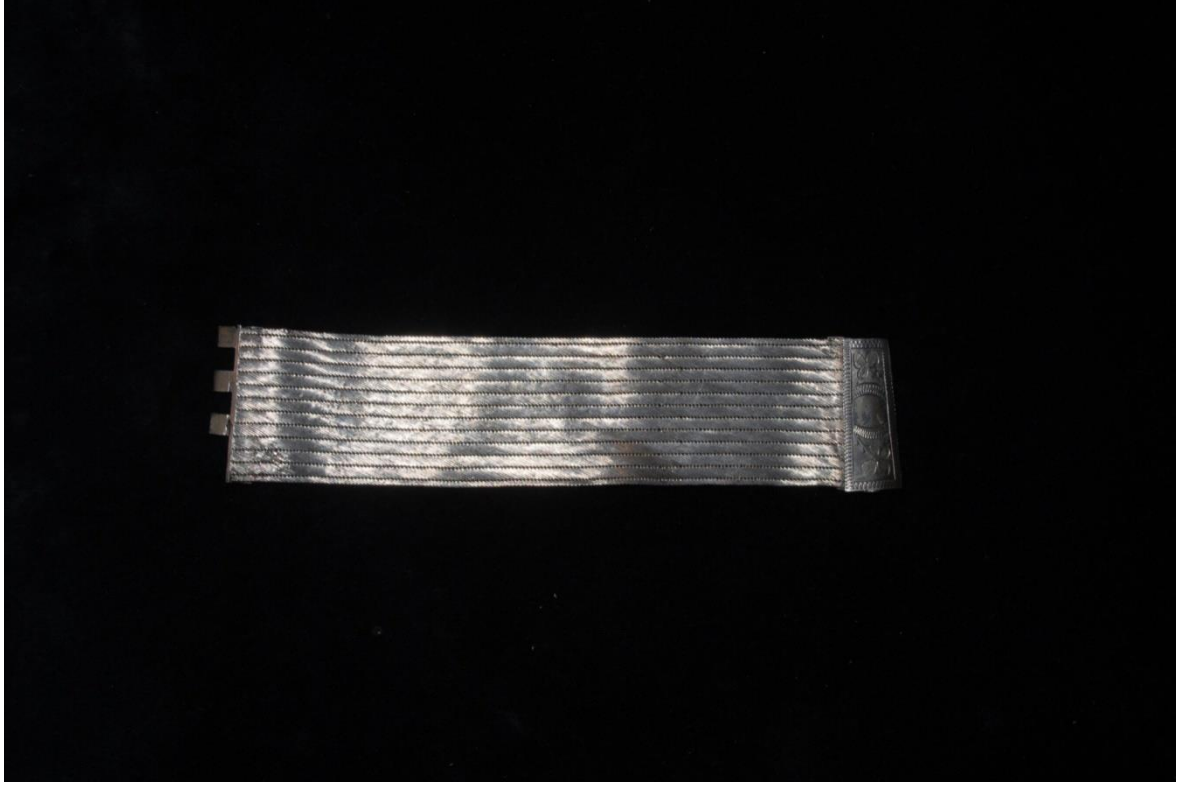
Kullanılan Malzeme : Bafün

Kullanılan Süsleme Tekniği: Döküm

Desen Konuları : Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Bilezik yuvarlak pullar üzerine birbirine eşit ve bitişik olarak lehimlenmesi ve üstten pullar üzerine yarım küre biçimli pulların lehimlenmesiyle oluşan ana motif yuvarlak halkaların peş peşe birleştirilmesiyle bilezik dizeleri oluşmaktadır. Kapama menteşesi bulunmamaktadır.

BİLGİ FORMU-65

Şekil 86. Hasır Bilezik

Envanter No	: 243-5
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Trabzon İşi Hasır Bilezik Gümüş
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 20 cm / En: 5 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Hasır Örmek, Kazıma
Desen Konuları	: Geometrik, Bitkisel

Kompozisyon:Hasır örgü tekniği ile yapılmış bilezik, örgünün uçlarına bileğin şekline uygun olacak şekilde bir verev kesilerek yerleştirilen kilit sisteminin üzerine dikdörtgen formda hazırlanmış toka yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-66

Şekil 87. Bileklik

Envanter No	: 243-8
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Kütahya Bileklik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 15 cm / En: 5 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Telkari (Örümcek), Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : Bileziğin yuvarlak pullar üzerine birbirine eşit ve bitişik olarak lehimlenmesi ve üstten pullar üzerine yarım küre biçimli pulların lehimlenmesiyle oluşan ana motif yuvarlak halkaların peş peşe birleştirilmesiyle bilezik dizeleri oluşmaktadır. 6 dizenin iki ucuna anahtar levhalar takılmıştır. Kapama menteşesi mevcuttur.

BİLGİ FORMU-67

Şekil 88. Bileklik

Envanter No	: 243-9
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Kütahya Bileklik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 15 cm / En: 5 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Boncuk-İp
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Boncuk
Desen Konuları	: Geometrik

Kompozisyon : Bilezik 10 sıra gümüş renkli boru boncuktan meydana gelmiştir. Gümüş renkli boncuklar üç parça dikdörtgen şeklinde üzerlerine kabartma tekniği uygulanmış metal parçalara birleştirilmiştir. Bileziğin iki başına kilit yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-68

Şekil 89.Bileklik

Envanter No	: 312-10
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Bafün (Alpaka)
Ürünün İsmi	: Bileklik
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Çevre: 8 cm
Kullanılan Malzeme	: Bafün
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Döküm
Desen Konuları	: Sembolik
Kompozisyon	: Daire formda yapılmıştır. Bileziğin uçları açık düğme şekli verilmiştir. Bileziğin halka kısmı döküm tekniği ile yapılmıştır.

BİLGİ FORMU-69

Şekil 90. Kemer

Envanter No	: 64-3
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Anadolu Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 83 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik, Fiyonk
Kompozisyon	:Kemer telkari tekniği kullanılarak yapılmıştır. Kemer tokası 2 parçadan meydana gelmiştir. Fiyonk formu ana parçaya yerleştirilmiş ve parçanın merkezine bir çiçek şeklinde düğme ile bağlanmıştır.

BİLGİ FORMU-70

Şekil 91. Kemer

Envanter No	: 74-4
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Van Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 80 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Savat, Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon: 12 adet levha birbirine tutturulmuş olup üzerlerine savat tekniği uygulanmıştır. Kemerin tokası telkari tekniği uygulanılarak yapılmış alt kısmına da zincir konulmuştur.

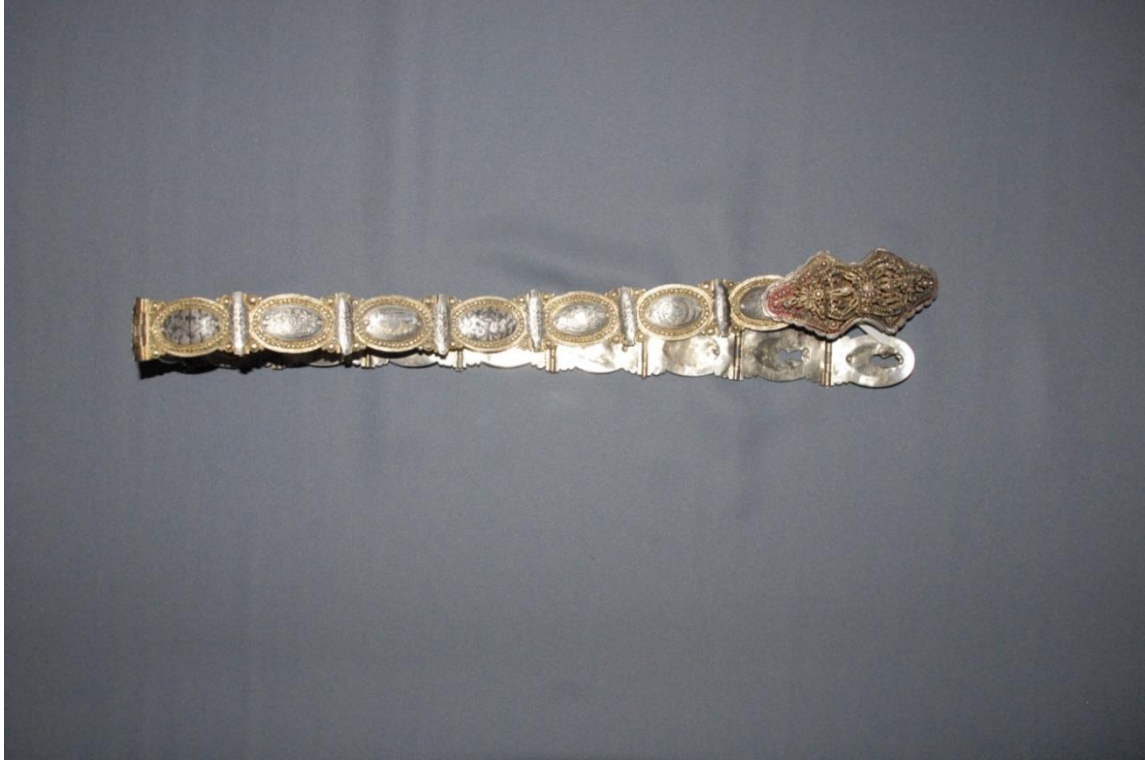
BİLGİ FORMU-71

Şekil 92. Kemer

Envanter No	: 84-2
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Pirinç
Ürünün İsmi	: Kemer (Bakla-Telkâri Kemer Antep)
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 85 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Pirinç, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Kazıma, Mıhlama
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	: 23 adet dikdörtgen şeklindeki parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşmuştur. Parçaların üzerine bitkisel motifler kazınarak uygulanmıştır. Dikdörtgen levhalar zincirlerle birleştirilmiştir. Kemer tokasına telkari tekniği uygulanarak fiyongun şekli verilmiştir. Fiyongun 2 yanına kırmızı renkte taş yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-72

Şekil 93. Kemer

Envanter No	: 183-6
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Savatlı Van Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 84 cm / En: 3 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Telkari, Savat
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:14 adet küçük yuvarlak parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat yapılmış, kenarlarına güherse tekniği uygulanmıştır. Kemerin parçaları pim ile birleştirilmiş ve kemer tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU-73

Şekil 94. Kemer

Envanter No	: 183-7
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Düşük Ayar Savatlı Diyarbakır Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 78 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Kabartma
Desen Konuları	: Geometrik, Bitkisel
Kompozisyon	: 12 adet dikdörtgen şeklindeki parça ve 1 adet dikdörtgen kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat yapılmış, kenarlarına kabartma tekniği uygulanmıştır. Kemerin tokasına da aynı teknikler uygulanmıştır.

BİLGİ FORMU-74

Şekil 95. Kemer

Envanter No	: 185-13
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş-Deri
Ürünün İsmi	: Tokat İşi Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 86 cm / En: 5 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Deri, Boncuk
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Kabartma, Kazıma, Mıhlama
Desen Konuları	: Sembolik, Bitkisel
Kompozisyon	: Kemer deri parça üzerine metal kabartma tekniği uygulanarak yapılmıştır. Kemer tokası yuvarlak formda olup, ortasına kırmızı renkte taş yerleştirilmiştir.

BİLGİ FORMU-75

Şekil 96. Kemer

Envanter No	: 202-7
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Van İşi Savatlı Gümüş Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 94 cm / En: 3 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Savat, Telkari
Desen Konuları	: Geometrik, Sembolik
Kompozisyon	: 16 adet küçük yuvarlak parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat yapılmış, kenarlarına güherse tekniği uygulanmıştır. Toka kısmı telkâri tekniğinde uygulanmıştır. Kemerin parçaları pim ile birleştirilmiştir. Kemer tokasında da aynı teknikler uygulanmıştır.

BİLGİ FORMU-76

Şekil 97. Kemer

Envanter No	: 202-8
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Hasır İşli Paralı Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 100 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Para
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Hasır Örmek, Telkari, Kabartma
Desen Konuları	: Sembolik
Kompozisyon	:Kemerde hasır örme tekniği uygulanmıştır. Kemer tokası dikdörtgen şekilde olup ajur yapılmıştır. Kemer tokasının altından zincirler sarkıtılmıştır. Kemerin 2 yanında zincire takılmış para bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-77

Şekil 98. Kemer

Envanter No : 202-9

İnceleme Tarihi : 10.08.2015

Ürünün Cinsi : Gümüş (Düşük Ayar)

Ürünün İsmi : Savatlı Kemer

Ait Olduğu Dönem : Osmanlı Dönemi

Boyutu : Çap: Boy:83 cm / En: 4 cm

Kullanılan Malzeme : Gümüş, Boncuk

Kullanılan Süsleme Tekniği: Savat, Telkari, Mıhlama, Zincir, Kabartma

Desen Konuları : Bitkisel, Geometrik

Kompozisyon : 16 adet dikdörtgen şeklindeki parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat yapılmış, kenarlarına güherse tekniği uygulanmıştır. Kemerin parçaları pim ile birleştirilmiştir. Fiyonk şeklindeki kemer tokasına 3 adet mavi taş yerleştirilmiş ve tokenin altından zincirler sarkıtılmıştır.

BİLGİ FORMU-78

Şekil 99. Kemer

Envanter No	: 215-13
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Tuğralı Gümüş Hasır Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 90 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Hasır Örmek, Döküm
Desen Konuları	: Bitkisel, Sembolik, Tuğra
Kompozisyon	: Hasır örgüden oluşturulmuş örgünün bir ucuna üzeri balık sırtı şeklinde süslenmiş parça yerleştirilmiştir. Kemerin diğer ucuna ise üzerinde tuğra bulunan toka yerleştirilmiştir. Örgü üzerinde tokenin kancasının takılacağı delik bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-79

Şekil 100. Kemer

Envanter No	: 228-17
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Tuğralı Trabzon Hasır Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 90 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Hasır Örmek, Döküm
Desen Konuları	: Sembolik, Bitkisel
Kompozisyon	: Hasır örgüden oluşturulmuş örgünün bir ucuna üzeri yarım ay şeklinde parça yerleştirilmiştir. Kemerin diğer ucuna ise daire şeklinde üzerinde el ve yaprak şekilleri bulunan ve plaka üzerine tuğra damgası bulunan kemer tokası vardır.

BİLGİ FORMU-80

Şekil 101. Kemer

Envanter No	: 228-19
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Tuğralı Savatlı Van Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 88 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat, Kabartma
Desen Konuları	: Sembolik, Tuğra, Bitkisel
Kompozisyon	: 16 adet dikdörtgen şeklindeki parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat yapılmış, kenarlarına güherse tekniği uygulanmıştır. Kemerin parçaları pim ile birleştirilmiştir. Kemer tokasının altından zincirler sarkıtılmıştır.

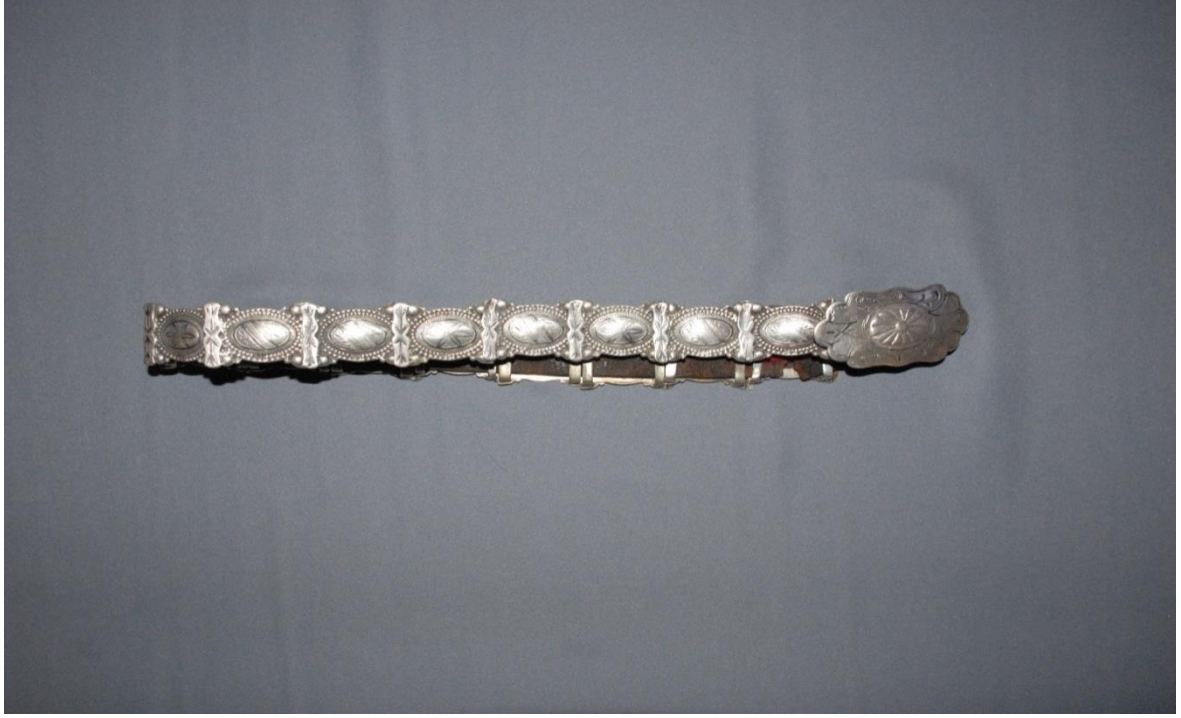
BİLGİ FORMU-81

Şekil 102. Kemer

Envanter No	: 228-20
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Gümüş Savatlı Kula Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	: Çap: Boy: 92 cm / En: 4 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş-Kumaş
Kullanılan Süsleme Tekniği	: Savat, Zincir
Desen Konuları	: Bitkisel
Kompozisyon	: 26 adet yaprak şeklindeki parça ve 1 adet fiyonk şeklindeki kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat tekniği uygulanmıştır. Parçalar yeşil renkteki kumaşın üzerine yerleştirilmiştir. Kemer tokası fiyonk şeklinde olup, altından zincirler sarkıtılıp uçlarında da yuvarlak şekilde penesler bulunmaktadır.

BİLGİ FORMU-82

Şekil 103. Kemer

Envanter No	: 237-4
İnceleme Tarihi	: 10.08.2015
Ürünün Cinsi	: Gümüş
Ürünün İsmi	: Ağrı İşi Savatlı Gümüş Kemer
Ait Olduğu Dönem	: Osmanlı Dönemi
Boyutu	:Çap: Boy: 82 cm / En: 3 cm
Kullanılan Malzeme	: Gümüş
Kullanılan Süsleme Tekniği:	Savat,Kabartma
Desen Konuları	: Bitkisel, Geometrik
Kompozisyon	:16 adet küçük yuvarlak parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşmuştur. Parçalar üzerine savat yapılmış, kenarlarına güherse tekniği uygulanmıştır. Kemerin parçaları pim ile birleştirilmiştir.

4.2. Bilgi Formundan Elde Edilen Bilgiler

Araştırmanın bu bölümünde, bilgi formlarından elde edilen verilerin analizi ile ulaşılan alt problemlere ilişkin bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Nitel ve nicel veriler için frekans (*f*) tabloları hazırlanmış ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır.

Araştırma kapsamında Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Arşivinde bulunan Osmanlı dönemi takılarının yapımında kullanılan teknikler ile ilgili bilgiler Tablo 1. de verilmiştir.

Tablo 1

Müzede Bulunan Takılarda Kullanılan Teknikleri Gösteren Dağılım

Teknikler	<i>f</i>	%
Kabartma Tekniği	51	62,19
Mıhlama Tekniği	39	47,56
Savat Tekniği	18	21,95
Döküm Tekniği	10	12,19
Telkârî Tekniği	22	26,82
Ajur Tekniği	8	9,75
Hasır İşi	4	4,87
Kazıma Tekniği	5	6,09
Boncuk Örne	3	3,65
Zincir	36	43,90

N:82

Not: Takılarda birden fazla teknik kullanıldığından toplam alınmamıştır.

Tablo 1’den elde edilen bilgilere göre incelenen 82 adet takının; %62,19’inde Kabartma, %47,56’inde Mıhlama, %21,95’unda Savat, %12,19’unda Döküm, %26,82’sinde Telkari, 9,75’sinde Ajur, %4,87’unda Hasır, % 6,09’sinde Kazıma, %3,65’ünde Boncuk Örne, % 43,90’ da Zincir tekniği kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 3 değerlendirildiğinde; incelenen 82 adet takı örneğinde en fazla kabartma tekniği kullanıldığı görülmektedir. Buna göre geçmiş dönemlerde takıların yapımında kullanılan kabartma tekniğinin oldukça eski bir teknik olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma kapsamında Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Arşivinde bulunan Osmanlı dönemi takılarının yapımında kullanılan hammadde ve hammaddelerin dağılımları ile ilgili bilgiler Tablo 2. de verilmiştir.

Tablo 2

Müzedeki Bulunan Takıların Yapımında ve Süslemesinde Kullanılan Ham Maddelerin Dağılımı

Ham maddeler	f	%
Gümüş	60	73,17
Bafün	20	24,39
Boncuk	32	39,02
Kumaş	8	9,75
Taş	10	12,19
Deri	4	4,87
İp	2	2,43
Pirinç	2	2,43
Bakır	1	1,21

N:82

Not: Takıların yapımında birden fazla ham madde kullanıldığından toplam alınamamıştır.

Tablo 2 incelendiğinde, incelenen takılarda kullanılan ham maddelerin % 73,17'si gümüş, % 24,39'ü bafün, % 39,02'si boncuk, % 9,75'si kumaş, % 12,19'i Taş, % 4,87'i deri, % 2,43,'u ip, % 2,43' si de pirinç, % 1,21'de bakırdan oluştuğu görülmektedir.

İncelenen takılarda ham madde olarak en çok bafün ve gümüşün kullanıldığı görülmektedir. İncelenen takılarında çok değerli taş ve madenlere sık rastlanılmamaktadır.

Araştırma kapsamında Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Arşivinde bulunan Osmanlı dönemi takılarının yapımında kullanılan kullanılan takı çeşitlerinin dağılımları ile ilgili bilgiler Tablo 3. de verilmiştir.

Tablo 3

Müzedede Bulunan Takı Çeşitlerinin Dağılımı

Takı çeşitleri	<i>f</i>	%
Tepelik	20	24,39
Kemer	15	18,29
Kemer Tokası	12	14,63
Bileklik	4	4,87
Muskalık	9	10,97
Alınlık	5	6,02
Mercanlı Gıdıklı Takı	3	3,65
Göğüslük Takı	3	3,65
Hamail	3	3,65
Başlık	3	3,65
Bilezik	2	2,43
Halhal	1	1,21
Sallama (Savatlı)	1	1,21
Köstek	1	1,21
Toplam	82	100

N:82

Tablo 3 incelendiğinde; incelenen takı çeşitlerinin; %24,39'nun tepelik, % 18,29'nin kemer, % 14,63'ün kemer tokası, % 4,87'nin bileklik, %10,97'nin muskalık, %6,02'nin alınlık, %3,65'sinin mercanlı gıdıklık takı, %3,65'sinin göğüslük takısı, %3,65'sinin hamail, %3,65'in başlık, % 2,43'ün bilezik, %1,21'in halhal, %1,21'in sallama savatlı takı, %1,21'in köstek olduğu görülmektedir.

Tablodan elde edilen bilgilere göre müzede bulunan 82 takı örneğinin çoğunluğunu tepelik, kemer tokası ve kemerlerin oluşturduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Arşivinde bulunan Osmanlı dönemi takılarının yapımında kullanılan motiflerin dağılımı dağılımları ile ilgili bilgiler Tablo 4. de verilmiştir.

Tablo 4

Müzede Bulunan Takılarda Kullanılan Motiflerin Dağılımı

Desenler	<i>f</i>	%
Bitkisel motifler	65	79,26
Geometrik motifler	56	68,29
Sembolik motifler	29	35,36
Yazılı Bezeme	2	2,43
Manzara	1	1,21
Mimari Motif	1	1,21

N:82

Not: Takılarda birden fazla motif kullanıldığından toplam alınamamıştır.

Tablodan elde edilen bilgilere göre incelenen takıların, %79,26'sında bitkisel motif, %35,36'sında sembolik motif, %68,29'unda geometrik motif, %2,43'ünde Yazılı bezeme, %1,21'de Manzara ve %1,21'de Mimari motif kullanıldığı görülmüştür.

Tablodan 4 değerlendirildiğinde; incelenen 82 adet takı örneğinin çoğunluğunda bitkisel motif kullanıldığı, hayvansal motiflere hiç yer verilmediği bilgisine ulaşılabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmada Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde bulunan geçmişten günümüze kadar gelen takıların durumu araştırılmış kullanılan malzemeler, yapım teknikleri, motif özellikleri ve takı çeşitleri açısından incelenmiştir.

Takı tarihin izlerini geçmişten bugüne getiren en önemli belgelerden biridir. Takılar milletlerin kültürel miraslarının koruma altına alınması, yaşatılması ve günümüze değin bu eserlerin değerlendirilip esin kaynağı haline gelmesi özellikle ulusal benliğin yaşatılmasında ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını yansıtmaları açısından önemli bir yere sahiptir.

Binlerce yıldan beri insanın en iyi ifade araçlarından olan takı, insanın sosyalleşme ve statü sergileme güdüsüyle birleşince, kültürlerin vazgeçilmez bir parçası olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde takı ve kuyumculuk sanatının gelişmesinde sultanların bu sanata olan ilgileri de çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Selim'in kuyumculuk sanatına özel ilgilerinin olması dönemlerinde kuyumculuk sanatının en güzel örneklerinin verilmesinde etkili olmuştur. Osmanlı hâkimiyetine alınan yeni yerlerde değerli taş ve madenlerin bulunması bu gelişimin bir diğer etkili sebebi olarak karşımıza çıkar.

Çok sayıda sanatın gelişme fırsatı bulduğu Osmanlı Devleti'nde sanatçıların en iyilerinin bulunabildiği Ehl-i Hıref teşkilatında kuyumculuk ve kuyumculuğun alt dallarına ait bölümlerin olması devlet politikasında da bu sanata verilen değerin göstergesi olmuştur.

Takı, yapıldığı toplumun yaşam biçiminin her zaman bir aynası olmuştur. Geçmişten bugüne gelen takıların korunmasında, saklanmasında müzeler önemli bir yere sahiptir. Bu

müzeler arasında Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi de önemli yerini korumaktadır. Bugün kendine özgü koleksiyonları ile Türkiye'nin sayılı müzeleri arasında yer alan Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde, arkeolojik eserler kronolojik bir sıra ile sergilenmektedir.

Araştırmada elde edilen bilgilere göre, müzede incelenen 82 adet takı örneğinde en fazla gümüş kullanıldığı görülmüştür. Bu sayede gümüşün geçmişte de önemli olduğu görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bilgilere göre, incelenen 82 adet takı örneğinde en fazla kabartma tekniği kullanıldığı görülmüştür. Bu değerler de Osmanlı döneminde takıların yapımında kullanılan kabartma tekniğinin çok yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Kaynaklardan elde edilen bilgilerde bu sonucu desteklemektedir. İncelenen bazı takılarda birden fazla tekniğin de kullanıldığı görülmüştür. Takılarda kabartma, mıhlama, savat, döküm, telkâri, ajur, hasır işi, kazıma, boncuk işi, delik işi ve zincir teknikleri de takı yapımında kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bilgilere göre, incelenen 82 adet takı örneğinde yoğun olarak bitkisel motif kullanıldığı görülmüştür. İncelenen takılarda en az mimari ve yazılı bezeme kullanıldığı görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bilgilere ve takılar üzerinde yapılan incelemelere göre müzede bulunan 82 adet takı örneğinin büyük oranda takı olarak tepeliğin oluşturduğu görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda tepeliğin yaygın olarak kullanıldığını söylemek mümkündür.

Toplumların geçmişten günümüze getirdikleri kültür ve sanatlarındaki özgünlük o toplumun diğer milletler tarafından tanınmaları açısından büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma konuyla ilgilenen kişilere yardımcı olması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırma Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde bulunan takılarda kullanılan ham maddeler, takıların yapım ve süsleme teknikleri, motif özellikleri, takıların çeşitleri ve sonucunda elde edilen verilerin günümüz takı tasarım uygulanmalarında yardımcı olması açısından önem taşımaktadır.

5.2. Öneriler

Araştırma yapılan Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi'nde bulunan takıların bir bölümü müzenin sergi kısmında diğer kısmı ise depolarda yer almaktadır. Depolarda yer alan takılarında teşhir edilmesi önemlidir.

Günümüzde yabancı ve Türk tasarımcıların birçok alanda geçmişten günümüze gelen, dönemlerinin eserlerini sanat ve teknik özellikleri bakımından esin kaynağı olarak kullandıkları görülmektedir. Takı tasarımcılarının müzelerde bulunan takılardan esinlenerek eski ile yeniyi harmanlayarak yeni eserler üretmelerine imkân sağlanmalıdır.

Ülkemizin kültürel öğelerini dünyaya doğru tanıtmak açısından müzelerin önemi daha çok gündeme gelmelidir. Müzelere gereken önemin verilmesi ve eserlerin envanter bilgilerinin yeniden düzenlenerek ve genişletilerek araştırılması gerekmektedir. Eserler ile ilgili kataloglar hazırlanması önemlidir. Müzelerde araştırmacılara gerekli imkân ve destek sağlanmalıdır.

.

KAYNAKLAR

- Acer, Z. (2010, Haziran). *Tarih açısından takılar ve üzerimizdeki etkileri*. 2. Uluslararası Katılımlı Mücevher-Takı Tasarımı ve Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Aras, N. (1996). *Modern kuyumculuk*. İstanbul: Fatih.
- Arlı, M. (1987). Kullandıkları ham maddeye göre el sanatlarının sınıflandırılması. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi bildirileri* 5, 420-436.
- Aslan, H. (2009). *Kars, Ardahan ve Iğdır İllerinde Bulunan Geleneksel Kadın Takılarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayter, A. (1996). *Kuyumculuk meslek bilgisi ve mücevher sanatı*. İstanbul: Arset.
- Barışta, H.Ö. (1998). *Türk el sanatları*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Bingöl, I. (1999). *Antik Takılar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Bingöl, I. (1999). *Anadolu medeniyetleri müzesi antik takıları*. Ankara: Dönmez.
- Bodur, F. (1987). *Türk maden sanatı*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.
- Bulat, S. (2000). *Erzurum Yöresinde Oltutaşı ile Üretilen Kolyeler Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Kolye Tasarımları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükyazıcı, M. (2008). *Trabzon ilinde altın ve gümüş işlemeciliği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çulcuoğlu, S. (2007). *Divriği yöresinin kıyafetleri, takı ve aksesuarları*. Sivas:Esform.
- Doğar, A. (2009). Değerli taş ve mücevherat sektöründe tasarım eğitiminin yeri ve önemi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi (2016). *Müze teşhir salonu*[Resim].<http://www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi (2016). *Tarihçe*.<http://www.etnografyamuzesi.ege.edu.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Er, B.(2012). *Van ilinde üretilen yakıların bazı özellikleri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, M.(1955). İstanbulda kuyumculuk, *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, 4(76),12-13
- Erginsoy, Ü. (1978). *İslam maden sanatının gelişmesi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.

- Finlay, V. (2006). *Mücevherlerin gizli tarihi* (E. Günsel, Çev.). İstanbul: Pegasus.
- Gerçek, F.(1999). *Türk müzeciliği*.Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Gerdan, Y. (2007). *Takı ve Takı Tasarımının Eğitimdeki Yeri ve Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürsoy, B. (2014). *Kuyumculuk atölye eğitim el kitabı*. Manisa: İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü.
- Gürsoy,B.(2013).*Kuyumculuk teknikleri*. İstanbul: Mengi.
- Gürtuna, S. (1999). *Osmanlıda kadın giysisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İrepoğlu, G. (2012). *Osmanlı saray mücevheri: Mücevher üzerinden tarihi okumak*. İstanbul: Bilkent.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi (2016). *İzmir ili hakkında genel bilgi*. <https://www.izmir.bel.tr/IzmirBelediyesiTarihcesi/11/117/trsayfasından erişilmiştir>.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi (2016). *İzmir*[Resim]. <https://www.izmir.bel.tr/BuyuksehirSinirHaritasi/125/172/tr sayfasından erişilmiştir>.
- Kaplan, K. (2003). *Türkiye’de kuyumculuk ve altın*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Karagöz, M. (2013). *Topkapı Sarayı Müzesi ve Türk ve İslam Eserleri Müzesinde bulunan Osmanlı dönemine ait takılarının incelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keskiner, C. (1988). Türk süsleme sanatlarımızda Rumi. *Antika Dergisi*,1(34), 18-29.
- Kılıçkan, H. (2004). *Orta Asya’dan Anadolu’ya Türk bezeme sanatı ve örnekleri*. İstanbul: Anka.
- Koroğlu, G. (2004). *Anadolu uygarlıklarında takı*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.
- Kuşoğlu, M. Z. (1994). *Dükkü sanatımız- kültürümüz*. İstanbul: Ötüken.
- Kuşoğlu, M. Z. (2006). *Resimli ansiklopedik kuyumculuk ve maden terimleri sözlüğü*. İstanbul: Birlik.
- Kuşoğlu, M. Z. (2014). *Türk sanatında gümüş*, İstanbul: İstanbul büyükşehir belediyesi kültür ve sosyal daire başkanlığı.
- Menteşeli, M.(2007). *Doğu Anadolu Bölgesi Erzurum İli Oltu Taşı işlemeciliği ve Kullanım Alanlarının El Sanatları Açısından İncelenmesi*.Yüksek LisansTezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Meriçboyu, Y.A. (2001). *Antik Çağ’da Anadolu takıları*. Ankara: Akbank.
- Onuk, T. & Akpınarlı, F. (2002). Cumhuriyetten günümüze el sanatlarının doğuşu, gelişimi sosyal kültürel eğitim ve ekonomik ilişkileri bakımından bugünkü durumu ve geleceği. *V. Türk Kültürü Kongresi Bildirileri* 13, 27-35.
- Onuk, T., Akpınarlı, F., Ortaç, S. & Alp, Ö. (1998). *İçel el sanatları*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Önder, M. (1997). *Türkiye müzeleri*.Ankara: Türkiye İş Bankası.

- Özbaşı, T. (1989). Ankara il merkezinde yaşayan kadınlarda bulunan geleneksel gümüş takılar üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özbaşı, T., Ülger, N., Kurt, G.& Toktaş, P. (2007).*İşlemeler*.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özbel, K. (1956). *Anadolu çorapları*. Balıkesir: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özel, M. (1995). *Geleneksel Türk sanatları*. İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Pakalın, M. Z (1951). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Sakaoğlu, N & Akbayan, N.(2000). *Osmanlı'da zanaatten sanata: Sanatlar ve sanatkarlar*. İstanbul: Körfezbank.
- Sakaoğlu,N. & Akbayan, N. (1999). *Osmanlıda zanaatten sanata*. İstanbul: Martı.
- Sardağ, K. (2005). Anadolu takıları. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 38 (457), 70-71.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (2003). *Sanat-kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Tansuğ, S. (1986). Geleneksel köylü takıları ve başlıkları. *Türkiyemiz Dergisi*, 16(48), 12-17.
- Türe, A. (1998). *Dünya kuyumculuk tarihi 3, İslam dünyasında takılar ve kuyumculuk*. Ankara: Gazi Rotary Klubü.
- Türe, A. (2005). *Dünya kuyumculuk tarihi 1, takının öyküsü*. İstanbul: Goldaş.
- Türe, A. (2006). *Dünya kuyumculuk tarihi 2, takının öyküsü*. İstanbul: Goldaş.
- Türe, A. (2011). *Ortaçağ'dan günümüze batı dünyasının takıları*. İstanbul: Kuyumcular Odası.
- Türe, S. & Savaşın M.Y. (2000). *Kuyumculuğun doğuşu*. İstanbul: Goldaş.
- Ülger, N. (1997). *Ankara ili Beypazarı ilçesi kuyumculuğunda günümüzde üretilen gümüş bilezik örnekleri ve yeni tasarımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vitello, L. (1995). *Modern teknik ve pratik kuyumculuk*. (U. Şeker, Çev.). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Yavlal, Ç. (2010, Haziran). *Anadolu'da geleneksel olarak uygulanan kuyumculuk sanatlarından biri olan örme tekniğiyle yapılan takılar*. 2. Uluslararası Katılımlı Mücevher-Takı Tasarımı ve Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Yavlal, Ç. (2010,). *Anadolu'da geleneksel olarak uygulanan kuyumculuk sanatlarından biri olan örme tekniğiyle yapılan takılar*. 2. Uluslararası Katılımlı Mücevher-Takı Tasarımı ve Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Yılmaz, Ş. (1994). *Beypazarı'nda maden sanatı*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yukarıkozan,N.Ş.(2009). *Beypazarı gümüş kolyeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek 1.Bilgi Formu

Bilgi Formu No :

Envanter No :

İnceleme Tarihi :

Ürünün Cinsi :

Ürünün İsmi :

Ait Olduğu Dönem :

Boyutu :

Kullanılan Malzeme :

Kullanılan Süsleme Tekniği:

Desen Konuları :

Kompozisyon :